GOVERNANCE HUISVESTING PROGRAMMA

NAAR EEN NIEUW STADSMUSEUM VOOR ROTTERDAM

Rapportage van de concretiseringsfase

Transitieteam nieuwe stadsmuseale functie

In opdracht van Gemeente Rotterdam

In dialoog met het Rotterdamse museum- en erfgoedveld

SAMENVATTING VOORAF

In 2020 gaf de gemeente opdracht aan een kwartiermaker en programmamaker om advies uit te brengen over een nieuwe invulling van de stadsmuseale functie. Dit resulteerde in het advies Ook van Jou!, dat de contouren schetst van een nieuw, ambitieus stadsmuseum voor Rotterdam. Het motto? Doe het goed of doe het niet! Een jaar later schetsen we in dit rapport als Transitieteam de opzet voor een nieuw, ambitieus stadsmuseum dat recht doet aan Rotterdam en zijn bewoners.

Trots mag je tonen!

In alle contacten met inwoners en organisaties werd één ding glashelder: Rotterdammers zijn trots op hun stad. Vrijwel zonder uitzondering vond men dat Rotterdam een plek verdient voor de presentatie en toelichting van het Verhaal van de Stad. Een plek waar je de stad (beter) leert kennen, waar Rotterdammers zichzelf herkennen en elkaar ontmoeten. Juist een sterke stad als Rotterdam mag ambitie tonen en zichzelf aan de wereld laten zien. We geven met dit rapport inzicht in de missie, de taken en activiteiten, de huisvesting en de organisatie die nodig zijn om het Verhaal van de Stad met kracht, overtuiging en creativiteit voor het voetlicht te brengen. In deze samenvatting zetten we de belangrijkste aanbevelingen op een rij.

Het nieuwe stadsmuseum opereert vanuit professionele basis en op een aantrekkelijke plek, met topstukken uit de Collectie Rotterdam

Missie en visie: betrokkenheid versterken, beleving vergroten

Het nieuwe stadsmuseum vertelt het Verhaal van de Stad, voedt het collectieve geheugen en maakt de veelkleurige identiteit van de stad inzichtelijk, bespreekbaar en beleefbaar voor inwoners en bezoekers. Het nieuwe stadsmuseum doet dit op een voor iedereen toegankelijke, inspirerende en tot de verbeelding sprekende manier, door verbanden te leggen tussen het heden, verleden en de toekomst van de stad. Het nieuwe stadsmuseum opereert vanuit een professionele basis en op een aantrekkelijke plek, met topstukken uit de Collectie Rotterdam. Met allerhande partners in de stad en in co-creatie met inwoners, communities en makers toont het museum de verschillende perspectieven op de stad. Zo versterkt het museum de betrokkenheid van bewoners en vergroot het de beleving van de stad voor bezoekers.

Plek in de culturele infrastructuur

In Rotterdam zijn verschillende musea en erfgoedorganisaties die - elk voor zich - een stukje van het Rotterdamse verhaal vertellen. Nergens wordt het verhaal van Rotterdam als samenhangend geheel verteld. Hier ligt een belangrijke taak voor het nieuwe stadsmuseum:

als spil, makelaar en coördinator. Het draagt zo bij aan meer samenhang en verbinding in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld. Dit vraagt van de gemeente een heldere visie op de taak van het stadsmuseum als stadsconservator en stadscurator. De basis daarvoor vormt een geactualiseerde museum- en erfgoedvisie, met heldere doelen voor de presentatie van de Collectie Rotterdam. Een heldere visie op samenwerking en presentatie, inclusief concrete instrumenten moet daarbij de leidraad zijn.

Positie & publiek: portal en podium van en voor partners, inwoners en bezoekers

Het nieuwe stadsmuseum van Rotterdam positioneert zich als portal voor en introductie op de andere musea en organisaties die (specifieke onderdelen van) het verhaal van Rotterdam vertellen. Het draagt zo bij aan de zichtbaarheid van de andere musea en erfgoedinstellingen. Het nieuwe stadsmuseum helpt ook andere organisaties en communities om zichtbaar(der) te worden, door podium en ondersteuning te bieden. Het is bovendien de plek waar het Stadsarchief, Archeologie Rotterdam (BOOR) en Monumentenzorg een etalage krijgen om hun content, collectie en verhalen voor een breed publiek te ontsluiten. Het museum bedient verschillende doelgroepen: van inwoners van Rotterdam en de regio Rijnmond tot toeristen.

Als spil faciliteert, coördineert en stimuleert het museum meer samenwerking op onder andere het gebied van tentoonstellingen en de Collectie Rotterdam

Kernfuncties en bijbehorende instrumenten en activiteiten

We onderscheiden drie kernfuncties van het stadsmuseum. Als 1) Stadscurator presenteert het museum het Verhaal van Rotterdam in een semi-permanente museale presentatie van de belangrijkste thema's van de stad en actuele wisseltentoonstellingen. Als 2) Stadsconservator ondersteunt het museum andere Rotterdamse organisaties bij het gezamenlijk onderzoeken en ontsluiten van de Collectie Rotterdam. Als 3) Spil faciliteert, coördineert en stimuleert het museum meer samenwerking op het gebied van tentoonstellingen, de Collectie Rotterdam, educatie, participatie en collectieve marketing.

Het stadsmuseum vervult haar kernfuncties met diverse instrumenten en activiteiten die onder vier pijlers zijn te scharen. 1) De Rotterdam Experience is de vaste tentoonstelling. Aan de hand van actualiteiten en samenwerkingen speelt het nieuwe stadsmuseum zich met wisseltentoonstellingen steeds opnieuw in de kijker. 2) De Hub is het fysieke hart voor ontmoeting en kennisuitwisseling, met een zeer divers programma van lezingen, debatten, documentaires, optredens, mini-expo's, filmavonden, stadsgedichten, live-uitzendingen, enzovoorts. Het is dé laagdrempelige plek om ideeën, opvattingen, kennis, beelden en inzichten uit te wisselen over het actuele verhaal van de stad. Naast de digitale ontsluiting van de Collectie Rotterdam, verzorgt het museum verschillende typen 3) Online platforms rondom de hoofdthema's van het Verhaal van Rotterdam, waar collectiestukken, persoonlijke verhalen, publicaties en onderzoeken worden gedeeld. Op het gebied van 4) Educatie en participatie ontwikkelt het museum actief programma's voor verschillende doelgroepen.

De taken van het stadsmuseum: collectie en programmering

We onderscheiden voor het stadsmuseum als *Stadsconservator* de volgende taken:
- behoud en beheer van de 'eigen' collectie,
- voorzitter Collectieberaad (afstemming onderzoek, beheer, collectie-activiteiten),
- beheer & coördinatie Collectie Centrum Rotterdam,
- coördinatie digitalisering Collectie Rotterdam,
- deelname erfgoededucatie en ondersteuning van kleinere organisaties.

Voor het stadsmuseum als *Stadscurator* zien we de volgende taken:
- de ontwikkeling en inrichting van de vaste opstelling,
- initiëren en ontwikkelen van wisselende tijdelijke tentoonstellingen,
- programmeren van tijdelijke activiteiten elders in de stad,
- ontwikkelen en uitvoeren van de Hub en het signaleren,
- afstemmen en coördineren van thematische programma's.

Kans: relatie met het Collectie Centrum Rotterdam (CCR)

Door het stadsmuseum nauw te betrekken bij het te ontwikkelen depotvoorziening Collectie Centrum Rotterdam (CCR), ontstaat een krachtige Rotterdamse erfgoedorganisatie die de kwaliteit van de Collectie Rotterdam en de ontsluiting daarvan richting een breed publiek sterk kan verbeteren. Het stadsmuseum kan in het CCR gezamenlijke online ontsluiting coördineren, als gastheer fungeren voor groepsbezoeken en als collectiebeheer-vraagbaak fungeren voor alle collectiebeherende partijen in de stad.

De bijzondere positie van het stadsmuseum rechtvaardigt een plaats in de Rotterdamse Culturele Basis

Nodig: helder mandaat, plek in Rotterdamse Culturele Basis en samenwerking

De bijzondere positie van het stadsmuseum vraagt om een heldere opdracht van de gemeente. Als eigenaar van de collectie (en financier van programma's) speelt de gemeente hierin een sleutelrol. Naast een geactualiseerd beleidskader voor de erfgoedsector (dat ook de rol van het stadsmuseum beschrijft) adviseren we om deze gemeentelijke verantwoordelijkheid expliciet te maken. Het stadsmuseum is immers een kerninstelling van de gemeente, die (mede) op initiatief van de gemeente tot stand komt en wordt geacht een centrale rol te spelen in het museum- en erfgoedveld. De bijzondere positie van het stadsmuseum rechtvaardigt een plaats in de Rotterdamse Culturele Basis (RCB). De gemeente beschikt over een aantal andere instrumenten om dat mandaat vorm te geven: 1) in beleid, 2) als voorwaarde voor subsidies en bruikleenovereenkomsten met collectiebeherende instellingen en 3) door middelen voor tijdelijke programma's bij het stadsmuseum te beleggen. Een succesvolle samenwerking vraagt inspanning van alle partners, en van het stadsmuseum als kartrekker in het bijzonder. Het stadsmuseum dient de eigen organisatie hierop in te richten. Er is voldoende capaciteit en expertise nodig om de coördinerende rol waar te kunnen maken.

De drie kringen van het Erfgoedberaad

Met het oog op de diverse ambities, belangen en processen is maatwerk nodig: in partners, onderwerpen en expertise. Daarom stellen we voor dat het stadsmuseum een Erfgoedberaad opricht, dat per onderdeel wisselende samenwerkingen organiseert. Als Stadsconservator vervult het nieuwe stadsmuseum de rol van voorzitter en is het verantwoordelijk voor het proces, de deelname, de leden en agendering. Anders gezegd: het stadsmuseum werkt actief aan de voorwaarden voor een goede samenwerking. Het bewaakt de gezamenlijke ambities, doet recht aan de verschillende belangen, organiseert het professionele proces en zorgt voor meerwaarde. Het Erfgoedberaad bestaat uit drie kringen. In de eerste kring de kernpartners die medeverantwoordelijk zijn voor de vaste presentatie en bovendien betrokken zijn bij de programmering in het nieuwe museum (zoals de erfgoeddiensten en de grote musea). Hun specifieke collecties mogen niet ontbreken, omdat ze cruciale onderdelen bevatten zonder welke het volledige Verhaal van Rotterdam niet verteld kan worden. De tweede kring bestaat uit instellingen met een (deels) gemeentelijke collectie of instellingen die structureel en actief historie verzamelen en tonen. De derde kring bestaat uit wisselende (culturele en maatschappelijke) instellingen en organisaties die bijdragen aan diversiteit in perspectief en die rond specifieke onderwerpen participeren.

Van Museum Rotterdam naar Stadsmuseum: transformatie van de organisatie

In de transformatie van Museum Rotterdam naar een nieuw Stadsmuseum, adviseren wij het behoud van de juridische entiteit van Museum Rotterdam. Dat betekent geenszins business as usual: transformatie is noodzakelijk om recht te doen aan de ambities. Het gaat hier dus expliciet om een voortzetting van de bestaande stichting en een transformatie van de huidige, minimale organisatie naar het nieuwe stadsmuseum. Die transformatie moet duidelijk zichtbaar worden in het beleid, de bemensing en de praktijk. Daarom adviseren we een aanpassing van de Raad van Toezicht, het benoemen van een nieuwe tweehoofdige directie, het vastleggen van de visie in een nieuw beleids- en ondernemingsplan, aanpassing van de organisatie, een nieuwe naam en een nieuwe subsidierelatie, op basis van een opdracht en als onderdeel van de RCB. De verandering in taken, positie en huisvesting vragen om een andere organisatie dan die van een regulier museum. Van het stadsmuseum wordt, naast het beheren en tonen van de eigen en andere collecties, ook een actieve coördinerende rol verwacht op het gebied van collectie, presentatie en samenwerking. De optelsom van deze eisen moet herkenbaar zijn in de inrichting van de organisatie. Gebaseerd op de eerdere ervaringen van Museum Rotterdam en de bezetting van andere stadsmusea met (deels) vergelijkbare taken achten wij een museumorganisatie van een kleine 50 fte noodzakelijk.

Een nieuw merk en nieuwe naam

Het stadsmuseum wordt als een nieuw merk met een nieuwe naam gepositioneerd, waarbij het de Rotterdamse identiteit weerspiegelt in programmering, organisatie, bedrijfsvoering en huisvesting. Wij adviseren om, direct na aanstelling van de nieuwe RvT en directie, te bouwen aan een nieuwe merkidentiteit en de vertaling daarvan in een concrete branding- en marketing-communicatiestrategie. In de begroting is reële capaciteit en budget opgenomen voor marketing en communicatie.

Voorkeursscenario Thuishaven: compact, iconisch museumgebouw met stadssatellieten

We onderzochten twee scenario's en adviseren te kiezen voor het scenario Thuishaven. Dat biedt, naast de financiële voordelen, twee belangrijke inhoudelijke voordelen die in de Rotterdamse situatie uitermate relevant zijn. Door de inherente samenwerking brengt het het stadsmuseum beter in positie om samenhang en samenwerking in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld waar te maken. Door de flexibele locaties ('satellieten') biedt het meer laagdrempelige activiteiten, dichtbij de inwoners, in de wijken en de kernen in het buitengebied. Dat is van groot belang om ook die inwoners te bereiken voor wie museumbezoek niet vanzelfsprekend is.

Provimi-gebouw: geschikt voor de ambities, financieel gunstig, snel beschikbaar en met de aantrekkingskracht van de Rijnhaven

Voorkeurslocatie: Provimi-gebouw in Rijnhaven

Na een diepgaand locatie-onderzoek, waarin vijf locaties zijn beoordeeld, scoort het Provimi-gebouw in Rijnhaven het beste op de criteria. Wij stellen dan ook voor dit fabriekspand (het Magazijngebouw) als voorkeurslocatie aan te merken. Ook financieel is deze optie relatief gunstig. De aantrekkingskracht van Rijnhaven op een breed publiek is gunstig voor het museum, dat daar zelf ook weer aan bijdraagt. Het pand leent zich uitstekend voor de ambities en het programma van eisen van scenario Thuishaven. Ook speelt mee dat het Provimi-gebouw op relatief korte termijn beschikbaar komt en vanaf 2027 operationeel kan zijn. Wij adviseren daarom in een volgend stadium van planontwikkeling op deze locatie te focussen. Denkbaar is dat er in de komende periode nieuwe inzichten ontstaan en/of omstandigheden veranderen, waardoor alsnog een van de andere locaties de voorkeur krijgt. Niet in de laatste plaats omdat in de meeste opties sprake is van een onderhandelingscomponent die nog van substantiële invloed kan zijn op verwervingskosten. Het Oogziekenhuis lijkt een goede tweede. De locatie Cultuur & Campus valt af, omdat beide varianten van het nieuwe stadsmuseum ruimtelijk niet inpasbaar zijn.

Transitieperiode: organisatie en tijdelijke locatie

Een herkenbaar gezicht is noodzaak voor het nieuwe stadsmuseum, ook in de transitieperiode. Juist in die periode (2023-2026) moeten de topstukken uit de collectie te zien zijn. Er is dringend behoefte aan een vaste plek van waaruit het nieuwe stadsmuseum zich kan manifesteren, ook in de tijdelijke situatie. Een vaste basis geeft het stadsmuseum de kans om ook in de tussenliggende periode makers, gastcuratoren en Rotterdammers te betrekken bij experiment en onderzoek. Zo betrekken en verbinden we steeds opnieuw mensen bij en aan de collectie en het Verhaal van Rotterdam. De meest geschikte locatie voor de transitieperiode is het STC-gebouw naast de Cruise Terminal aan de Wilhelminakade 701. Dit gebouw ligt uitermate gunstig qua publieksroutes en op een zeer relevante locatie voor het Verhaal van Rotterdam. De locatie is op korte termijn beschikbaar. Wij adviseren om voor de transitieperiode de kernorganisatie al beschikbaar te hebben: die is dan verantwoordelijk voor de programmering van de tijdelijke locatie en bouwt zo aan de positie en inrichting van het stadsmuseum. We adviseren om de expositie Museum 40-45 NU gedurende de transitieperiode open te houden aan de Coolhaven en pas te verhuizen wanneer er een definitieve plek is. Dit doet recht aan het onderwerp en de inmiddels opgebouwde publieksstroom.

Financiën

We maken onderscheid tussen twee verschillende begrotingen: enerzijds de begroting voor het stadsmuseum op de nieuwe permanente locatie (voorkeur Provimi, vanaf 2027) en anderzijds de begroting voor de transitieperiode, wanneer het stadsmuseum zijn intrek neemt in een tijdelijke locatie. De totale kosten voor de transitieperiode (2023-2026) bedragen inclusief tijdelijke huisvesting, programmering en organisatie € 5,5 mln (4 jaar x € 1,375 mln per jaar). Daarvan is reeds € 2 mln beschikbaar op de gemeentebegroting (het budget voor experimenteren stadsmuseale functie) en ramen we 0,9 mln uit entreegelden en sponsoring. Daarmee komt het totale tekort voor de vierjarige Transitieperiode op eenmalig € 2,6 mln.

De begroting voor het stadsmuseum op de permanente locatie, wanneer de organisatie zijn definitieve omvang heeft bereikt, bedraagt afgerond € 10,5 mln per jaar. We gaan uit van ingangsjaar 2027. Ondernemerschap is een belangrijke opdracht aan het museum en het heeft daar met onder andere horeca, museumwinkel, entreegelden, partnerships en verhuur ook voldoende mogelijkheden voor. Daarom ramen we, op basis van 150.000 bezoekers per jaar, de eigen inkomsten op € 3,3 mln per jaar. Het jaarlijkse exploitatietekort c.q. de subsidiebehoefte komt daarmee vanaf 2027 indicatief op € 7,2 mln per jaar.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING **10**

1 Museaal profiel **14**
1.1 Missie
1.2 Visie
1.3 Doelgroepen en publieksbereik
1.4 Kernfuncties

2 Wat is er te zien en te beleven? **20**
2.1 Beleef het verhaal van Rotterdam; Experience
2.2 Deel het verhaal van Rotterdam; Hub
2.3 Deel het Verhaal van Rotterdam; Online
2.4 Educatie en participatie

3 Het nieuwe stadsmuseum en de Collectie Rotterdam **29**
3.1 Samenstelling Collectie Rotterdam
3.2 Vernieuwing depot: Collectie Centrum Rotterdam
3.3 Krachtenbundeling stadsmuseum en Collectie Centrum Rotterdam

4 Spil in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld **34**
4.1 Nodig: opdracht gemeente en plek in de Rotterdamse Culturele Basis
4.2 Het Erfgoedberaad
4.3 Samenwerking in programmering
4.4 Samenwerking in collectiebeleid en -beheer
4.5 Samenwerking in educatie en participatie

5 De nieuwe organisatie **39**
5.1 De taken van het nieuwe stadsmuseum
5.2 Governance
5.3 Transformatie Museum Rotterdam noodzakelijk
5.4 De organisatie
5.5 Naar een nieuw merk en een nieuwe naam

6 Huisvesting **46**
6.1 Toekomstscenario's (bijlage 3: Programma's van eisen)
6.2 Uitkomsten locatiestudie (bijlage 4: Locatieonderzoek)
6.3 Voorkeursscenario
6.4 Voorkeurslocatie

7 Exloitatie **61**
7.1 Ondernemerschap
7.2 Exploitatiebegroting

8 Transitieperiode **66**
8.1 Programmering (bijlage 5 Programmaplan 2023)
8.2 Organisatie
8.3 Tijdelijke huisvesting
8.4 Financiën

9 Vervolgtraject **73**

BIJLAGEN **74**

1. Profielschetsen leden RVT en directeur-bestuurder 75
2. Overzicht functiegebouw 80
3. Uitwerking pve's Toekomstscenario's 82
4. Rapportage locatieonderzoek 84
5. Programma 2022 - 2023: aanpak, verloop, planning en advies 89

INLEIDING

Het startpunt voor volgende stappen

Opdracht

In het najaar van 2021 omarmde het gemeentebestuur van Rotterdam het advies *Ook van jou!*, dat een ambitieus toekomstperspectief schetst voor een nieuw stadsmuseum in Rotterdam, als opvolger van Museum Rotterdam. Op de vaststelling hiervan, volgde een positieve afronding van de onderzoeksfase naar de opzet van een Nieuwe Stadsmuseale Functie (NSF). Het college gaf in januari 2022 opdracht voor de concretiseringsfase: de verdere uitwerking van het plan voor een nieuw stadsmuseum.

Voor de uitwerking van dit plan formuleerde het college vier met elkaar samenhangende deelopdrachten:

1. Nadere uitwerking van de governance NSF; in goed overleg met (de RvT van) Museum Rotterdam. Uitwerking op te leveren 1 juli 2022.
2. Nadere uitwerking van te ontwikkelen samenwerkingsverbanden NSF, rekening houdend met de collectiebeherende instellingen enerzijds en het brede erfgoedveld anderzijds. Uitwerking op te leveren 1 juli 2022.
3. Nadere uitwerking van de toekomstscenario's NSF, op concept, programma, publieksbereik, organisatie, huisvesting en exploitatie. Voor wat betreft huisvesting zowel uitwerking van de definitieve accommodatie als goede tijdelijke huisvesting vanaf de volgende cultuurplanperiode. Uitwerking op te leveren 1 juli 2022.
4. Vanaf 2022 uitvoering geven aan het Programmaplan Experimenteren NSF en daarbij andere organisaties betrekken, waaronder Museum Rotterdam. Met een voorlopige opdracht voor heel 2022, waarna de programmering vanaf 2023 overgenomen kan worden door de nieuwe organisatie.

De onderhavige rapportage *Naar een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam* heeft betrekking op de deelopdrachten 1 t/m 3. De stand van zaken van deelopdracht 4 (Programmaplan Experimenteren NSF) is als bijlage 5 opgenomen.

Bij de opdrachtverlening adviseerde het college rekening te houden met de aangenomen moties in de gemeenteraad op 16 december 2021. Hierin vraagt de raad bij de verdere uitwerking van het plan voor een nieuw stadsmuseum bijzondere aandacht voor:

- Digitale presentatievormen;
- De 'branding' van het stadsmuseum en de ontwikkeling van de naam van het stadsmuseum, waarbij de marketing van het merk 'stadsmuseum' en de communicatie naar de doelgroepen zo snel mogelijk wordt opgestart.

Projectorganisatie en werkwijze

De opdracht voor verdere uitwerking van het plan voor een nieuw stadsmuseum in Rotterdam is verleend aan een Transitieteam bestaande uit:

- Marco van Vulpen (kwartiermaker, eerder betrokken bij de onderzoeksfase *Ook van jou!*);

- Anouk Estourgie (programmamaker, eerder betrokken bij de onderzoeksfase *Ook van jou!*);
- Gitta Luiten (nieuw betrokken, met name voor uitwerking van de governance en de samenwerkingsverbanden).

Om de voortgang en kwaliteit van de planontwikkeling in de concretiseringsfase te bewaken is een gemeentelijke Stuurgroep ingesteld, bestaande uit:
- Alice Vlaanderen (hoofd cultuur);
- Wout Goudswaard (hoofd vastgoed);
- Andrea Svedlin (senior beleidsadviseur cultuur);
- Jeffrey van Bokkum (senior beleidsadviseur cultuur).

Als Transitieteam kwamen we medio januari uit de startblokken. Met veel genoegen gaven we uitvoering aan de uitwerking van het plan voor een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam. We voerden in de afgelopen periode veel gesprekken met vertegenwoordigers uit het Rotterdamse museum- en erfgoedveld. We spraken met de grote musea en erfgoedorganisaties en met kleinere organisaties en communities; bilateraal en in grotere bijeenkomsten: op 21 april een goed bezochte kick off georganiseerd in Het Industriegebouw (ook Rotterdams erfgoed) en op 1 juni een vruchtbare miniconferentie over de toekomstscenario's van een nieuw stadsmuseum, in 'Plaats Delict' bij Heilige Boontjes. Verder wisselden we inzichten uit met experts uit andere steden, op het gebied van stadsmusea. Ook belegden we enkele sessies met de drie gemeentelijke erfgoeddiensten over hun betrokkenheid bij de opzet en huisvesting van een nieuw stadsmuseum. Daarnaast voerden we de nodige gesprekken met de projectorganisatie die de vernieuwing van het gemeentelijke depot plant, met als doel te komen tot een optimale samenhang tussen een nieuw stadsmuseum en het te vernieuwen depot. Specifiek voor het onderzoeken van mogelijke locaties voor huisvesting van een nieuw stadsmuseum hadden we veel contact met verschillende afdelingen, gebiedsmanagers en projectleiders van het cluster Stadsontwikkeling en het gemeentelijk Vastgoedbedrijf.

Behalve de veelvuldige contacten met maatschappelijke en erfgoed-organisaties en gemeentelijke diensten, hebben we vanuit de programmering *Ook van Jou!* op allerlei verschillende manieren opgehaald wat de inwoners van Rotterdam en de Rotterdamse erfgoedvrijwilligers en -geïnteresseerden van een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam vinden. Dat deden we onder andere door Rotterdamse makers uit te nodigen in de collectiedepots, mensen te interviewen op straat en op de markt, met presentaties op CS en door een uitgebreide serie in de Havenloods. Ook hebben we *Ook van Jou!* en de ambitie van een nieuw stadsmuseum gepresenteerd op bijvoorbeeld de Rotterdamse erfgoeddag in de Laurenskerk. Rode draad in alle reacties was vooral de trots die Rotterdammers voelen voor hun stad. Vrijwel zonder uitzondering was de reactie dat Rotterdam een plek verdient waar het Verhaal van de stad wordt gepresenteerd en toegelicht: zowel de mooie kanten als de minder fraaie delen van de geschiedenis. Een plek waar je de stad (beter) kan leren kennen, waar Rotterdammers zichzelf herkennen en elkaar ontmoeten. Juist een sterke stad als Rotterdam mag wel ambitie tonen om al haar aspecten aan de wereld te laten zien.

We kozen ervoor om de term Nieuwe Stadsmuseale Functie (NSF) zoveel mogelijk te vermijden, ook in deze rapportage. De term NSF roept in de praktijk vraagtekens en onnodige discussie op. In deze rapportage en ook in andere documenten die we als Transitieteam in de concretiseringsfase produceerden, spreken we van een 'nieuw stadsmuseum voor Rotterdam'. Dit in afwachting van een definitieve naam die hopelijk in een volgende fase wordt vastgesteld. In het verlengde hiervan maakten we in de externe communicatie gebruik

van de campagnetitel *Ook van jou!* We hadden immers een pakkende organisatienaam nodig als afzender bij o.a. de uitnodigingen voor grotere bijeenkomsten over het nieuwe stadsmuseum en voor de programma- en publieksactiviteiten in het kader van de experimentele programmering. De nieuwe naam van het Stadsmuseum is er nog niet, Museum Rotterdam als afzender klopt niet en de gemeente als afzender dekt ook de lading niet. In overleg met de Stuurgroep presenteerden we ons als Transitieteam daarom onder de campagnevlag *Ook van jou!*, dat als tijdelijk vehikel goed blijkt te werken.

Leeswijzer

In deze rapportage *Naar een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam* gaan we in hoofdstuk 1 (Museaal profiel) eerst in op waar een nieuw stadsmuseum voor staat (missie en visie), welke kernfuncties het museum vervult en welk publiek het museum bedient. In hoofdstuk 2 (Wat heeft het nieuwe stadsmuseum te bieden?) zetten we uiteen wat het museum aan presentaties en programma's te bieden heeft, ook online. In hoofdstuk 3 (Het nieuwe stadsmuseum en de Collectie Rotterdam) gaan we in op de betekenis die het nieuwe stadsmuseum kan hebben, met als doel meer samenhang in de samenstelling en de ontsluiting van de Collectie Rotterdam te krijgen. In dat kader gaan we ook in op de samenhang die we zien tussen een nieuw stadsmuseum en het te vernieuwen gemeentelijke collectiedepot. Hoofdstuk 4 (Samenwerking) belicht de spilfunctie die het nieuwe stadsmuseum krijgt in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld en welke mogelijkheden aan samenwerking er zijn.

In hoofdstuk 5 werken we de organisatorische opzet van het nieuwe stadsmuseum nader uit. We doen een concreet voorstel voor de governance, waarbij we antwoord geven op de vraag of er gekozen moet worden voor een nieuw op te richten stichting of de continuering van de bestaande rechtspersoon Museum Rotterdam. Daarbij geven wij profielschetsen van een nieuwe directie en nieuwe leden van de RvT. Verder presenteren we in dit hoofdstuk het functiegebouw dat volgens ons nodig is om van het nieuwe stadsmuseum een succes te maken. Ten slotte gaan we in dit hoofdstuk in op de vraag hoe de nieuwe organisatie zich als nieuw stadsmuseum met een nieuw merk in de markt kan zetten.

In hoofdstuk 6 (Huisvesting) werken we de toekomstscenario's op het gebied van de huisvesting verder uit, zoals die in het advies *Ook van jou!* zijn benoemd: scenario Anker van de Stad (groot iconisch gebouw) en scenario *Thuishaven* (ook iconisch, maar minder groot en meer een netwerkmuseum met programma op locatie). Ook presenteren we in dit hoofdstuk de uitkomsten van het uitgevoerde locatieonderzoek. Alles overwegend komen we tot een beredeneerd advies over het voorkeursscenario, en op welke voorkeurslocaties kan worden ingezet.

De financiële consequenties voor de exploitatie van het nieuwe museum zetten we uiteen in hoofdstuk 7 (Exploitatie). We zoomen we in op de exploitatieopzet van het nieuwe stadsmuseum, waarbij we aangeven in welke mate het museum als culturele onderneming in eigen inkomsten kan voorzien en wat onderaan de streep aan gemeentelijk exploitatiesubsidie nodig is. Een en ander werken we uit in een eerste, globale exploitatieopzet met een begroting voor een eerste volledig jaar op volle toeren in de definitieve huisvesting.

Alle eerder genoemde hoofdstukken hebben betrekking op het nieuwe stadsmuseum in de uiteindelijke situatie: met definitieve huisvesting. In hoofdstuk 8 (Transitieperiode) werken we uit hoe het nieuwe stadsmuseum zich ondertussen kan manifesteren, op weg naar de

uiteindelijke situatie. Dat doen we zowel op inhoud (programmering), organisatie en voorstel voor tijdelijke huisvesting. Ook geven we aan hoe de exploitatieopzet in de transitieperiode eruitziet en welke bijdrage van de gemeente nodig is. Afrondend geven we in hoofdstuk 9 (Vervolgtraject) aan welke stappen nodig zijn na (positieve) besluitvorming over de uitwerkingsvoorstellen voor het nieuwe stadsmuseum.

Dit rapport is een uitwerking van het advies *Ook van jou!*, ook in ambitieniveau. Dat wil zeggen dat we ook hier uitgaan het motto **'Rotterdam verdient een dijk van een stadsmuseum, dus doe het goed of doe het niet!'** We hopen dat ook deze rapportage door het gemeentebestuur wordt omarmd, zodat we de volgende stappen kunnen zetten. In het brede museum- en erfgoedveld van Rotterdam proeven we een positieve sfeer en de wil om samen op pad te gaan, naar een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam. Laat dit rapport als het dammetje in de Rotte zijn, een startpunt voor groei en verbinding.

1 MUSEAAL PROFIEL

1.1 Missie

De tweede stad van Nederland, met een bewogen geschiedenis en een enorme bewoners-diversiteit, kan niet zonder een plek waar het verhaal van de stad wordt verteld. Het nieuwe stadsmuseum vertelt dit verhaal, voedt het collectieve geheugen en maakt de veelkleurige identiteit van de stad inzichtelijk, bespreekbaar en beleefbaar voor zowel inwoners als bezoekers van de stad. Het nieuwe stadsmuseum doet dit op een voor iedereen toegankelijke, inspirerende en tot de verbeelding sprekende manier, door verbanden te leggen tussen heden, verleden en toekomst van de stad.

Het nieuwe stadsmuseum maakt de veelkleurige identiteit van de stad zichtbaar, bespreekbaar en beleefbaar

Het nieuwe stadsmuseum opereert vanuit een professionele basis op een aantrekkelijke plek met topstukken uit de Collectie Rotterdam. Met allerhande partners in de stad en in co-creatie met inwoners, communities en makers wordt van daaruit samengewerkt. Op deze wijze wil het nieuwe stadsmuseum de betrokkenheid van bewoners bij hun stad versterken en voor bezoekers de beleving van de stad vergroten.

1.2 Visie

Het verhaal van de stad verbindt alle bewoners

Rotterdam is de stad van superdiversiteit. Een stad van oudgedienden, van nieuwkomers en alles wat daartussen zit. Een stad waar inwoners op het eerste gezicht niet veel met elkaar lijken te delen, maar dat wel degelijk doen. Ze delen (de liefde voor) de stad. Je woonstad is immers onderdeel van je identiteit en daardoor een belangrijke verbindende factor. Het verhaal van de stad verbindt alle Rotterdammers! En iedere Rotterdammer en elke gemeen-schap is uniek; dus het verhaal van Rotterdam is meerstemmig en veelkleurig.

Rotterdammers voelen zich niet vanzelfsprekend onderdeel van de geschiedenis van de stad. Veel bewoners voelen zich bovendien niet aangesproken door de traditionele culturele sector. Rotterdammers voelen zich wél allemaal onderdeel van het huidige Rotterdam: nog eerder dan Nederlander voelt men zich Rotterdammer. Naast Rotterdammer te zijn, voelen velen zich onderdeel van een gemeenschap. Dat kunnen gemeenschappen zijn op basis van afkomst, professie, leeftijd, leefstijl, de wijk waar je woont, enzovoorts. Het betrekken van gemeenschappen, de dialoog met hen aangaan en hen een podium bieden: dat betekent het betrekken van ‘de Rotterdammer’. Het nieuwe stadsmuseum moet hierin een belangrijke rol

gaan spelen. ‘Het verhaal’ wordt in Rotterdam niet automatisch doorgegeven. Juist daarom moet het collectieve geheugen in Rotterdam actief worden gevoed. Ook dat is een belangrijke rol voor het nieuwe stadsmuseum.

Rotterdamse identiteit: internationaal, ondernemend en rauw

Het nieuwe stadsmuseum weerspiegelt en onderzoekt de Rotterdamse identiteit. Die laat zich kenmerken door de woorden: Internationaal, Ondernemend en Rauw. Ook is Rotterdam een stad van opnieuw beginnen, niet alleen in historisch opzicht, maar ook met veel inwoners die van overal ter wereld naar hier kwamen om een nieuw bestaan op te bouwen. Dat zorgt voor een mentaliteit van aanpakken. En ook dat bepaalt de Rotterdamse identiteit. Het nieuwe stadsmuseum van Rotterdam moet in alle opzichten getuigen van deze identiteit; in de verhalen en de presentatievormen, in de samenwerkingsverbanden en de bedrijfsvoering en in de huisvesting en inrichting van het nieuwe stadsmuseum.

Verschillende themamusea, één verbindend stadsmuseum

In Rotterdam zijn verschillende musea en erfgoedorganisaties die - elk voor zich - een stukje van het Rotterdamse verhaal vertellen. Maar nergens wordt het verhaal van Rotterdam in zijn geheel en in samenhang verteld. Hier ligt een belangrijke taak voor het nieuwe stadsmuseum. Als onderdeel van het eerdere adviesrapport *Ook van jou!* voerden we een benchmark uit naar de museale situatie in andere internationale (haven-)steden in omringende landen (Liverpool, Hamburg, Antwerpen en Marseille). Hieruit bleek dat die steden zonder uitzondering naast min of meer vergelijkbare themamusea als in Rotterdam, een overkoepelend c.q. verbindend stadsmuseum kennen dat het hele stadsverhaal vertelt. Stuk voor stuk stevige stadsmusea die veel publiek trekken en die in samenhang met de verschillende themamusea zorgen voor een sterke museale infrastructuur in de stad. Zo kan het in Rotterdam ook!

Meer samenhang, minder versnippering

Het Rotterdamse museum- en erfgoedveld is versnipperd en kent een hoog ieder-voor-zich gehalte. Deze constatering wordt breed gedeeld. Gelukkig geldt dat ook voor de behoefte naar meer samenhang en verbinding. Er is behoefte om meer kennis en faciliteiten te delen om het Rotterdamse erfgoed meer te laten zijn dan de som der delen én om collecties en verhalen beter te ontsluiten voor een breed publiek. Hier ligt een belangrijke taak voor het nieuwe stadsmuseum.

De kans die we moeten grijpen: de positionering van het nieuwe stadsmuseum als verbinder in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld

Bij de benchmark-steden zien we dat alle musea met gemeentelijke collectie - zowel de themamusea als het overkoepelende stadsmuseum - deel uitmaken van één organisatie. Daarin worden zaken als collectiebeheer, educatieprogramma’s, collectieve marketing en digitalisering centraal aangestuurd. In Rotterdam was dit tot aan de verzelfstandigingen in 2006 ook het geval. Het terugdraaien van die verzelfstandigingen is niet aan de orde. Ook is het geen optie om te komen tot een fusie van alle musea met gemeentelijke collectie. Wel ligt er nu de kans

om het nieuwe stadsmuseum zodanig te positioneren dat er meer samenhang en verbinding in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld komt. Niet alleen in relatie tot de grote musea en erfgoeddiensten met gemeentelijke collectie, maar ook met andere grote en kleine organisaties die betrokken willen zijn bij het ontsluiten van het Verhaal van Rotterdam en het voeden van het collectieve geheugen van de stad. Dit vraagt van de gemeente om een heldere visie op de taak van het nieuwe stadsmuseum. De basis daarvoor vormt een geactualiseerde museum- en erfgoedvisie, met heldere doelen voor de presentatie van en samenhang in de Collectie Rotterdam en meer samenwerking tussen de museum- en erfgoedorganisaties om samen het Verhaal van Rotterdam beter over het voetlicht te krijgen.

Collectie Rotterdam: samen sterker en actueler

In enge zin bestaat de Collectie Rotterdam uit de collecties die gemeentelijk eigendom zijn en beheerd worden door de grote musea en de gemeentelijke erfgoeddiensten. In bredere zin heeft de Collectie Rotterdam betrekking op alle aan Rotterdam verbonden collecties, ook collecties van private organisaties. Om meer samenhang in de Collectie Rotterdam te bewerkstelligen, stelde de gemeente in 2017 het beleidskader 'Schatten van Rotterdam' op. Dit kader zet in op het ontwikkelen van een gezamenlijk collectiebeleid, waarbij de te verzamelen of te ontzamelen objecten van de Collectie Rotterdam worden beoordeeld vanuit hun (cultuur) historische en/of artistieke betekenis voor de stad of de respectievelijke (deel)collectie. Kwaliteit, uniciteit en artistieke waarde zijn daarin belangrijke elementen. 'Schatten van Rotterdam' moet ertoe leiden dat zowel bewoner als bezoeker van de stad zich herkennen in de Collectie Rotterdam. Gezien de ontwikkelingen in de laatste jaren is dit beleidskader aan actualisering toe. Een heldere visie op samenwerking en presentatie, inclusief concrete uitvoeringsinstrumenten, is daarbij de leidraad. Het nieuwe stadsmuseum kan hierin een cruciale rol spelen.

In 2021 is in opdracht van de gemeente bij alle collectiebeherende partijen in de stad onderzocht in hoeverre zij het beleidskader uit 2017 nog onderschrijven. Dat blijkt nog steeds het geval te zijn. Wel met de kanttekening dat de Collectie Rotterdam feitelijk breder moet worden opgevat dan de collecties die gemeentelijk eigendom zijn. En dat er meer aandacht nodig is voor actuele thema's zoals het veranderende beeld van het slavernijverleden. Ook blijkt dat er een breed gedragen behoefte is aan meer samenhang en samenwerking in het collectiebeleid. Daarbij wordt de rol van het nieuwe stadsmuseum belangrijk geacht, net als een actieve betrokkenheid van de collectiebeherende organisaties.

De gemeente heeft de ambitie om het gemeentelijk depot te vernieuwen. Niet alleen qua gebouw, maar ook als locatie waar collectiebeherende partijen kunnen samenwerken aan onderzoek naar en ontsluiting van de Collectie Rotterdam. Dit sluit aan bij de doelstellingen voor het nieuwe stadsmuseum als stadsconservator. Wij zien dan ook goede mogelijkheden om het nieuwe stadsmuseum en het te vernieuwen collectiedepot Metaalhof (Collectie Centrum Rotterdam) functioneel te integreren.

Zichtbaarheid

Het verhaal van Rotterdam vraagt om een nieuw stadsmuseum met een eigen smoel. Een museum dat je gezien moet hebben om de stad en bewoners te leren kennen. Een museum waardoor alle Rotterdammers zich gerepresenteerd weten en zich welkom voelen. Dat kan alleen wanneer het nieuwe stadsmuseum de beschikking krijgt over aantrekkelijke huisvesting op een aantrekkelijke locatie in de stad. De destijds door de RRKC geopperde optie van een

footloose netwerkmuseum is om deze reden in een eerder stadium door verkenner Johan Moerman als onwenselijk verklaard en ook in het advies *Ook van jou!* afgewezen. Voor goede zichtbaarheid is behalve aantrekkelijke huisvesting ook een nieuwe sterke merkidentiteit nodig, met scherpe marketingcommunicatie die qua vorm en taal aansluit bij de stad.

Het nieuwe stadsmuseum kan een gunstig effect hebben op de zichtbaarheid en bezoekersaantallen van de andere musea en erfgoedinstellingen

Het nieuwe stadsmuseum voor Rotterdam positioneert zich als portal voor en introductie op de andere musea en organisaties die (specifieke onderdelen van) het verhaal van Rotterdam vertellen. Daarmee kan het nieuwe stadsmuseum een gunstig effect hebben op de zichtbaarheid en op de bezoekersaantallen van de andere musea en erfgoedinstellingen. En dat is hard nodig, want er valt nog het nodige te winnen aan naamsbekendheid en bezoekersaantallen in de Rotterdamse museum- en erfgoedsector, zo blijkt uit onderzoek van marktonderzoek Hendrik Beerda ('Cultuurimago van Rotterdam & kracht van de Rotterdamse cultuurorganisaties'; september 2021). Op basis van dit onderzoek adviseert Beerda het museumaanbod in Rotterdam verder uit te bouwen.

Het nieuwe stadsmuseum maakt ook dat andere organisaties beter zichtbaar zijn, door podium en ondersteuning te bieden aan andere organisaties, communities en personen, zolang het over Rotterdam en Rotterdammers gaat. Ook kan het nieuwe stadsmuseum de etalage vormen voor de gemeentelijke erfgoedorganisaties. Het Stadsarchief, Archeologie Rotterdam (BOOR) en Monumentenzorg hebben interessante content, collectie en verhalen, maar het ontbreekt aan middelen en expertise om dit voor een breed publiek te ontsluiten.

1.3 Doelgroepen en publieksbereik

Het nieuwe stadsmuseum bedient verschillende doelgroepen. Het richt zich op inwoners van Rotterdam en de regio Rijnmond, maar is met een eigentijdse, vaste presentatie van het Verhaal van Rotterdam en steeds wisselende exposities ook interessant voor toeristen.

Het nieuwe stadsmuseum richt zich op alle inwoners van Rotterdam en regio, met een accent op:
- Educatie/scholen (alle leerlingen primair onderwijs minimaal één keer gratis in het stadsmuseum)
- Jeugd en jongeren
- Gezinnen/families
- Communities

Voor bezoekers van de stad biedt het nieuwe stadsmuseum een inspirerende en uitnodigende introductie op de stad, haar bewoners en op wat er allemaal te doen en te beleven is. Het nieuwe stadsmuseum speelt daarbij in op de verschillende type bezoekers:
- De vrijetijdsbezoekers; toeristen (Rotterdam Partners: 'Do-risten')
- De zakelijke bezoekers; relaties van bedrijven, congresgangers, expats.

Rotterdamse schoolkinderen komen er minimaal één keer gratis, bezoekers leren de stad en haar bewoners hier kennen en makers vinden er een podium en mogelijke opdrachtgever

Behalve op deze betalende doelgroepen, richt het nieuwe stadsmuseum zich op specifieke groepen die kunnen bijdragen aan het Verhaal van de stad en de Collectie Rotterdam:

- De Rotterdamse erfgoedgemeenschap. Het nieuwe stadsmuseum is de plek voor ontmoeting, kennisuitwisseling en inspiratie. Daarbij kan het gaan om professionals van musea en erfgoedinstellingen, maar ook om erfgoedvrijwilligers.
- Makers. Het nieuwe stadsmuseum wil een podium bieden aan makers en hen betrekken bij nieuwe presentatievormen, interpretaties en content van het verhaal van de stad.

Aan welke bezoekersaantallen denken we? Voor het nieuwe stadsmuseum denken wij dat een bezoekersaantal van 100.000 tot 200.000 haalbaar is, afhankelijk van het te kiezen huisvestingsscenario en de uiteindelijke huisvestingslocatie.

Maritiem Museum Rotterdam trekt ca. 200.000 bezoekers, het Wereldmuseum Rotterdam ca. 50.000 (2019; gedeeltelijk open na verbouwing). Museum Liverpool trekt bijna een miljoen bezoekers (gratis toegang), MAS Antwerpen zit op ca. 250.000 betalende bezoekers (plus nog eens 400.000 bezoekers op het openbare dakterras) en Museum Hamburg komt op 100.000 bezoekers. Amsterdam Museum groeit richting 200.000 bezoekers op de hoofdlocatie en trekt nog eens zo'n 400.000 bezoekers in de Portretgalerij bij de Hermitage. Amsterdam Museum is overigens sinds kort tijdelijk gehuisvest in de Hermitage, omdat de hoofdlocatie in het Burgerweeshuis grondig wordt verbouwd en heringericht.

1.4 Kernfuncties: stadscurator, stadsconservator en spil

Op basis van de geformuleerde missie, visie en de doelgroepen waarop het museum zich richt, benoemen we de volgende kernfuncties van het nieuwe stadsmuseum:

- Museale presentatie van het Verhaal van Rotterdam (met de diverse perspectieven daarop), in coproductie met andere musea en erfgoedorganisaties. Voor alle inwoners interessant en herkenbaar: hier neem je je vrienden en familie mee naartoe. Ook een *must see* voor het toenemende aantal toeristen aan de stad. Een bezoek aan Rotterdam begint bij het stadsmuseum. De museale presentatiefunctie bestaat uit een semi-permanente opstelling van de belangrijkste thema's van de stad en uit wisseltentoonstellingen die inspelen op de actualiteit. In deze kernfunctie vervult het nieuwe stadsmuseum de rol van stadscurator.
- Bijdragen aan en ondersteunen van andere Rotterdamse organisaties bij het gezamenlijk veiligstellen, onderzoeken en ontsluiten van de Collectie Rotterdam. In deze kernfunctie vervult het nieuwe stadsmuseum de rol van stadsconservator.
- Met het gezamenlijk presenteren van het Verhaal van Rotterdam en de opgave om in gezamenlijkheid te werken aan de Collectie Rotterdam, vervult het nieuwe stadsmuseum een spilfunctie in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld, gericht op meer samenwerking met betrekking tot tentoonstellingen, de Collectie Rotterdam, educatie, participatie en collectieve marketing.

Alle kernfuncties van het nieuwe stadsmuseum krijgen ook een online dimensie, waarbij iedereen toegang krijgt tot de collectie en de verhalen van de stad. Ook uiteenlopende doelgroepen kunnen hier aanhaken bij thematische en wijkgerichte platforms, met online interactie.

2 WAT IS ER TE ZIEN EN TE BELEVEN?

Het Verhaal van Rotterdam én de Rotterdammers is waar alles om draait in het nieuwe stadsmuseum. Het is geen statisch gegeven vanuit het verleden, maar altijd in beweging en kent verschillende perspectieven. Het nieuwe stadsmuseum biedt inwoners, bezoekers en de werkers in het veld volop mogelijkheid om dit verhaal tot zich te nemen, te onderzoeken, te voeden, meerstemmig te maken, te vertellen en door te trekken naar de toekomst. Het nieuwe stadsmuseum doet dat met presentaties en programma's in verschillende verschijningsvormen:

- Vaste presentaties en wisseltentoonstellingen: **Experience**
- Fysieke plek voor ontmoeting en kennisuitwisseling: **Hub**
- Digitale ontsluiting van collecties en verhalen, virtuele platforms: **Online**
- Het bedienen van specifieke doelgroepen: **Educatie & participatie**

In elk van deze verschijningsvormen werkt het nieuwe stadsmuseum samen met partners in de stad.

2.1 Het Verhaal van Rotterdam: Experience

Vaste en wisselende presentaties

Het nieuwe stadsmuseum biedt met de Experience een professionele, eigentijdse, inspirerende, interactieve museale bezoekerservaring waarin de bezoeker wordt ondergedompeld in het Verhaal van Rotterdam. De Experience is alleen toegankelijk met een toegangsticket. Voor Rotterdamse bezoekers wordt gewerkt met kortingsregelingen. De kern van de Experience bestaat uit een reeks vaste presentaties waarin het Verhaal van Rotterdam in een paar hoofdthema's wordt verteld. De presentaties van de hoofdthema's zijn groots van opzet en weerspiegelen in vorm en inhoud de Rotterdamse identiteit: Internationaal, Ondernemend, Rauw, Stad van opnieuw beginnen en aanpakken.

De Rotterdam Experience neemt bezoekers mee op ontdekkingstocht langs gebeurtenissen die de stad maakten tot wat 'ie nu is

Vaak volgen dergelijke presentaties een chronologische tijdlijn, maar in het geval van Rotterdam – stad van opnieuw beginnen – is er veel voor te zeggen het Verhaal te beginnen in het Rotterdam van nu en van daaruit terug én vooruit te blikken. De hoofdthema's worden nader bepaald, maar te denken valt aan thema's als:

1. Rotterdam superdiverse stad. Als bezoeker stap je meteen binnen in een overweldigende, veelkleurige, multimediale presentatie over het Rotterdam van nu. Over de bewoners, architectuur, de Nieuwe Maas, bruggen, festivals, de haven, verschillende communities, de superdiverse eetcultuur, vele creatieve makers en ondernemers, Feyenoord en het

buitengebied. Vervolgens maak je als bezoeker een tijdreis die je door de verschillende episoden van de Rotterdamse geschiedenis voert.

2. Ontstaan en opkomst van Rotterdam. Over de dam in de Rotte, de stadsrechten, Erasmus en de eerste havenactiviteiten. En wat daar nu nog van te zien is, zoals de Laurenskerk en het Schielandshuis.
3. Expansie van de haven. Over de groei die de haven doormaakte en de welvaart die dat de stad opleverde, maar ook de keerzijde hiervan voor velen: het koloniale en slavernij-verleden van de stad. En van het belang van de Nieuwe Waterweg in de tot de destijds grootste havenstad ter wereld. Met een beeld van de effecten op de economie, de stad, het landschap en de samenstelling van de bevolking.
4. WOII en de verwoesting van de stad. Het beeld van Rotterdam voor en na het grote bombardement op 14 mei 1940 in bewegend beeld en fotografie. Het dramatisch keerpunt in de geschiedenis van Rotterdam. Het huidige Museum “40-“45 NU wordt in deze presentatie geïntegreerd.
5. Wederopbouw & architectuur. Hier voel je de sfeer van Rotterdam als Stad van opnieuw beginnen. Met nieuwe gebouwen, moderniteit en eigenzinnige architectuur in nieuwe wijken. Van Zundapps op het Stieltjesplein, de Floriade en de stadsuitleg, Holland Pop Festival, gastarbeiders, de ontwikkeling van Zuid. Van bekende winkelstraten, winkeliers, het uitgaansleven, jazzcafés tot het verdwijnen daarvan. Van de Pauluskerk tot de Erasmusbrug en de ontwikkeling van de Kop van Zuid.

De reeks vaste presentaties wordt afgesloten met een zaal vol uitnodigende previews van de verschillende themamusea in Rotterdam, groot en klein, waar je je verder kunt laven aan het Verhaal van Rotterdam en de verschillende perspectieven daarop. De vaste presentaties zijn multimediaal van opzet, met veel beeldprojecties, fotografie en interactives die de bezoeker op maat de mogelijkheid geven meer te weten te komen van een specifiek onderwerp. In de presentaties worden passende topstukken uit de Collectie Rotterdam verwerkt.

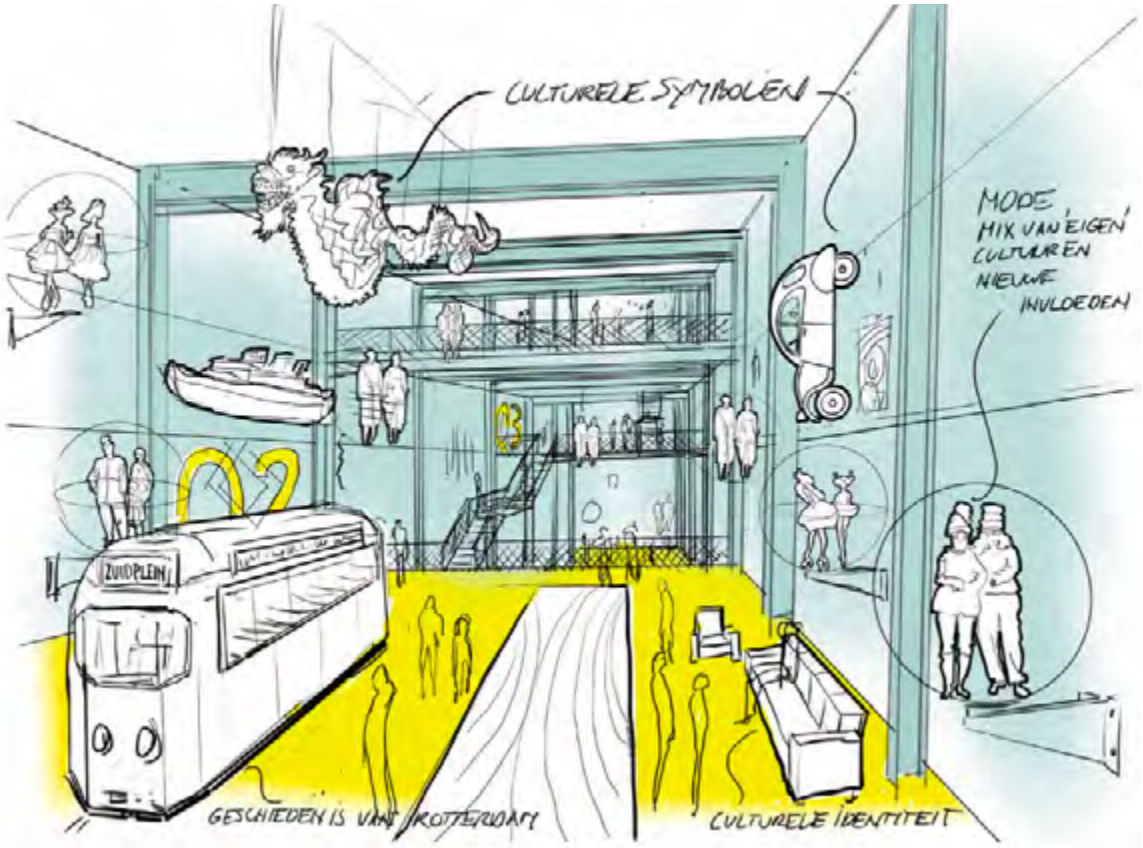

Wisseltentoonstellingen: steeds weer verrassend

De reeks vaste hoofdthema-presentaties vormen de ruggengraat van de museum Experience. Deze wordt vergezeld door een lijn wisseltentoonstellingen, waarbij hoofdthema's vanuit een specifieke invalshoek worden belicht. Ook kunnen onderwerpen voor de wisselpresentaties voortkomen uit bijzondere deelcollecties, relevante vraagstukken, belangrijke jubilea en herdenkingen, actuele thema's en samenwerking met gastcuratoren. Met de wisseltentoonstellingen speelt het nieuwe stadsmuseum zich steeds opnieuw in de kijker en blijft het een interessante bestemming, ook voor herhalingsbezoek.

Aan de hand van actualiteiten en samenwerkingen speelt het nieuwe stadsmuseum zich met wisseltentoonstellingen steeds opnieuw in de kijker

Onderwerpen voor mogelijke wisseltentoonstellingen die we hebben opgetekend in de verschillende sessies die we hebben georganiseerd:

- Rotterdammers. Portretten (geschilderd en gefotografeerd) van bekende en onbekende Rotterdammers door de eeuwen heen. Dit zou kunnen bij een hoofdthema, maar ook integraal bij alle hoofdthema's.
- Stad in beeld. Rotterdam door de eeuwen heen. Van het oudste (bewegende) beeld, tot nu en in de toekomst. Historische foto-, film- en kaartcollectie in combinatie met nieuwe mapping-technieken, 3D-kaarten en virtual reality. Ook deze presentatie kan gekoppeld worden aan een afzonderlijk hoofdthema, maar ook als integraal onderdeel bij alle hoofdthema's.
- Herdenkingsjaar 2023: 150 jaar afschaffing van de slavernij. Koloniaal en Slavernij-verleden van Rotterdam. Dit is tevens een vast onderwerp bij hoofdthema 2.
- Persoonlijke verhalen. Oral history, ooggetuigenverslagen en interviews op beeld en geluid. Bewoners maken van Rotterdam de stad die het is en zoals we die kennen. Mogelijk als semi-permanente presentatie bij hoofdthema 1. Zou ook kunnen bij hoofdthema 4 of 5.
- Rotterdam in de wereld, de wereld in Rotterdam. De impact van Rotterdam als internationale havenstad. Aantrekkingskracht op steeds weer nieuwe bevolkingsgroepen. Kan als semi-permanente presentatie bij hoofdthema 1 of 5. Zou ook interessant kunnen zijn als thema voor een wisseltentoonstelling. Kan ook in een reeks met thema's als fashion, food & lifestyle van verschillende culturen en communities.
- Erasmus en de wetenschap. Desiderius Erasmus: wijsgeer, filosoof en bekendste Rotterdammer aller tijden. Over de essentie van zijn denkbeelden en de invloed van zijn gedachtegoed op de hedendaagse samenleving. Zou goed kunnen als semi-permanente tentoonstelling bij hoofdthema 2. Mogelijk ook als afzonderlijke wisseltentoonstelling.
- De Metro. Rotterdam was de eerste stad in ons land met een metro. Zou goed kunnen bij hoofdthema 5; Wederopbouw. In samenwerking met o.a. RoMeo en RET.
- Rotterdam Rhythm. Beeld van de eigenzinnige jongerencultuur en Rotterdam als muziek-, hiphop- en festivalstad. Past goed bij hoofdthema 1 of 5, maar zou ook als afzonderlijke wisseltentoonstelling kunnen. Kan ook een reeks worden over de Rotterdamse muziekscene in de jaren '60, '70, '80 of '90.
- Architectuur. De architectuurgeschiedenis van Rotterdam: hoe de stad na de oorlog een internationale voorloper werd op het gebied van architectuur, een broedplaats voor architectonisch talent en een wereldwijd bekende architectuur-stad (in samenwerking met het Nieuwe Instituut).

- Het verdwenen Rotterdam. Van de Oase Bar tot Grand Café Loos, tot hele winkelstraten en buurten
- Mode. De stadscollectie 'kleding van het dagelijks leven' is uniek in Nederland, zoals het straatbeeld in Rotterdam dat ook al jaren is (mode in combinatie met straatfotografie of combinatie van collectiestukken en ontwerpen van hedendaagse makers).
- Future lab Rotterdam. Makers geven een visionair beeld van Rotterdam over 10 of 25 jaar.
- Herdenkingsjaar 2022: 150 jaar Nieuwe Waterweg.

Wisseltentoonstellingen vinden niet alleen plaats op de hoofdlocatie van het nieuwe stadsmuseum, maar worden ook georganiseerd op buitenlocaties, bij partnerorganisaties en in de wijken. Met de wisseltentoonstellingen zoekt het nieuwe stadsmuseum naar interessante cross overs, zowel op stedelijk niveau als in de wijken. Voor wisseltentoonstellingen wordt waar mogelijk samengewerkt met vernieuwende makers, culturele instellingen, wijkorganisaties, communities, onderwijsinstellingen en ondernemers. Ook wordt gezocht naar samenwerking met grote museale en culturele instellingen zoals het Nederlands Fotomuseum, Het Nieuwe Instituut, het Wereldmuseum, Rotterdam Festivals en De Doelen.

Labs voor de jeugd

Naast de vaste en semi-permanente presentaties en de wisseltentoonstellingen, biedt het nieuwe stadsmuseum als onderdeel van de Experience ook een stevig aanbod voor jeugd en jongeren. En daarmee ook voor gezinnen met kinderen en schoolklassen. Voor kinderen in de basisschoolleeftijd biedt het nieuwe stadsmuseum een educatieve, interactieve tentoonstelling met speeltoestellen, maak- en onderzoeksopdrachten die specifiek ontworpen zijn op de thema's van de vaste en semi-permanente presentaties. Kinderen ervaren en ontdekken het Verhaal van Rotterdam hier spelenderwijs.

Kinderen ervaren en ontdekken het Verhaal van Rotterdam spelenderwijs

Voor jongeren van 12 tot 24 biedt het nieuwe stadsmuseum een Medialab, waarin zij met inzet van diverse media verschillende aspecten van het Verhaal van Rotterdam onderzoeken en verwerken in presentaties. Dat kunnen filmpjes, fotocollages, kleine graphic novels of performances zijn. Individueel gemaakt of in groepsverband, maar altijd met het idee de resultaten te presenteren en uit te wisselen. In besloten vorm of - met toestemming - online via de website of social media. Presentaties met veel likes en/of een beoordeling door een jongerenjury kunnen worden uitgezonden op MuseumTV en worden online gepubliceerd door het museum (website en socials). Samenwerking met lokale mediapartners, zoals de Havenloods en OPEN Rotterdam, versterkt het effect ervan.

2.2 De Hub als fysiek hart voor het Verhaal van Rotterdam

Ruimte voor ontmoeting, debat en kennisuitwisseling

De Hub is het vrij toegankelijke deel van het nieuwe stadsmuseum. Hier kun je terecht voor ontmoeting, debat, inspiratie en presentaties. Hub is een trefpunt en pleisterplaats voor iedereen die geïnteresseerd is in, of betrokken is bij, het Rotterdamse verhaal. Dat kan een algemeen publiek zijn, maar juist ook de vrijwilligers, studenten en professionals van de Rotterdamse museum- en erfgoedgemeenschap. De Hub is dé laagdrempelige plek om ideeën, opvattingen, kennis, beelden en inzichten uit te wisselen over het actuele verhaal van de stad. Hub biedt ruimte aan een zeer divers programma met lezingen, debatten, documentaires, optredens, mini-expo's, filmavonden, stadsgedichten, live-uitzendingen, enzovoorts. Daartoe beschikt de Hub over een waaier aan verschillende ruimtes: van vergaderruimten in verschillende soorten en maten, workshop-/educatieruimten en een auditorium/filmzaal.

De Hub is een laagdrempelige plek waar mensen elkaar ontmoeten tijdens optredens, workshops of vergaderingen, maar altijd verbonden aan het Verhaal van Rotterdam

In de Hub van het nieuwe stadsmuseum wordt het verhaal van Rotterdam caleidoscopisch verteld. De plek fungeert als een open kanaal, met zowel eigen activiteiten als programma van andere organisaties, communities en personen. Stadstours en wandelingen, afgestemd op actuele tentoonstellingen of vanuit de afdeling archeologie, kunnen bij de Hub starten.

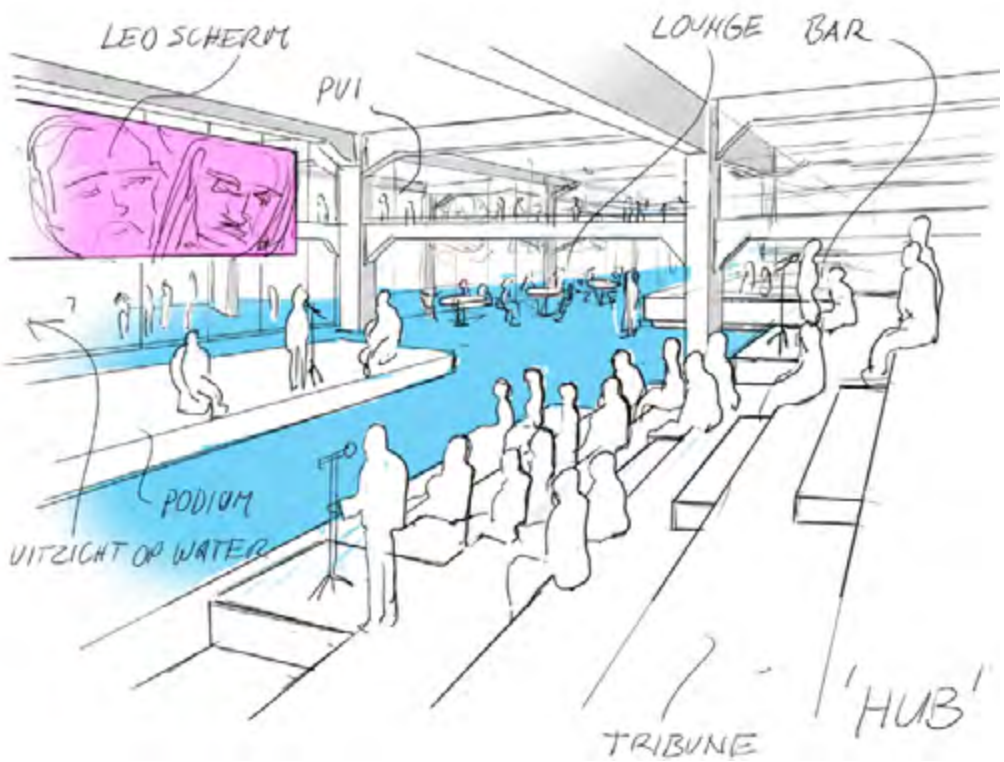

Horeca en winkel

In het hart van Hub komt een stevige horecafunctie, de basis voor ontmoeting. Natuurlijk met Rotterdamse producten op de kaart. Onderdeel van de horeca is een open podium voor kleinschalige optredens van bandjes, spoken word, hiphop of andere uitingsvormen. Alles kan, zolang het maar betrekking heeft op (het verhaal van) Rotterdam. De horeca van het nieuwe stadsmuseum fungeert daarnaast ook als foyer/catering voor bijeenkomsten in de vergader- en educatieruimtes en auditorium/filmzaal. En de horeca is ook de plek voor wekelijkse live debatprogramma's en talkshows in samenwerking met mediapartners als Vers Beton, Arminius en/of Open Rotterdam.

Op de miniconferentie van 1 juni jl. werd het idee van een wekelijkse of maandelijkse Museum by Day / Club by Night gelanceerd. Tijdens openingstijden worden op verschillende buitenlocaties in de stad de thema's van het meerstemmige Verhaal van Rotterdam in grote lichtprojecties uitgebeeld, met de uitnodiging om naar de Club by Night te komen. De beeldprojecties zijn uiteraard gemaakt door lokale makers.

In aanvulling op de horeca in de Hub komt een museumwinkel met een groot Rotterdams assortiment:

- Dwarsdoorsnede van de andere museumwinkels in de stad;
- Merchandising Rotterdams erfgoed (met 'de zonnebloemen van Rotterdam');
- Design- en kunstverkoop van Rotterdamse makers;
- 'Supermarkt' met typisch Rotterdamse producten (zoals vroegere Groos).

Erfgoedcentrale

Als integraal onderdeel van de Hub wordt een vrij toegankelijke presentatieplek gesitueerd voor de gemeentelijke erfgoeddiensten Stadsarchief, Bureau Archeologie en Monumentenzorg. In deze ruimte kunnen zij naar eigen inzicht kleinschalige presentaties verzorgen van actuele projecten/onderzoeken en/of bijzondere objecten/documenten uit de collectie. De presentatieplek kan worden aangevuld met een erfgoedbibliotheek en met flex-/studieplekken. Op deze manier ontstaat een Erfgoedcentrale van de gemeentelijke erfgoeddiensten. Deze kan verder worden gebruikt voor spreekuren/consults voor iedereen met een erfgoedvraag. De erfgoeddiensten die we spraken zijn positief over dit concept.

Het concept van de vrij toegankelijke Erfgoedcentrale als onderdeel van de Hub is uit te breiden met enkele vrije presentatieplekken waar ook andere (erfgoed)organisaties bij toerbeurt kunnen programmeren, bijvoorbeeld stichting Wijkcollectie, Dig it Up en Verhalenhuis Belvedere. Het nieuwe stadsmuseum kan ondersteunen bij de opzet en vormgeving ervan.

2.3 Een levendig Verhaal van Rotterdam online

Website

De hele collectie van het nieuwe stadsmuseum is via de website van het museum te bekijken, gerubriceerd op de hoofdthema's van het Verhaal van Rotterdam. Ook biedt de website een portal voor de gehele Collectie Rotterdam. Verder zijn op de website podcasts te beluisteren en zijn de uitzendingen van de wekelijkse debatprogramma's doorlopend te zien, net als de verschillende sociale kanalen waarop het nieuwe stadsmuseum te volgen is.

Online platforms

Een belangrijke invulling van het Verhaal van Rotterdam online betreft de activatie van platforms. Verschillende typen platforms verzorgen een verhaal rondom de hoofdthema's van het Verhaal van Rotterdam, zoals ook gepresenteerd in de Experience. Deze platforms zijn bedoeld om collectiestukken, persoonlijke verhalen, publicaties en onderzoeken te delen. Naast de inhoudelijke platforms op hoofdthema, zal het nieuwe stadsmuseum wijkplatforms opzetten en hosten, waar mogelijk in samenwerking met wijkorganisaties en met de stichting Wijkcollectie / Echt Rotterdams Erfgoed. De online wijkplatforms zijn er voor de inwoners en bieden hen de mogelijkheid het erfgoed van hun wijk te delen met eigen verhalen en foto's. Ook foto- en filmmateriaal uit andere collecties (o.a van Stadsarchief) zijn hier te bekijken, net als de agendafunctie met een overzicht van wat er wanneer er 'in de wijk' te doen is.

Voor de Rotterdamse erfgoedprofessionals worden mogelijk op maat besloten online platforms opgezet, bijvoorbeeld rondom het collectiebeleid, onderzoeksprogramma's en educatie- & participatie programma's. Het Stadsmuseum coördineert de digitale ontsluiting van de Collectie Rotterdam: in eerste instantie de collectie in eigendom van de gemeente, maar ook andere collectiebeherende instellingen kunnen zich aansluiten.

2.4 Educatie en participatie

Educatieprogramma's voor kinderen en jongeren

Het nieuwe stadsmuseum biedt met een uitgebreid educatieprogramma betekenisvolle verhalen over de stad van vroeger en nu, waarbij vanuit het heden naar het verleden wordt gekeken en de diverse perspectieven daarop aan bod komen. De rode draad in alle educatieprogramma's: de stimulans om zelf verhalen te vertellen. Kinderen ontdekken zo dat ze zelf daadwerkelijk deel uitmaken van de stad. Het nieuwe stadsmuseum zet stevig in op educatieprogramma's voor het basisonderwijs. De ambitie is dat alle Rotterdamse basisschoolleerlingen minimaal één keer in hun schoolloopbaan een bezoek brengen aan het stadsmuseum. Daarbij gaat het er niet alleen om dat meer leerlingen het stadsmuseum bezoeken, maar ook dat ze als ervaringsdeskundigen bijdragen aan de verhalen van Rotterdam. Met als doel kennis en begrip te kweken over hoe Rotterdam als stad in elkaar steekt en hoe dat zo gekomen is, maar vooral om jonge Rotterdammers hun eigen positie te laten ontdekken in de maatschappelijke dynamiek van de stad. Op die manier kan het nieuwe stadsmuseum jongeren helpen een open blik te krijgen op alle (mede)bewoners, culturen en subculturen van de superdiverse stad die Rotterdam is. Daarmee sluiten de educatieprogramma's van het nieuwe stadsmuseum aan bij het vernieuwde onderwijscurriculum in het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Verschillende perspectieven, meerstemmigheid, maken, meemaken en betekenis geven zijn daarin belangrijke elementen.

Jonge Rotterdammers ontdekken hun eigen positie in de maatschappelijke Rotterdamse dynamiek én ontwikkelen een open blik hierop

In de educatieprogramma's worden de hoofdthema's van het Verhaal van Rotterdam vertaald in aanbod dat aansluit op het nieuwe onderwijscurriculum. De basis van het educatie-aanbod bestaat uit interactieve rondleidingen voor leerlingen uit de midden- en bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Ervaren museumdocenten leiden leerlingen rond door de Experience en brengen de Rotterdamse geschiedenis tot leven. Met QR-codes zoomen we bijvoorbeeld in op het verhaal achter belangrijke collectiestukken. Met opdrachten ontdekken leerlingen meer over nieuwe en oude helden en over democratie, diversiteit en samenleven. De *learning-by-doing-labs* van het museum (de Speeltuin en het Medialab) zetten we daarbij actief in. Ook een bezoek aan het (beoogde) nieuwe depot Collectie Centrum Rotterdam zal in het educatieaanbod worden opgenomen.

Voor het voortgezet onderwijs en het mbo worden de educatieprogramma's expliciet opgezet vanuit de (onderwijs-)leergebieden Burgerschap en Mens & Maatschappij. Leerlingen gaan in gesprek met de museumdocenten en worden gestimuleerd hun ervaringen te delen en hun mening te vormen en geven. Hoe is Rotterdam met al zijn verschillende inwoners zo ontstaan? Wat betekent dat voor de leerlingen in hun dagelijks leven? Verhalen en collectie uit de museale presentatie worden op deze manier bevraagd en bediscussieerd, met aandacht voor democratie, diversiteit en samenleven. Voor het speciaal onderwijs volgen educatieprogramma's op maat.

Voor elk bezoek aan het museum geldt dat gebruik van voorbereidend lesmateriaal mogelijk is, dat al op school kan wordt ingezet en aansluit op de nieuwe kerndoelen voor het basis- en voortgezet onderwijs.

Echt Rotterdams Erfgoed

Naast het educatieprogramma zet het nieuwe stadsmuseum zich in om de wijken en gemeenschappen bij het verhaal van Rotterdam te betrekken. Het nieuwe stadsmuseum is er voor alle Rotterdammers. Extra inspanning wordt geleverd richting doelgroepen die niet vanzelfsprekend naar het museum gaan, met een accent op kinderen en jongeren. In de afgelopen jaren is met Echt Rotterdams Erfgoed een interessante aanpak ontstaan om opvallende verhalen en objecten in de stad van nu te verzamelen en te ontsluiten, samen met Rotterdammers. Zij weten immers wat en wie belangrijk is in hun omgeving. Samen met wijkbewoners en gemeenschappen wordt het DNA van de stad ontrafeld. En de verhalen en objecten die dit oplevert, vormen de collectie Echt Rotterdams Erfgoed.

Voor opname in de collectie Echt Rotterdams Erfgoed worden verhalen en objecten beoordeeld aan de hand van een aantal criteria:

- Het is Rotterdams of in Rotterdam;
- Het is actueel;
- Het is actief bezig voor anderen en/of de stad;
- Het staat open voor verbinding;
- Het voegt iets toe aan de stad;
- Het staat in verband tot een historische ontwikkeling of object.

Het nieuwe stadsmuseum wil het concept van Echt Rotterdams Erfgoed verder doorontwikkelen, in het bijzonder op de volgende punten:

- Zoeken van een goede balans tussen activiteiten en presentaties in wijken en gemeenschappen en presentaties van verhalen en objecten om met de stad te delen (bijvoorbeeld in de Hub of als onderdeel van de museale Experience).

- Niet alleen Echt Rotterdams Erfgoed in de oude stadswijken, maar ook in de dorpen en kernen die meer in het buitengebied liggen, maar net zo goed Rotterdam zijn, tot Hoek van Holland aan toe.
- Stroomlijnen van een presentatie-infrastructuur in de wijken, bij voorkeur met een vaste partner die in veel wijken en kernen aanwezig is; bijvoorbeeld Huizen van de Wijk.
- Het faciliteren van een online platform Echt Rotterdams Erfgoed.

3 HET NIEUWE STADSMUSEUM EN DE COLLECTIE ROTTERDAM

3.1 Samenstelling Collectie Rotterdam

Het begrip 'Collectie Rotterdam' heeft in formele zin betrekking op de collecties die gemeentelijk eigendom zijn. Deze zijn divers van aard en worden beheerd door een aantal musea, de gemeentelijke erfgoeddiensten en Bibliotheek Rotterdam (Erasmus Collectie). De musea die de gemeentelijke collecties beheren waren voor 2006 onderdeel van de gemeente Rotterdam en zijn daarna verzelfstandigd. Collecties en gebouwen zijn in gemeentelijke handen gebleven; voor het beheer en het (museale) gebruik daarvan zijn afzonderlijke stichtingen opgericht waarmee de gemeente een subsidierelatie onderhoudt.

De Collectie Rotterdam in gemeentelijk eigendom, bestaat uit de volgende collecties:

- Museum Rotterdam: historische collectie en nieuw Rotterdams erfgoed (115.000 objecten).
- Museum Boijmans van Beuningen: Westerse kunst van middeleeuwen tot heden (150.000 objecten).
- Maritiem Museum Rotterdam: maritieme collectie verleden en heden ontwikkeling havenstad (1.112.000 objecten).
- Wereldmuseum: collectie culturele diversiteit van de stad en de wereld (83.000 objecten).
- Nederlands Fotomuseum: fotocollectie Wereldmuseum (94.000 objecten). Het museum heeft daarnaast ook eigen collectie en een grote collectie van het Rijk.
- Stadsarchief Rotterdam beheert een grote gemeentelijke collectie (overheids)archieven, prenten, tekeningen, foto's, geluidsopnamen, films, video's, plattegronden, kranten, tijdschriften, boeken, websites en social media.
- Bureau Archeologie Rotterdam beheert en onderzoekt de gemeentelijke collectie bodemvondsten.
- Bureau Monumenten & Cultuurhistorie zet zich in voor behoud van de omvangrijke 'collectie' monumenten in de stad. Rotterdam kent Unesco Werelderfgoed (Van Nellefabriek),600 rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en beschermde stadsgezichten. Een deel is gemeentelijk eigendom.
- Bibliotheek Rotterdam beheert de gemeentelijke Erasmus Collectie en de Atlas van Stolk.

Alle collecties die verhalen over Rotterdam, dat is de Collectie Rotterdam in ruime zin

In ruimere zin heeft het begrip 'Collectie Rotterdam' betrekking op alle collecties die het verhaal van Rotterdam vertellen. Ook op particuliere collecties, zoals die van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam, het Chabot Museum, RoMeO en het Landverhuizersmuseum (i.o.). Ook een deel van de architectuurcollectie van Het Nieuwe Instituut (HNI) kan gerekend worden tot de Collectie Rotterdam.

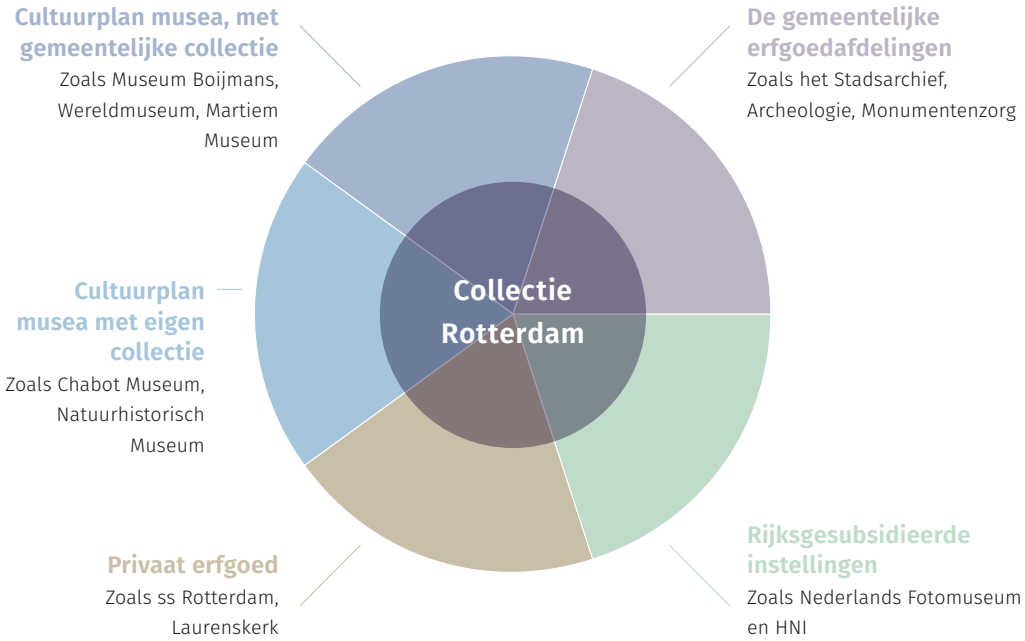

Sinds de verzelfstandiging van de musea in 2006 ontbreekt het aan formele afstemming tussen de musea en de gemeentelijke erfgoeddiensten die de gemeentelijke collectie beheren. Wel is er grote behoefte aan meer samenhang en samenwerking in het collectiebeleid en collectiebeheer. Niet alleen tussen de organisaties die gemeentelijke collectie beheren, maar ook met organisaties die particuliere collecties van de Collectie Rotterdam beheren. Het nieuwe stadsmuseum kan hierin een belangrijke rol spelen (zie ook onder Erfgoedberaad, pagina 35).

3.2 Vernieuwing depot: naar een Collectie Centrum Rotterdam

Onderzoek naar een nieuw depot

De gemeentelijke Collectie Rotterdam wordt voor een belangrijk deel beheerd in het gemeentelijk erfgoeddepot Metaalhof. Daarnaast beschikken sommige instellingen over een (aanvullend) eigen depot. De volgende partijen maken momenteel gebruik van het gemeentelijk depot Metaalhof:

- Wereldmuseum Rotterdam (3.573 m²)
- Museum Rotterdam (3.718 m²)
- Archeologie Rotterdam (BOOR) (206 m²)
- Maritiem Museum (382 m²)
- Chabot Museum (230 m²)

Depot Metaalhof is inmiddels 42 jaar oud en aan het eind van zijn levensduur. Hoewel de (deel)collecties die daar bewaard worden nu geen risico lopen, is het depot niet meer toegerust op de eisen van deze tijd. Het depot functioneert suboptimaal op het gebied van klimaat, veiligheid en verontreiniging en is niet efficiënt ingericht. Dit komt door de leeftijd van de installaties, de indeling van het gebouw en de bouwconstructie. Een ander nadeel is dat het nu niet goed mogelijk is om er bezoekers te ontvangen. Depot Metaalhof is aan een algehele vernieuwing toe. Daartoe voert de gemeente een verkennend onderzoek uit, parallel aan de

onderhavige planontwikkeling voor een nieuw stadsmuseum. Wellicht wordt de bestaande accommodatie gerenoveerd en aangepast aan de eisen van deze tijd, maar ook de haalbaarheid voor een nieuw depot op een andere plek in de stad wordt onderzocht.

Als eerste stap in het verkennend onderzoek legden gemeente en gebruikers hun uitgangspunten en ambities hiertoe vast in een Ambitiedocument. Kort samengevat is de ambitie te komen tot:

- Een nieuw, *state of the art* depot, waarin het beheer van de collectie voldoet aan alle gangbare normen en richtlijnen voor het beheren van kunst- en erfgoedcollecties.
- Versterken van de samenwerking tussen de gebruikers en vergroten van de efficiëntie door ruimtes, voorzieningen, compartimenten, kennis en expertise (waar mogelijk) met elkaar te delen.
- Vergroten van de ontsluiting van de Collectie Rotterdam voor de stad door de mogelijkheid te bieden aan bezoekers (specifieke doelgroepen zoals onderzoekers, studenten, schoolklassen) laagdrempelig objecten te kunnen bekijken en onderzoeken.
- Een collectiecentrum dat goed bereikbaar is en waarin kennisoverdracht, expertise ontwikkeling en educatieve activiteiten naast de depotfunctie plaats kunnen vinden.
- Een duurzaam gebouw dat voldoet aan zowel het duurzaamheidskompas van de gemeente als aan de klimaatregimes die de objecten voor opslag vereisen.
- Een gebouw met een vriendelijke en laagdrempelige uitstraling, waar gebruikers en doelgroepen zich welkom voelen en met een fijne werkomgeving voor de medewerkers.

Collectie Centrum Rotterdam biedt kansen voor beter beheer, sterke samenwerkingen, goede bereikbaarheid, laagdrempeligheid en – door dit alles – meer aandacht voor de Collectie Rotterdam!

Aan de beoogde nieuwe depotvoorziening is de titel Collectie Centrum Rotterdam (CCR) gegeven, om duidelijk te maken dat deze voorziening meer is dan een gesloten klimaatdoos waarin collectie wordt bewaard. Het CCR is bedacht als voorziening, waarin de gebruikers hun collecties adequaat beheren, waar samenwerking tussen collectiebeherende instellingen mogelijk is en waar specifieke doelgroepen toegang krijgen tot de collecties. Specifiek worden de volgende samenwerkingskansen gezien:

- Ruimtegebonden samenwerking. Heeft betrekking op het delen van faciliteiten en ruimtes in de depotvoorziening. Deze vorm van samenwerking is voorbehouden aan de collectiebeherende instellingen die gebruik maken van het CCR.
- Inhoudelijke samenwerking. Heeft betrekking op onderzoek naar en ontsluiting van de Collectie Rotterdam en op (verdergaande) afstemming in collectiebeleid en digitale ontsluiting van de collectie. Aan deze inhoudelijke samenwerking kunnen ook andere collectiebeherende instellingen deelnemen dan alleen de gebruikers van het collectiecentrum.

De partners zijn het met elkaar eens dat het CCR niet toegankelijk wordt voor een breed publiek, zoals bij Depot Boijmans, maar wel voor specifieke doelgroepen zoals collega's, onderzoekers, wetenschappers, kunstenaars, studenten en kleine groepjes onder begeleiding en op afspraak. Denk hierbij aan community's op zoek hun eigen erfgoed. Voor deze doelgroepen zijn qua ruimte en logistiek aparte faciliteiten nodig, waaronder multifunctionele bezoekersruimten.

3.3 Krachtenbundeling stadsmuseum en Collectie Centrum Rotterdam

De doelstellingen van het nieuwe stadsmuseum en die van het beoogde CCR liggen sterk in elkaars verlengde:

- Beide (beoogde) voorzieningen houden zich bezig met de Collectie Rotterdam.
- Beide (beoogde) voorzieningen willen collectie inzetten om het Verhaal van Rotterdam beter te ontsluiten.
- Beide (beoogde) voorzieningen willen actief doelgroepen betrekken bij de Collectie Rotterdam en het Verhaal van Rotterdam.

Er is dan ook veel voor te zeggen beide (beoogde) voorzieningen zoveel mogelijk te integreren. Daarmee ontstaat een krachtige Rotterdamse erfgoedorganisatie die de kwaliteit van de Collectie Rotterdam en de ontsluiting daarvan richting een breed publiek sterk kan verbeteren. Niet van bovenaf, maar van onderop en in samenwerking met de collectiebeherende partijen in de stad.

CCR en het nieuwe stadsmuseum: samen staan ze sterker en komen ze verder

Nu de planontwikkeling van een nieuw stadsmuseum en een nieuwe depotvoorziening toevalligerwijs in tijd samenvallen, doet zich een unieke mogelijkheid voor om de versnippering in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld tegen te gaan. Voor het nieuwe stadsmuseum betekent een bundeling met het CCR een uitgesproken kans om daadwerkelijk de spil in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld te zijn. Voor het CCR betekent een bundeling met het nieuwe stadsmuseum dat inhoudelijke samenwerking voor en over de Collectie Rotterdam waarschijnlijk is, met een sterkere verbinding tussen de collectiebeherende partijen als gevolg. Samen staan ze sterker en komen ze verder.

In praktische zin betekent een integratie van het nieuwe stadsmuseum met het CCR de volgende taken:

- Gebouwbeheer. Voor wat betreft het CCR als gebouw is het de vraag of de gemeente alleen verhuurder is of ook het gebouwbeheer c.q. de huismeesterfunctie vervult, zoals dat nu het geval is bij depot Metaalhof. In het geval van de voorgestelde bundeling van het nieuwe stadsmuseum en CCR tot één geheel, ligt het voor de hand dat ook het gebouwbeheer c.q. de huismeesterfunctie bij het nieuwe stadsmuseum wordt belegd. Het gebouwbeheer en het huismeesterschap worden dan onderdeel van de organisatie- en exploitatieopzet van het nieuwe stadsmuseum.
- Coördinatie gezamenlijk collectiebeleid en beheer. Elk museum blijft verantwoordelijk voor het collectiebeleid en het collectiebeheer van de eigen collectie, maar op een aantal punten is samenwerking aan verbetering van de Collectie Rotterdam mogelijk:
  - Meer samenhang in de Collectie Rotterdam als geheel; afstemming verzamelbeleid op basis van het Rotterdamse DNA: Internationaal, Ondernemend, Rauw, stad van opnieuw beginnen.
  - Gezamenlijk collectieonderzoek op basis van belangrijke thema's, invalshoeken vanuit het Verhaal van Rotterdam.

Met de gebruikers van het gemeentelijk depot is overleg geweest over een integratie van het nieuwe stadsmuseum en het CCR in bovenstaande zin. De partners zijn hierover positief en willen dit verder uitwerken. Overigens betekent een krachtenbundeling van het nieuwe stadsmuseum en het CCR niet dat gecombineerde huisvesting noodzakelijk is. Het grote volume aan m^2 in het CCR heeft betrekking op de bewaarplaats voor de collecties. Dat zijn echt andere m^2 dan die van het stadsmuseum, waar het gaat om m^2 museale presentatie (Experience) en m^2 ontmoeting, debat, podium, horeca (de Hub). En voor het CCR geldt dat goedkopere m^2 wenselijk zijn en daarvoor wordt gezocht in perifere (maar wel goed bereikbare) locaties, terwijl voor het nieuwe stadsmuseum meer centrale ligging op (potentieel) aantrekkelijke publiekslocatie nodig is.

Bij een verdere uitwerking van de rol van het nieuwe stadsmuseum in het CCR kan gedacht worden aan:

- Ondersteunen/coordineren van gezamenlijke online ontsluiting van de Collectie Rotterdam, mogelijk met eigen website Collectie Rotterdam.
- Ondersteunen/coördineren igitalisering van collecties met toepassing van linked open data, om de doorzoekbaarheid van databanken te vergroten.
- Hosten van groepsbezoek. Het nieuwe stadsmuseum kan in het CCR als gastheer fungeren en groepsbezoek hosten.
- Vraagbaak voor het brede museum- en erfgoedveld. Het nieuwe stadsmuseum kan als onderdeel van het CCR als vraagbaak op het gebied van collectiebeheer fungeren voor alle collectiebeherende partijen in de stad. Bijvoorbeeld vragen over het opzetten van een systeem van collectieregistratie, digitalisering van de collectie en vragen over onderhoud aan of restauratie van objecten. Denkbaar is dat op projectbasis ook onderhouds- of restauratiewerkzaamheden worden uitgevoerd, maar daar zijn dan kosten aan verbonden (kostprijs). Voor de vraagbaakfunctie hoeft als zodanig niet voorzien te worden in extra formatie: vragen worden beantwoord door de staande organisatie (medewerkers collectiebeheer).

Met de gebruikers van het CCR kunnen (meerjarige) programmaplannen worden opgesteld met heldere afspraken over uit te voeren projecten, verdeling van verantwoordelijkheden en inzet van middelen en menskracht. Waar mogelijk en zinvol kunnen aan deze programma's ook andere collectiebeherende partijen deelnemen.

Voor het vervullen van de coördinatiefunctie hebben we in het functiegebouw van het nieuwe stadsmuseum (hoofdstuk 5) enige formatieve capaciteit opgenomen. Voor wat betreft de beheerfunctie van het CCR zal de formatie zoals die in de gemeentelijke organisatie voor het depot Metaalhof beschikbaar is, moeten worden overgeheveld naar het nieuwe stadsmuseum.

4 SPIL IN HET ROTTERDAMSE MUSEUM- EN ERFGOEDVELD

4.1 Nodig: helder mandaat en een plek in de Rotterdamse Culturele Basis

De ambitie van de gemeente met het stadsmuseum richt zich op het brede verhaal van de stad en de verschillende perspectieven daarop. Omdat er geen individuele instellingscollectie is die dit verhaal volledig kan vertellen, is samenwerking een vereiste en de kerntaak van het nieuwe stadsmuseum. Die samenwerking richt zich op programmering (in- en buitenshuis), collectiebeheer en onderzoek, educatie en waar mogelijk gezamenlijke marketing. We behandelen deze punten verderop.

De bijzondere positie van het stadsmuseum vraagt om een helder mandaat (opdracht) van de gemeente

Aan deze samenwerking gaat iets belangrijks vooraf. Zoals eerder opgemerkt is een helder mandaat en een duidelijke positie een voorwaarde. De gemeente speelt hierin een sleutelrol, als eigenaar van de collectie en financier van programma's en van erfgoed- en maatschappelijke instellingen. We adviseren daarom om in het geval van het nieuwe stadsmuseum deze verantwoordelijkheid expliciet te maken. Het stadsmuseum is een kerninstelling van de gemeente, die (mede) op initiatief van de gemeente tot stand komt en die wordt geacht een centrale rol te spelen in het erfgoedveld. Dat vraagt om een duidelijk mandaat en maatwerk waar het gaat om financiering. Het is sterk aan te raden om te onderzoeken of bijvoorbeeld een opdracht van de gemeente aan het museum een beter sturingsinstrument is dan het (passieve) subsidie-instrument. De bijzondere positie van het stadsmuseum rechtvaardigt ons inziens een plaats in de Rotterdamse Culturele Basis (RCB). We adviseren daarom om bij de komende evaluatie van de RCB te bezien of opname van het nieuwe stadsmuseum daarin mogelijk is.

De gemeente beschikt daarnaast over een aantal andere instrumenten om dat mandaat vorm te geven: in beleid (bij voorkeur een geactualiseerde museum- en erfgoedvisie), als voorwaarde in subsidies en bruikleenovereenkomsten met collectiebeherende instellingen en door middelen voor tijdelijke programma's (zoals de huidige programma's voor Slavernijverleden en Nieuwe Waterweg) bij het stadsmuseum te beleggen. Zelfs als aan die voorwaarde wordt voldaan, valt samenwerking niet af te dwingen. Voor een succesvolle samenwerking zijn de volgende ingrediënten noodzakelijk: een gedeelde ambitie, recht doen aan elkaars belangen, goede persoonlijke samenwerking, een professionele organisatie en een betekenisvol proces (Kaats & Opheij). Dat vraagt inspanning van alle partners en van het stadsmuseum, als trekker, in het bijzonder. Het stadsmuseum dient de eigen organisatie hierop in te richten en voldoende capaciteit en expertise beschikbaar te stellen om de coördinerende rol goed te kunnen uitvoeren. In hoofdstuk 5 (Organisatie) gaan we daar verder op in.

4.2 Erfgoedberaad

Met het oog op de diverse ambities, belangen en processen op verschillende vlakken, is per onderdeel maatwerk nodig: in partners, onderwerpen en expertise. Daarom stellen we voor een Erfgoedberaad in te richten, waarin per onderdeel wisselende samenwerkingen worden georganiseerd.

Het Stadsmuseum is verantwoordelijk voor de presentatie als geheel, maar heeft daar andere organisaties bij nodig. Dat vraagt om grondige kennis van wat de stad 'in huis' heeft, overzicht van collecties en goede relaties met alle beherende instellingen, zowel van materiële als immateriële collecties. Het Stadsmuseum neemt een centrale positie in en richt daarvoor een Erfgoedberaad op met alle collectiebeherende organisaties. Deelonderwerpen worden samengesteld in samenwerking met partners die op dat onderdeel specifieke expertise en ambities hebben. Het Stadsmuseum nodigt organisaties en doelgroepen actief uit om mee te denken en te participeren in het ontwerpen van het Verhaal van de Stad.

We onderscheiden in het Erfgoedberaad drie kringen:

1. De **eerste kring** bestaat uit de kernpartners die medeverantwoordelijk zijn voor de vaste presentatie en die bovendien ook zelf programmeren in (de centrale entree van) het nieuwe museum. Hun specifieke collecties mogen niet ontbreken, omdat ze cruciale onderdelen bevatten zonder welke het Verhaal van Rotterdam niet verteld kan worden. Het Stadsarchief, Archologie Rotterdam (BOOR), afdeling Monumenten en de Stichting OVMR zijn daarom kernpartners. Dat sluit bovendien aan bij de ambities van het Archief en BOOR, die de eigen collecties graag meer aan het publiek willen tonen. Het nieuwe Stadsmuseum is de uitgelezen plek waar deze organisaties een extra publieksfunctie kunnen inrichten (zoals voorgesteld in het initiatief voor een Roffa-huis).

2. De **tweede kring** bestaat uit instellingen met een (deels) gemeentelijke collectie: musea als het Maritiem Museum en het Chabot Museum). Zij zijn structureel en actief bezig met het verzamelen en tonen van de geschiedenis (zoals Verhalenhuis Belvédère en Dig It Up) en gaan een langdurige samenwerking met het stadsmuseum aan. Zij zijn betrokken bij de vaste opstelling, collectie-activiteiten, participeren waar relevant in wisselende tentoonstellingen, de Hub en in de stad. Binnen deze kring richt het stadsmuseum een Collectie-werkgroep op, die bestaat uit gebruikers van het Collectiecentrum en instellingen die gemeentelijke collectie beheren.

3. De **derde kring** bestaat uit wisselende instellingen en organisaties die iets kunnen bijdragen aan het perspectief op de stad en die rond specifieke onderwerpen participeren. Dat kunnen culturele organisaties zijn zoals Romeo of Bunkermuseum Atlantikwall in Hoek van Holland, maar ook organisaties of initiatieven met een maatschappelijke doelstelling, zoals het Programma Slavernijverleden of Nieuwe Waterweg. Voor deze tijdelijke programma's wordt per onderwerp een tijdelijke werkgroep ingesteld, waarvan de samenstelling wisselt. Afhankelijk van het thema en de eigen ambities nemen organisaties voor een bepaalde periode deel aan een werkgroep. Het stadsmuseum nodigt partijen actief uit.

4.3 Samenwerking in programmering

Programmering is een breed terrein: het beslaat zowel de museale programmering 'in huis' (de vaste presentatie, wisseltentoonstellingen, presentaties van derden), de programmering in de stad en de activiteiten online en in de Hub. De vaste presentatie in het museum, over het Verhaal van Rotterdam, wordt alleen samengesteld met objecten uit verschillende collecties: zowel gemeentelijke collecties als andere. Het stadsmuseum heeft een coördinerende rol in het gezamenlijk ontwerpen en cureren van het tentoonstellingsprogramma, de afstemming tussen de verschillende 'bewoners' (naast het museum ook het Stadsarchief, BOOR en OVMR) en het actief uitnodigen van gastprogrammeurs (bijvoorbeeld organisaties uit de stad). Daarnaast speelt samenwerking een cruciale rol in de programmering in de stad. Om de collectie in de hele stad zichtbaar te maken, werkt het stadsmuseum samen met een grote diversiteit aan culturele en maatschappelijke partners. Soms als curator, soms ondersteunend en soms als coördinator van een breder programma of thema.

Het nieuwe stadsmuseum staat in verbinding met de andere musea en erfgoedorganisaties in de stad en dat leidt tot gezamenlijke presentaties en programmering:

- In De Experience, de vaste en semi-permanente presentatie van het Verhaal van Rotterdam, zie je niet alleen topstukken uit de eigen collectie, maar ook relevante topstukken van andere musea en erfgoedinstellingen. Hiertoe worden meerjarige bruikleenovereenkomsten gesloten. De presentatie van de topstukken in de respectievelijke hoofdthema's wordt in samenspraak met de bruikleengevers gemaakt.
- De museale presentatie van de Rotterdam Experience eindigt met een zaal vol previews van musea en erfgoedpresentaties elders in de stad, voor zover die (een deel van) het Rotterdamse verhaal vertellen. Deze previews worden in coproductie met de partnerorganisaties gemaakt.
- Het programma wisseltentoonstellingen in het nieuwe stadsmuseum wordt in dialoog met het Rotterdamse museum- en erfgoedveld bepaald. Het nieuwe stadsmuseum nodigt partners in de stad uit samen te werken in de wisseltentoonstellingen. Die samenwerking kan ook betrekking hebben op randprogrammering bij de betreffende wisseltentoonstelling, dat wil zeggen debatten, lezingen, presentaties, optredens, enzovoorts. Deze vinden plaats in de Hub van het nieuwe stadsmuseum.
- Periodiek grote tentoonstellingen zijn denkbaar, die niet alleen in het stadsmuseum plaatsvinden, maar op verschillende locaties in de stad. Zoals bijvoorbeeld het thema van het Koloniale en Slavernijverleden voor 2023.
- Het nieuwe stadsmuseum kan vanuit een aanvullende rol ook inspelen op grote tentoonstellingen van andere musea, bijvoorbeeld met randprogrammering in de Hub. Vanzelfsprekend is hier goede afstemming nodig met de organisator van de tentoonstelling: die is immers leidend. Interessant aan zo'n aanvullende aanpak kan zijn dat - wanneer het programma van de hoofdtentoonstelling met aanvullende perspectieven wordt verrijkt - er een positief effect op bezoekersaantallen optreedt (niet alleen voor het stadsmuseum, maar juist ook voor het museum met de hoofdtentoonstelling) en dat het betreffende museum zich (nog) beter in verbinding weet te brengen met partners in de stad.

De samenwerking met Rotterdamse partnerorganisaties is evident, internationale samenwerkingen met musea uit andere havensteden zijn kansrijk

Behalve de samenwerking met partnerorganisaties in Rotterdam, liggen er kansen voor het nieuwe stadsmuseum voor internationale samenwerking met stadsmusea in andere grote havensteden en 'second cities'. Een vorm van circuitvorming is denkbaar, met bijvoorbeeld de stadsmusea in Antwerpen, Liverpool, Hamburg en Marseille. Op thema's als het koloniale en slavernijverleden, migratie en stadscultuur zijn uitwisselingsprogramma's en coproducties mogelijk, die als reizende tentoonstelling rond gaan. In Nederland is een samenwerking met bijvoorbeeld Amsterdam Museum de overweging waard. Deze samenwerking zit misschien niet zozeer in publieksprogramma's, maar in uitwisseling van ervaringen en aanpakken in het benaderen van specifieke doelgroepen, het betrekken van de verschillende stadsdelen en wijken en het opzetten van online platforms.

4.4 Samenwerking in collectiebeleid en collectiebeheer

Als Stadsconservator vervult het nieuwe stadsmuseum de rol van voorzitter in het Collectieberaad (onderdeel van het Erfgoedberaad) en levert de secretaris. Het museum is verantwoordelijk voor het proces, de deelname en inbreng van de leden en agendering van onderwerpen als gezamenlijk onderzoek, digitalisering, educatie en onderlinge afstemming. Anders gezegd: het stadsmuseum werkt actief aan de voorwaarden voor een goede samenwerking. Het bewaakt de gezamenlijke ambities, doet recht aan de verschillende belangen, organiseert het professionele proces en zorgt voor meerwaarde. Het is bovendien het aanspreekpunt waar vrijwilligersorganisaties met een collectie zich kunnen melden met vragen.

Laten we de geschiedenis - die ons als stad en inwoners vormde - de toekomst teven die het verdient!

Het nieuwe stadsmuseum krijgt als beheerder en coördinator van het (beoogde) Collectie Centrum Rotterdam (CCR) een belangrijke rol: het tilt de samenwerking in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld naar een hoger plan. Vooral de coördinatierol zorgt voor meer samenwerking, tussen alle betrokken partijen. De samenwerking zal leiden tot meer samenhang in en meer kennis van de Collectie Rotterdam en tot een betere ontsluiting daarvan richting een breed publiek. Belangrijker nog: we geven de geschiedenis die ons als stad en inwoners vormde, de toekomst die het verdient.

4.5 Samenwerking in educatie en participatie

Het nieuwe stadsmuseum zorgt zowel bij de eigen als gezamenlijke programmering voor een uitstekend educatief aanbod. Het is zaak dat er goede afstemming is tussen de verschillende educatieprogramma's van alle erfgoedorganisaties en musea. Vanuit KCR, SKVR en het Erfgoedplatform is al een goed functionerend samenwerkingsverband opgezet: Erfgoedcoalitie Rotterdam/Ikin010. Deze club zet zich in voor een goede aansluiting tussen het aanbod van erfgoededucatie en het curriculum van het onderwijs. Het nieuwe stadsmuseum wordt hiervan een belangrijke partner. Op het gebied van participatie werkt het nieuwe stadsmuseum aan de doorontwikkeling van Echt Rotterdams Erfgoed. Het stadsmuseum werkt daartoe nauw samen met o.a. de stichting Wijkcollectie en de Huizen van de Wijk.

5 DE NIEUWE ORGANISATIE

5.1 De taken van het nieuwe stadsmuseum: collectie en programmering

Het nieuwe stadsmuseum heeft twee hoofdtaken die de leidraad vormen voor de inrichting van de organisatie: de collectie en de programmering.

Objecten zijn fysieke herinneringen aan onze geschiedenis, vormen de kern van het Verhaal van Rotterdam en stimuleren dialoog

Het fundament: een stadsmuseum als Stadsconservator

Het verhaal van Rotterdam wordt verteld op verschillende plekken en met verschillende collecties en op basis van gemeentelijke en private collectie. Objecten zijn de fysieke herinneringen aan de geschiedenis: ze tonen ons waar we vandaan komen. Ze vormen de kern van het verhaal, maken het verleden voelbaar en zijn een aanleiding voor dialoog. Daarmee is de Collectie Rotterdam onontkoombaar het fundament van het nieuwe stadsmuseum. Dat stelt eisen aan de organisatie, met name op het gebied van kennis en expertise. Voldoende formatie op het gebied van onderzoek en conservering is een voorwaarde, net als inzicht in de (gemeentelijke) collectie en een adequaat depot (zie hiervoor 4.2, De relatie met het Collectiecentrum Rotterdam). In de basis beschikt het nieuwe stadsmuseum over de gemeentelijke collectie die nu in beheer is van Museum Rotterdam, maar daarnaast moet het museum ook putten uit de gemeentelijke collectie in beheer bij andere organisaties.

We onderscheiden voor het stadsmuseum als Stadsconservator de volgende taken:

- Behoud & beheer van de ‘eigen’ collectie
- Voorzitter Collectieberaad (afstemming onderzoek, beheer, collectie-activiteiten)
- Beheer & coördinatie Collectiecentrum
- Coördinatie digitalisering Collectie Rotterdam
- Deelname erfgoededucatie
- Ondersteuning kleinere organisaties

Het Verhaal toont de geschiedenis achter de huidige stad vanuit verschillende perspectieven

Programmering: het stadsmuseum als Stadscurator

De tweede pijler van het stadsmuseum is de programmering. In de afgelopen anderhalf jaar werd een plek waar de geschiedenis van Rotterdam (het Verhaal van de Stad) in samenhang werd verteld erg gemist. De presentatie van dit verhaal moet dan ook een permanent onderdeel zijn van het stadsmuseum. Het behandelt de geschiedenis die de stad maakte tot wat het nu is, vanuit verschillende perspectieven en op inclusieve wijze.

Museum van iedereen: Ook van jou!

De presentatie moet bovendien de plek zijn waar iedere Rotterdammer zijn of haar 'eigen' stad kan vinden. Iedere Rotterdammer voelt zich mede-eigenaar van het museum en herkent (een deel van) zijn verhaal.

Het stadsmuseum nodigt daarom actief partijen uit om hun erfgoed in het museum te tonen. Als tijdelijke presentatie, als onderdeel van het Verhaal van Rotterdam of als deelnemer aan de Hub. Het museum heeft daarvoor voldoende capaciteit beschikbaar in de vorm van programmeurs. Zij zijn de ogen en oren van het museum in de stad: ze hebben een uitgebreid netwerk, weten wat er speelt, identificeren interessante samenwerkingspartners en ondersteunen zo nodig de inrichting van tijdelijke presentaties. Ze bewaken samen met de directie de samenhang van activiteiten van het stadsmuseum.

Doorverwijsfunctie

De presentatie geeft een overzicht van de geschiedenis van de stad, maar zal niet alle aspecten diepgaand behandelen. Dat gebeurt op andere plekken, door gespecialiseerde musea en organisaties. De presentatie in het stadsmuseum is een eerste kennismaking en verwijst geïnteresseerden actief door naar de vele plekken in de stad waar het verhaal in detail verteld wordt. Naar het Maritiem Museum voor de maritieme geschiedenis van de stad, naar Romeo voor de collectie trams en metro's, naar Boijmans Van Beuningen voor de kunstcollectie of naar het Feyenoord-museum voor de voetbalgeschiedenis.

We onderscheiden voor het stadsmuseum als Stadscurator de volgende taken:

- verantwoordelijk voor de ontwikkeling en inrichting van de vaste opstelling
- initiëren en ontwikkelen van wisselende tijdelijke tentoonstellingen
- programmeren van tijdelijke activiteiten elders in de stad
- ontwikkelen en uitvoeren van Hub
- signaleren, afstemmen en coördineren van thematische programma's

5.2 Governance

Van Museum Rotterdam naar Stadsmuseum

In 2021 besloot de gemeente om, in afwachting van de ontwikkeling van de plannen voor een nieuw Stadsmuseum, de subsidiëring van het Museum Rotterdam terug te brengen tot het minimaal noodzakelijke. Daarmee creëerde de gemeente ruimte in het denken over de functie en inrichting van het Stadsmuseum. Nadrukkelijk werd de vraag gesteld om te onderzoeken of daarvoor ook een nieuwe (juridische) entiteit nodig was, of dat de ambities ook bereikt konden worden binnen de huidige stichting.
Het voordeel van een nieuwe stichting is vooral dat deze niet belast is met (de reputatie) uit het verleden en dat deze vanaf de grond kan worden opgebouwd. In dit geval weegt dat voordeel naar ons inziens niet op tegen de nadelen. Na onderzoek komen wij, onder voorwaarden, om verschillende redenen daarom tot een andere conclusie.

1. Er is alle ruimte voor vernieuwing

Op dit moment zijn de beleidsbepalende functies (directie, programmering) binnen de bestaande Stichting vacant. Ze kunnen worden ingevuld in overeenstemming met de nieuwe koers. Dat geldt ook (grotendeels) voor de Raad van Toezicht.

De organisatie van Museum Rotterdam is tot het minimum teruggebracht. Op dit moment bestaat de organisatie uit zo'n 14 fte: het minimaal noodzakelijke voor het beheer van de collectie en beperkte zichtbaarheid. Dat zijn bovendien functies die bij het nieuwe stadsmuseum ook nodig zijn. Er zijn dus geen omvangrijke reorganisaties nodig.

2. Behoud van kennis over de collectie

Het nieuwe stadsmuseum heeft ruime kennis nodig over de eigen collectie en de bredere Collectie Rotterdam. Die kennis en ervaring is aanwezig bij de conservatoren van het Museum Rotterdam.

3. Voorkomen van onnodige kosten & bureaucratie

Het oprichten van een nieuwe organisatie, het opheffen van de huidige organisatie en de overgang van personeel brengen kosten met zich mee. Afhankelijk van hoeveel personeel overgaat en van hoeveel mensen afscheid genomen wordt, kunnen die kosten behoorlijk oplopen. Het overdragen van de beheersovereenkomst met de gemeente voor de collectie aan een nieuwe stichting vraagt tijd en menskracht, die wat ons betreft beter kan worden besteed aan de opbouw van het nieuwe stadsmuseum.

4. Bekende samenwerkingspartner & erkend museum

Museum Rotterdam is al een erkend museum en een partner in samenwerkingsverbanden in de stad, bijvoorbeeld in het gezamenlijke depot aan de Metaalhof (straks het Collectiecentrum Rotterdam), met het Stadsarchief en BOOR en in erfgoededucatie. Die officiële erkenning en ervaring wordt op deze manier geborgd.

Rol van de gemeente: juridische consequenties

Met deze keuze blijven de juridische gevolgen minimaal en kan de aandacht per direct worden gericht op de opbouw van het Stadsmuseum. De gemeente heeft reeds een subsidierelatie en een bruikleenovereenkomst met het museum. Dat geeft voldoende sturingsmogelijkheden om te waarborgen dat de transformatie wordt doorgevoerd, onder meer via de subsidiebeschikking en het goedkeuren van het nieuwe beleidsplan. Bovendien benoemt de gemeente de Raad van Toezicht en kan dus ook op die manier voorwaarden stellen aan de invulling (op basis van het nieuwe profiel). De directe juridische consequentie van dit advies is een beperkte statutenwijziging om de aanstelling van een tweekoppige directie mogelijk te maken. Dit kan zonder noemenswaardige kosten en op korte termijn. We bevelen wel aan om specifieke verwachtingen en taken in de subsidiebeschikking vast te leggen en daarover ook prestatie-indicatoren af te spreken.

5.3 Transformatie Museum Rotterdam noodzakelijk

De keuze om de juridische entiteit van het bestaande Museum Rotterdam als uitgangspunt te nemen betekent niet dat het 'business as usual' blijft. Dat zou geen recht doen aan de ambities van de stad en de nieuwe leest waarop het nieuwe stadsmuseum wordt geschoeid. Het gaat hier dus expliciet om een voortzetting van de bestaande stichting en een transformatie van de huidige, minimale organisatie naar een nieuw stadsmuseum. Die transformatie moet duidelijk zichtbaar worden in het beleid, de bemensing en de praktijk.

Wij adviseren het behoud van de juridische entiteit van Museum Rotterdam, maar geenszins 'business as usual': transformatie is noodzaak om aan de gestelde ambities te beantwoorden

Om die transformatie gestalte te geven gelden de volgende voorwaarden. Die beginnen aan de top van de organisatie en strekken zich uit over het beleid, de werkwijze, de organisatie en de externe zichtbaarheid.

1. Aanpassing samenstelling Raad van Toezicht

De samenstelling van de Raad van Toezicht wordt aangepast aan de nieuwe opdracht. Om de diversiteit van de stad te reflecteren en ruimte te creëren voor voldoende expertises wordt het aantal uitgebreid naar zeven leden. Met het oog op transparantie bevelen we aan om nieuwe leden met een openbare vacature te werven. Minstens de helft van de leden wordt nieuw aangezocht op basis van de nieuwe opdracht. Daarmee worden in 2022 drie nieuwe leden geworven en in 2023 nog twee. We adviseren toe te werken naar een geheel vernieuwde RvT per 2025 (nieuwe cultuurplanperiode) waarin alle leden geworven en benoemd zijn op basis van het nieuwe profiel en de nieuwe opdracht. In de bijlage 1 doen we een voorstel voor het aangepaste profiel, dat door het museum dient te worden vastgesteld.

2. Nieuwe leiding

De RvT benoemt een nieuwe tweekoppige directie: een inhoudelijk directeur en een zakelijk directeur. Beiden onderschrijven de ambities voor het nieuwe stadsmuseum. Dit vereist op korte termijn (2023) een statutenwijziging van het museum (de huidige statuten noemen een eenkoppige directie). In de bijlage doen we een voorstel voor het aangepaste profiel.

3. Nieuw beleidsplan

De eerste taak voor de aan te stellen directie is het ontwikkelen van een visie die past bij de ambities van de stad met het nieuwe stadsmuseum. In het rapport *Ook van jou!* worden de uitgangspunten beschreven, maar het is aan de directie om deze uit te werken in een concrete visie en een beleidsplan voor de komende jaren te formuleren. Dit beleidsplan dient als onderbouwing van de subsidieaanvraag en -beschikking.

4. Aanpassing/uitbreiding van de organisatie

De organisatie wordt ingericht volgens de in Hoofdstuk 3 en 4 genoemde taken. De directie haalt op de terreinen programmering, samenwerking, marketing & (online) communicatie, voldoende expertise in huis.

5. Nieuwe naam

Op dit moment opereert het Transitieteam onder de naam *Ook van jou!* In beleidsstukken wordt gesproken over de Nieuwe Stadsmuseale Functie (NSF). De naam Museum Rotterdam wordt ingeruild voor een aansprekende naam, waarmee duidelijk wordt gemaakt dat het hier om een nieuw museum gaat, met een nieuwe opdracht en missie. De keuze voor de naam is onderdeel van het beleidsplan van de nieuwe directie.

6. Nieuwe opdracht/subsidiebeschikking

Op basis van het op te stellen beleidsplan wordt een nieuwe subsidiebeschikking opgesteld, waarin ook relevante prestatie-indicatoren zijn opgenomen.

5.4 De organisatie: ruimte om te beheren, coördineren en initiëren

De verandering in taken, positie en huisvesting vragen om een andere organisatie dan van een regulier museum. Van het stadsmuseum wordt, naast het beheren en tonen van de eigen en andere collecties, ook een actieve coördinerende rol verwacht op het gebied van collectie, presentatie en samenwerking. Dat vraagt om voldoende ruimte om te kunnen signaleren, aanjagen, samenwerkingen te initiëren en te faciliteren en projecten te kunnen trekken of ondersteunen. Dat doet een substantieel beroep op de tijd en voldoende beschikbaarheid van de organisatie. De optelsom van deze eisen moet herkenbaar zijn in de inrichting van de organisatie. Gebaseerd op de eerdere ervaringen van Museum Rotterdam en de bezetting van andere stadsmusea met (deels) vergelijkbare taken komen wij tot de volgende organisatie-opbouw:

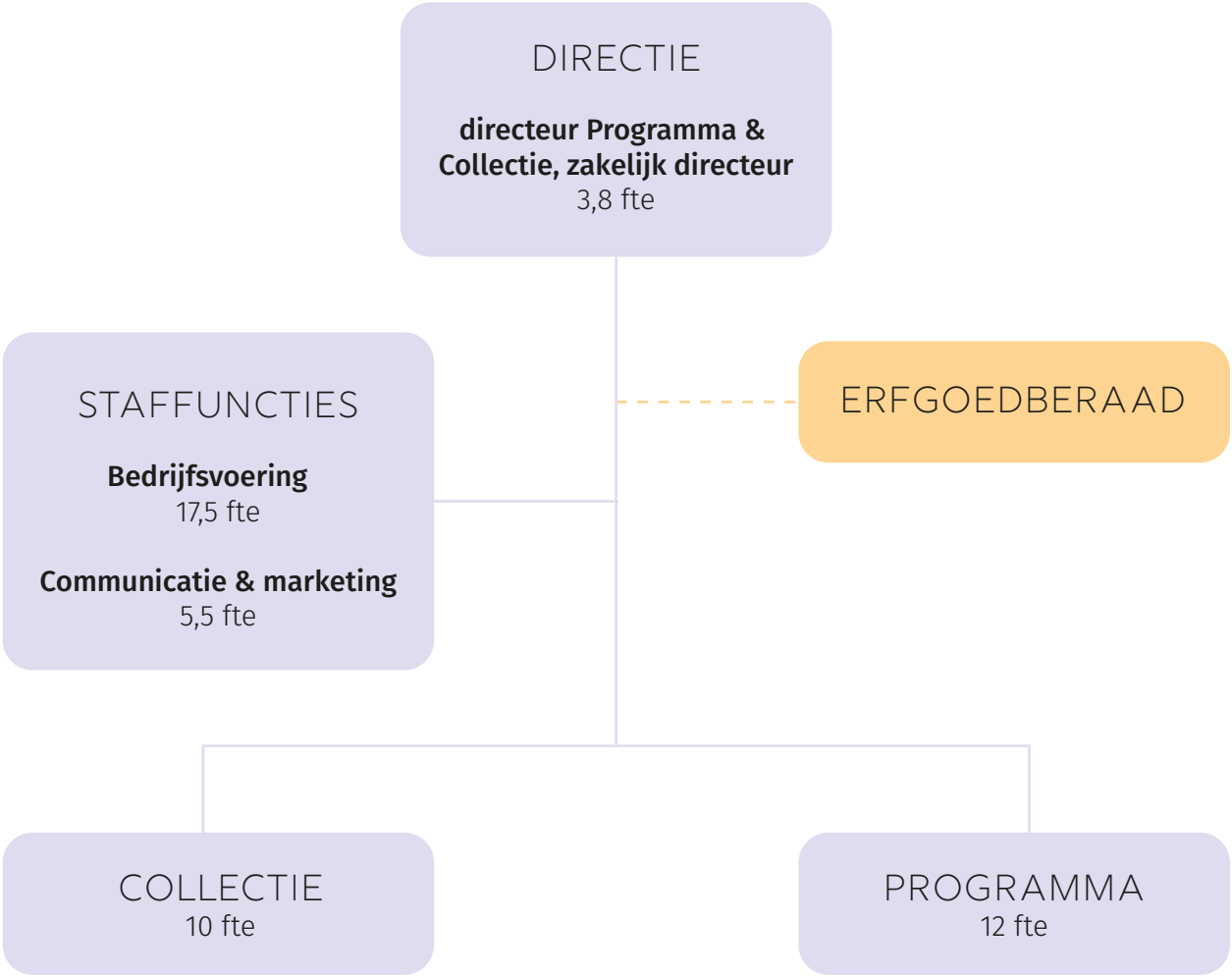

- behoud & beheer
- beheer Collectiecentrum
- digitalisering
- secretariaat Collectie Rotterdam
- Educatie (3 fte)

- vaste opstelling
- tijdelijke programmering
- outreach
- Hub

In bijlage 2 een overzicht van het hele functiegebouw van het nieuwe stadsmuseum. Voor wat betreft het gebouwbeheer van het Collectie Centrum Rotterdam is in het overzicht de betreffende formatie als PM opgenomen. Deze zit nu binnen de gemeentelijke organisatie en kan conform ons advies worden overgeheveld.

5.5 Naar een nieuw merk en een nieuwe naam

Het nieuwe stadsmuseum moet een nieuwe naam krijgen. Dat betekent: afscheid van de naam Museum Rotterdam. Maar er is meer nodig. Het nieuwe stadsmuseum wordt als een nieuw merk in de markt gezet. Een nieuw merk dat de kernwaarden van het nieuwe stadsmuseum weerspiegelt.

Het nieuwe stadsmuseum moet de Rotterdamse identiteit weerspiegelen, in programmering, organisatie, bedrijfsvoering en huisvesting

Het nieuwe stadsmuseum dient qua merkidentiteit een weerspiegeling van de Rotterdamse identiteit te zijn, zowel in programmering, organisatie en bedrijfsvoering als in huisvesting. En zoals we eerder aangaven, laat de Rotterdamse identiteit zich vatten in de kernwaarden Internationaal, Ondernemend, Rauw en Stad van opnieuw beginnen & aanpakken. Dit zijn onverkort ook de kernwaarden van het nieuwe stadsmuseum. Op basis van deze kernwaarden wordt een nieuw merk met een nieuwe naam gekozen en in de markt gezet.

Het 'Rotterdamse aanpakken' is juist nu voor het stadsmuseum hard nodig!

Wij adviseren daarmee niet lang te wachten. In 2020 is het besluit gevallen Museum Rotterdam *on hold* te zetten. Inmiddels duurt de zoektocht naar 'hoe verder met de stadsmuseale functie' al zo'n twee jaar. Met het haalbaarheidsonderzoek *Ook van jou!* is positieve energie aangeboord. En die energie wisten vast te houden en zelfs uit te bouwen bij de uitwerking van het thans voorliggende plan. In het museum- en erfgoedveld is momentum om nú door te pakken: de behoefte aan duidelijkheid is groot. Rotterdam is een stad van aanpakken en juist dat is nu voor het stadsmuseum hard nodig!

Wij adviseren om, direct na aanstelling van de nieuwe RvT en directie, te starten met het scherp krijgen van de merkidentiteit en de vertaling daarvan in een concrete branding- en marketing-communicatiestrategie. Gelijk op met het maken van een nieuw, eigen ondernemingsplan, wordt de merkidentiteit ontwikkeld. Het is wenselijk daartoe twee of drie gespecialiseerde bureaus te laten pitchen op wat de merkidentiteit van het nieuwe museum moet zijn, welke naam daarbij past en welke aanpak voor branding en strategische marketingcommunicatie gewenst is. In het functiegebouw van het nieuwe stadsmuseum hebben wij reële capaciteit

opgenomen voor marketingcommunicatie. En de exploitatiebegroting die we in hoofdstuk 7 presenteren is voorzien van een adequaat budget voor branding en communicatie. Ook de voorstellen voor de tussenliggende transitieperiode hebben we voorzien in voldoende financiële armslag om het nieuwe museum goed in de markt te zetten.

6 HUISVESTING

6.1 Toekomstscenario's

Uitwerking scenario's

In de rapportage presenteerden we twee scenario's: scenario *Anker van de Stad* en scenario *Thuishaven*. Aan ons is gevraagd deze scenario's verder uit te werken en in samenspraak met het veld te adviseren welk scenario de voorkeur verdient. In bilaterale gesprekken met museum- en erfgoedorganisaties hebben we de scenario's nader verkend. In de miniconferentie van 1 juni jl. zijn de scenario's met een grotere groep sleutelpersonen doorgenomen. En met de drie gemeentelijke erfgoeddiensten hebben we verschillende sessies gehad waarin de scenario's besproken zijn, met name waar het gaat om de mogelijkheid voor deze diensten zich in het nieuwe stadsmuseum te presenteren. Met bouwadviesbureau BBN hebben we alle inzichten verwerkt en de PvE's van beide scenario's aangescherpt.

Scenario Anker van de Stad

In het scenario *Anker van de Stad* wordt het nieuwe stadsmuseum het ankerpunt voor het Verhaal van Rotterdam, ook fysiek. Dit scenario biedt een centrale ontmoetings- en presentatieplek waar iedereen en elke organisatie welkom is het Verhaal van Rotterdam te vertellen en te beleven. Het nieuwe stadsmuseum gaat in dit scenario op een aantrekkelijke plek voor anker en iedereen is daar welkom.

Anker van de Stad voorziet in een groot en iconisch gebouw van ca. 10.000 m^2 bvo. Een vloeroppervlak van deze omvang komt in de buurt van sterke stadsmusea zoals in Hamburg (7000 m^2), Liverpool (11.000 m^2) en Antwerpen (14.500 m^2). Het museumgebouw biedt ruimte aan:

- Een goed geoutilleerd museaal deel met een groots en meeslepende vaste opstelling van het Verhaal van Rotterdam, interactieve labs voor kinderen en jongeren, en volop ruimte voor wisseltentoonstellingen (Experience).
- Een Social Space met uiteenlopende publieksvoorzieningen voor ontmoeting, presentaties, uitwisseling en debat (Hub), voorzien van aantrekkelijke horeca en winkel.

Anker van de Stad: een plek met veel dynamiek en een grote aanzuigende werking

Het museumgebouw in *Anker van de Stad* wordt een plek met veel dynamiek en een grote aanzuigende werking op inwoners en bezoekers van de stad. Een publieksbereik richting 200.000 bezoekers per jaar lijkt ons realistisch. We hebben het dan over museumbezoekers. Het aantal bezoekers in de vrij toegankelijke social space van de Hub ligt aanzienlijk hoger.

Onderdeel van de Hub is een etalagefunctie voor o.a. de gemeentelijke Erfgoeddiensten: Stadsarchief, Archeologie Rotterdam (BOOR) en Bureau Monumentenzorg. Voor de erfgoeddiensten biedt deze plek in de Hub ca. 300 m² waar de erfgoeddiensten samen met het stadsmuseum invulling geven aan:

- Informatiedesk
- Actuele mini-expo's
- Open werkruimte/studieplekken

De etalagefunctie biedt verder 150 m² ruimte voor vier zogenoemde "erfgoedkabinetten" die het stadsmuseum samen met uiteenlopende organisaties uit het brede museum- en erfgoedveld programmeert, bijvoorbeeld Stichting Wijkcollectie, RoMeo, Open Rotterdam, Roterodamum, Atlantikwall Bunkermuseum Hoek van Holland, Dig it Up, Hiphophuis, Ken je stad Maak je stad, SS Rotterdam, Museum Oud Overschie, et cetera. Het nieuwe stadsmuseum biedt deze faciliteit aan en kan ondersteunen in de vormgeving.

In bijlage 3 hebben we een uitgewerkt programma van eisen voor *Anker van de stad* opgenomen. Onderstaand overzicht is de samenvatting daarvan.

Ruimtestaat, Globaal Ruimtelijk Programma van Eisen

2100655 versie 02 220701

Anker van de Stad Nieuwe Stadsmuseale Functie (NSF) Rotterdam Nr	Ruimteomschrijving	benodigde m² (fno) ruimte [m²]	aantal [stuks]	totaal [m²]	m² bvo	vrije hoogte [m]	Opmerkingen
Totalen			[m² fno]		[m² bvo]		Opmerkingen
	Ontvangst, entreegebied, publieksvoorzieningen c.a.		419		600		
	Etalagefuncie gemeentelijke erfgoeddiensten		315		450		
	Horeca		315		450		
	Evenementenruimtes		1.397		2.000		
	Museumruimtes semi permanente presentatie		1.746		2.500		
	Museumruimtes wisseltentoonstellingen		1.571		2.250		
	Logistieke ruimtes expositie		454		650		
	Kantoorruimtes		349		500		
	Dienstruimtes		157		225		
	Functioneel Nuttig oppervlak (fno)		**6.721**	[m² fno]	**9.625**		
	Verkeersruimte	18%	**1.210**			1)	% over fno
	Ruimten voor gebouw installaties	8%	**538**				% over fno
	Indelingsverliezen	3%	**202**				% over fno
	Netto Vloer Oppervlak (NVO)		**8.671**	[m² nvo]			
	Oppervlak voor constructie en niet dragende scheidingswanden conform NEN 2580	11%	**954**				% over nvo
	Bruto Vloer Oppervlak (BVO)		**9.625**	[m² bvo]		1) bij verkeersruimte op traject transport objecten extra hoogte aanhouden	

bvo/fno 1,43

Scenario Thuishaven

Ook scenario *Thuishaven* voorziet in een iconisch museumgebouw, maar minder groot dan *Anker van de Stad*. In *Thuishaven* manifesteert het nieuwe stadsmuseum zich namelijk ook op andere plekken in de stad. Met dit scenario krijgt het nieuwe stadsmuseum een stevige thuisbasis, maar ook de middelen om eropuit te trekken. Dat eropuit trekken kan op wisselende locaties, binnen en buiten. Het is wenselijk daar wel enige structuur in aan te brengen. We adviseren te werken met een basisinfrastructuur met tijdelijke, wisselende knooppunten/satellieten op verschillende plekken in de stad.

Waar de huisvesting van scenario *Anker van de Stad* is geïnspireerd op de grote stadsmusea in vergelijkbare (haven)-steden in landen om ons heen, is de huisvesting van scenario *Thuishaven* geïnspireerd op Amsterdam Museum. Amsterdam Museum beschikt over een iconische hoofdvestiging (Burgerweeshuis) van zo'n 5.000 m^2 en is daarnaast actief op tal van plekken in de stad en de wijken, met daarin ook een basisinfrastructuur van enkele satellietlocaties.

Thuishaven: een iconisch, maar kleiner museumgebouw en satelliet-locaties door de stad

De basisinfrastructuur aan knooppunten/satellieten zien we alsvolgt:

- Collectie Centrum Rotterdam (CCR). We hebben aangegeven dat deze voorziening kan worden beheerd en gecoördineerd door het nieuwe stadsmuseum. Daarmee is het CCR ook een (weliswaar specifieke) satelliet om (passende) activiteiten in het CCR te organiseren. Mogelijk ook met een ruimte om topstukken uit de collectie aan groepen te tonen (bijvoorbeeld voor educatieve of onderzoeksdoelen). Maar ook rondleidingen voor groepen waarbij juist die stukken kunnen worden getoond die passen bij de actuele tentoonstelling in het hoofdgebouw.
- Plekken in de stad die zich lenen voor tentoonstellingen met ruimten die qua voorzieningen en klimatisering museaal te gebruiken zijn, zoals de Kunsthal. Een interessante toekomstige plek kan zijn Cultuur & Campus in Rotterdam Zuid. Denkbaar is hier met enige regelmaat tentoonstellingsprojecten te organiseren die passen bij het profiel van deze nieuwe voorziening, namelijk op het snijvlak van wetenschap, cultuur en maatschappij.
- Bij voorkeur een aantal vaste presentatiepakken in de wijk. Gedacht kan worden aan geschikte ruimten bij Huizen van de Wijk, waar kleinschalige presentaties en programma's kunnen worden georganiseerd. Mogelijk is ook samenwerking met Bibliotheek Rotterdam mogelijk, die nevenvestigingen op verschillende locaties in de stad heeft, ook in het buitengebied.

Scenario *Thuishaven* kent eveneens een museaal deel (Experience) en een vrij toegankelijk deel (Hub) voor publieksprogramma's. Anders dan bij *Anker van de Stad* worden in dit scenario de wisseltentoonstellingen en de publieksprogramma's van de Hub ook op andere locaties georganiseerd. Daarom gaan we in het programma van eisen uit van minder m^2 voor wisseltentoonstellingen. Waar het scenario *Anker van de Stad* voorziet in voldoende ruimte voor parallelle programma's aan wisseltentoonstellingen, is dat bij *Thuishaven* beperkt tot één wisseltentoonstelling per keer op de vaste locatie.

Voor wat betreft de activiteiten in de Hub is *Thuishaven* aanzienlijk kleiner dan *Anker van de stad*. Veel van de Hub-activiteiten worden in dit scenario op andere (satelliet-)locaties, verspreid over de stad, georganiseerd. Ook de horeca is in dit scenario compacter van opzet. In de Hub houden we wel vast aan eenzelfde volume (ca 300 m^2) voor de etalagefunctie van de drie gemeentelijke erfgoeddiensten. En voor wat betreft de vier erfgoedkabinetten die in *Anker van de stad* ruimte bieden aan kleinschalige presentaties van uiteenlopende organisaties, gaan we in dit scenario uit van één wat groter erfgoedkabinet. In het *Thuishaven*-scenario vinden immers al tal van kleinschalige presentaties op locatie plaats. Het grotere erfgoedkabinet dat wel in de Hub gesitueerd is, kan dan gebruikt worden als een podium waarop een selectie van de programmering op locatie naar het hoofdgebouw kan worden gehaald. Die selectie heeft betrekking op die onderdelen van de programmering op locatie die ook op stedelijk niveau relevant zijn.

In scenario *Thuishaven* rekenen we met minder m^2 voor de werkorganisatie; we gaan er van uit dat een deel van de medewerkers van het nieuwe stadsmuseum (steeds ad hoc) op locatie opereert. De omvang van de organisatie is in beide scenario's overigens even groot; het volume aan programmering blijft namelijk gelijk.

Het stadsmuseum in scenario *Thuishaven* zal minder publiek in eigen huis trekken dan *Anker van de Stad*, maar altijd nog zo'n 150.000 betalende bezoekers per jaar. In het vrij-toegankelijke Hub-deel zullen nog meer mensen komen. Naast de bezoekersaantallen in eigen huis trekt het scenario *Thuishaven* meer bezoekers op andere locaties in de stad. Per saldo gaan we er van uit dat de bezoekersaantallen van de twee scenario's elkaar niet veel ontlopen. Voor de exploitatie van dit scenario (zie hoofdstuk 7) rekenen we alleen met publieksinkomsten in het hoofdgebouw van het stadsmuseum.

Bijlage 3 bevat een uitgewerkt PvE van het scenario *Thuishaven*. Onderstaand overzicht is de samenvatting daarvan.

Ruimtestaat, Global Ruimtelijk Programma van Eisen

2100655 versie 02 220701

Thuishaven			benodigde m^2 (fno)			m^2 bvo		
Nieuwe Stadsmuseale Functie (NSF) Rotterdam			ruimte	aantal	totaal		vrije hoogte	
Nr	**Ruimteomschrijving**		[m^2]	[stuks]	[m^2]		[m]	**Opmerkingen**
Totalen								
				[m^2 fno]		[m^2 bvo]		**Opmerkingen**
	Ontvangst, entreegebied, publieksvoorzieningen c.a.			279		400		
	Etalagefuncie gemeentelijke erfgoeddiensten			315		450		
	Horeca			161		230		
	Evenementenruimtes			349		500		
	Museumruimtes semi permanente presentatie			1.397		2.000		
	Museumruimtes wisseltentoonstellingen			559		800		
	Logistieke ruimtes expositie			231		330		
	Kantoorruimtes			293		420		
	Dienstruimtes			122		175		
	Functioneel Nuttig oppervlak (fno)			3.705	[m^2 fno]	5.305		
	Verkeersruimte		18%	667			1)	% over fno
	Ruimten voor gebouw installaties		8%	296				% over fno
	Indelingsverliezen		3%	111				% over fno
	Netto Vloer Oppervlak (NVO)			4.779	[m^2 nvo]			
	Oppervlak voor constructie en niet dragende scheidingswanden conform NEN 2580		11%	526				% over nvo
	Bruto Vloer Oppervlak (BVO)			5.305	[m^2 bvo]		1) bij verkeersruimte op traject transport objecten extra hoogte aanhouden	

bvo/fno 1,43

6.2 Uitkomsten locatiestudie

Mogelijke locaties

In *Ook van jou!* hebben we vijf voorkeurslocaties benoemd voor het nieuwe stadsmuseum. Deze zijn in willekeurige volgorde:

- Oogziekenhuis
- Metrostation Beurs (Churchillplein)
- De Hef
- Plot Rijnhaven
- Cultuur & Campus

Onderdeel van de opdracht aan het Transitieteam is deze locaties nader te onderzoeken op wenselijkheid en haalbaarheid. Dit deden we in samenspraak met de dienst Stadsontwikkeling. Daarbij keken we ook naar de vraag of een fysieke combinatie van het nieuwe stadsmuseum met het beoogde Collectie Centrum Rotterdam (CCR) mogelijk is. We schakelden bouwkostenbureau BBN in voor een indicatie per locatie van de investeringslast voor beide scenario's, voor zover realiseerbaar op de betreffende locatie. Onder verwijzing naar bijlage 4 (Locatieonderzoek) geven we onderstaand per locatie onze belangrijkste bevindingen.

Oogziekenhuis

Met zijn monumentale uitstraling, markante architectuur (wederopbouw) en ligging nabij de Witte de Withstraat, die als culturele as Museumpark en het Maritiem Museum verbindt, is het Oogziekenhuis (locatie Schiedamse Vest 180) potentieel een uitstekende locatie voor de vestiging van het nieuwe stadsmuseum. Er is hier circa 13.000 m^2 beschikbaar (inclusief volledige kelderlaag en tuin). Bijgevolg kan dit pand zowel onderdak bieden aan scenario *Thuishaven* als *Anker van de Stad*. Indien wordt gekozen voor scenario *Thuishaven* dan zal er sprake zijn van een gecombineerde vastgoedontwikkeling, bijvoorbeeld een combinatie van een museale functie en wonen.

Bouwkostenbureau BBN heeft voor dit pand een bandbreedte investeringsraming vastgesteld van respectievelijk € 73.2 miljoen - € 84.7 miljoen (*Anker van de Stad*) en € 40.5 miljoen - € 46,9 miljoen (*Thuishaven*). Bedragen zijn exclusief btw; prijspeil 2022. In de raming is rekening gehouden met een investeringsbudget voor (museale) inrichting. NB: dit geldt ook voor de ramingen van de andere locaties.
Een en ander leidt indicatief tot een gebouwgebonden jaarlast van respectievelijk € 5,3 miljoen en € 2,9 miljoen (kapitaallast + onderhoudslast + beheerlast).

Metrostation Beurs (Churchillplein)

Als onderdeel van de centrumontwikkeling Hart 010 werkt de gemeente samen met de RET en de Metropoolregio aan het plan om metrostation Beurs geheel te renoveren en te herontwikkelen. Uitgegaan wordt van een nieuw bouwvolume bovenop het metrostation (vanaf de eerste verdieping) van maximaal 8.000 m^2 bvo. Daarmee stellen wij vast dat scenario *Anker van de Stad* niet inpasbaar is; scenario *Thuishaven* wel.

Huisvesting van een nieuw stadsmuseum (scenario *Thuishaven*) op deze locatie betekent dat er op de begane grond relatief weinig ruimte is voor een (grootse) entree van het museum, omdat hier ook de ingang van het metrostation is gesitueerd.

Deze locatie heeft een aantal uitgesproken voordelen en nadelen. Het is een aansprekende centrumlocatie, gelegen tegenover het nog te verbouwen Maritiem Museum, op één van de grootste OV-verkeersknooppunten van Nederland en dus met een sterke publieksaanzuigende werking. Tegelijkertijd is hier sprake van een zeer complexe verknoping van ontwikkelingen en belangen (o.a. realisatie van een nieuw metrostation, herontwikkeling naastgelegen Coolse Poort, herinrichting en revitalisatie Westblaak) die stuk voor stuk effect kunnen hebben op de inpasbaarheid, zichtbaarheid en bouwkosten van het nieuwe stadsmuseum en/of op de tijdspanne waarbinnen deze functie daadwerkelijk kan worden gerealiseerd. Het realiseren van een goed functionerende expeditie wordt op deze locatie een aanzienlijke opgave.

Bouwkostenbureau BBN heeft voor deze locatie een bandbreedte investeringsraming vastgesteld van € 47.1 miljoen - € 54.6 miljoen (*Thuishaven*). Bedragen zijn exclusief btw; prijspeil 2022. Een en ander leidt indicatief tot een gebouwgebonden jaarlast van € 3,3 miljoen (kapitaallast + onderhoudslast + beheerlast).

De Hef

De Hef is een iconische plek voor de geschiedenis van Rotterdam en zowel fysiek als symbolisch een belangrijke verbinding vormt tussen Noord en Zuid. Als zodanig is het gebied rondom De Hef een interessante plek voor een nieuw stadsmuseum, zeker wanneer de historische brug deel uitmaakt van de museumbeleving. Realisering van een nieuw stadsmuseum in verbinding met De Hef is een complexe opgave en aan strenge restricties gebonden vanwege de ondergelegen spoortunnel van ProRail. Op grond hiervan stellen we vast dat een nieuw stadsmuseum bouwkundig alleen mogelijk is voor het scenario *Thuishaven*. Dit scenario kan gerealiseerd worden op een strook grond ter hoogte van de Stieltjesstraat, aan de zuidwestkant van het Hefpark. Een inpassing daar wordt bemoeilijkt door het feit dat de gemeente hier voor langere tijd grond heeft uitgegeven aan de gebruikers van het Hefpark.

Naast de locatie Hefpark hebben we ook de bruikbaarheid van het terrein van de voormalige margarinefabriek aan de Nassaukade op de kop van Feijenoord verkend (24.000 m^2). Project-ontwikkelaar VORM heeft plannen om hier een nieuwe woonwijk te realiseren, waarin mogelijk ook ruimte is voor maatschappelijke functies. De planontwikkeling hiervan is echter nog zo prematuur dat wij het niet opportuun vinden om deze locatie te betrekken bij de verdere besluitvorming over een nieuw stadsmuseum.

Bouwkostenbureau BBN heeft voor deze locatie een bandbreedte investeringsraming vastgesteld van € 42.4 miljoen - € 50.4 miljoen (*Thuishaven*). Bedragen zijn exclusief btw; prijspeil 2022. Een en ander leidt indicatief tot een gebouwgebonden jaarlast van € 2.9 miljoen (kapitaallast + onderhoudslast + beheerlast).

Plot Rijnhaven

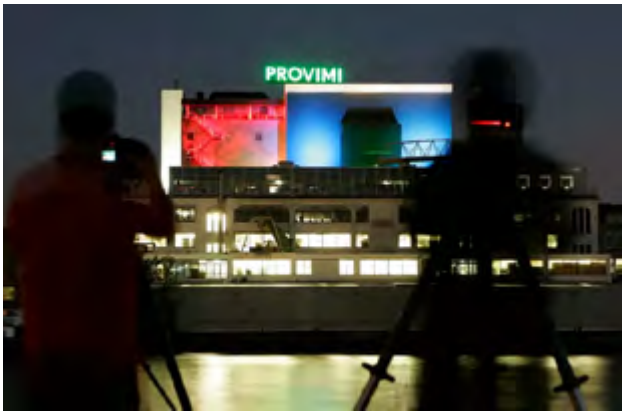

Vanwege haar ligging, geografisch gezien in het hart van de stad, de verbinding tussen Noord en Zuid en haar historische waarde merken we het gebied in en rond de Rijnhaven aan als een zeer geschikte plek voor de vestiging van een nieuw stadsmuseum. In dit gebied heeft/krijgt de gemeente twee interessante grondposities om een nieuw stadsmuseum te realiseren: het fabriekspand aan de Veerlaan op Katendrecht waar nu nog Cargill/Provimi in gehuisvest is en bouwblok 3 van de gebiedsontwikkeling Rijnhaven.

Rijnhaven blok 3 (nabij Luxor) is onderdeel van de gebiedsontwikkeling van de Rijnhaven, waarin een derde van de haven wordt gedempt om er (intensief) te kunnen gaan bouwen (drie bouwblokken met torens) en een groot stadspark te maken. De onderste lagen van blok 1 en blok 2 voorzien voornamelijk in buurtfuncties, horeca, bedrijvigheid en logistiek, terwijl blok 3 het meest hoogstedelijke karakter krijgt wat programmering betreft, zoals een hotel en leisure functies en andere stedelijke voorzieningen, en waar een museumfunctie zeer wel onderdeel van zou kunnen zijn. Blok 3, gelegen pal naast Luxor en het nieuw te realiseren stadsplein, zal bestaan uit een hoge toren van 200 a 250 meter voor appartementen en krijgt een bredere voet van zes verdiepingen hoog en een vloeroppervlakte van circa 1.700 m^2 per verdieping. Dit betekent dat er circa 10.200 m^2 beschikbaar is en dat zowel scenario *Thuishaven* als *Anker van de stad* hier inpasbaar zijn. De oplevering van Blok 3 wordt voorzien rond 2035, vanzelfsprekend afhankelijk van de voortgang van deze gebiedsontwikkeling.

Cargill/Provimi: Gelegen op de Kop van Katendrecht (laatste pand) en als onderdeel van de Fenixloodsen is deze plek en dit pand cultuurhistorisch relevant en beeldbepalend. Het karakteristieke Magazijngebouw (1922) met vier lagen blijft behouden en biedt circa 9.000 m^2 aan vloeroppervlakte. Omdat een 'optopping' met een aantal extra bouwlagen hier in beginsel mogelijk is, zijn zowel *Thuishaven* als *Anker van de Stad* hier inpasbaar. De nabijgelegen silo, waarvoor zowel sloop als behoud een optie is, beslaat circa 5.500 m^2 en zou dus uitsluitend ruimte kunnen bieden aan *Thuishaven*, afhankelijk van of de zware constructie ter plekke relatief gemakkelijk is aan te passen. Samen met FENIX (het Landverhuizers Museum) kan hier een attractief museumkwartier ontstaan. Ook Verhalenhuis Belvedere en Theater Walhalla liggen nabij. Bereikbaarheid is wel een belangrijk aandachtspunt, gezien het dichtstbijzijnde metrostation bijna een kilometer van de locatie verwijderd is. Daar staat tegenover dat de looproute vanaf de Wilhelminapier op zich al een onderdeel van de museale beleving is. Ook is de locatie gesitueerd op de overgang van het levendige cluster Fenix 1 en 2 en het Deliplein naar een meer uitgesproken woongebied, waardoor een mogelijke druk op de leefbaarheid van het gebied eveneens een aandachtspunt is.

De gemeente stuurt op een overdracht van de opstallen begin 2025, waarna de herontwikkeling kan starten. Op deze locatie bestaat zelfs qua m^2 de mogelijkheid om een combinatie met het Collectie Centrum Rotterdam te realiseren. Dit vergt nog wel nader onderzoek.

De optie Cargill/Provimi lijkt ons het meest realistisch: het is fraai gelegen, als gebouw interessant, op relatief korte termijn realiseerbaar en financieel het meest aantrekkelijk

Van deze twee mogelijkheden in de Rijnhaven lijkt het ons het meest realistisch uit te gaan van de optie Cargill/Provimi omdat dit pand uitermate fraai gelegen is, als gebouw interessant is voor een stadsmuseum en omdat deze optie op relatief korte termijn kan worden gerealiseerd. Bovendien gaat het om een unieke locatie aan het Buizenpark, dat vraagt om een gebouw dat de uitstraling van deze plek vergroot. Gezien de grootschalige ontwikkeling elders op Katendrecht vraagt de ontwikkeling van Provimi om een bescheiden volume (dus geen toevoeging van grootschalige nieuwbouw). Volledigheidshalve merken we op dat in de plot Rijnhaven nog een derde mogelijke locatie voor een nieuw stadsmuseum is: (een deel van) het Codrico Gebouw. Dit rijksmonument wordt ook herontwikkeld, maar is geen gemeentelijke eigendom. In het kader van dit locatieonderzoek is het niet mogelijk geweest deze optie nader te verkennen.

Bouwkostenbureau BBN heeft voor de locatie Blok 3 een bandbreedte investeringsraming vastgesteld van respectievelijk € 64.5 miljoen - € 74.7 miljoen (*Anker van de Stad*) en € 41.4 miljoen - € 48.0 miljoen (*Thuishaven*). Bedragen zijn exclusief btw; prijspeil 2022. Een en ander leidt indicatief tot een gebouwgebonden jaarlast van respectievelijk € 4,6 miljoen en € 2,9 miljoen (kapitaallast + onderhoudslast + beheerlast).

Voor Cargill/Provimi is door BBN een bandbreedte investeringsraming vastgesteld van respectievelijk € 57.6 miljoen - € 66.7 miljoen (*Anker van de Stad*) en € 34.8 miljoen - € 40.3 miljoen (*Thuishaven*). Bedragen zijn exclusief btw; prijspeil 2022. Een en ander leidt indicatief tot een gebouwgebonden jaarlast van respectievelijk € 4,3 miljoen en € 2,5 miljoen (kapitaallast + onderhoudslast + beheerlast).

NB Er dient nog nader onderzoek te worden uitgevoerd naar de bouwtechnische staat van het Magazijngebouw Cargill/Provimi, waarvan de uitkomst nog aanzienlijke effecten kan hebben op het (uiteindelijke) investeringsbedrag.

Cultuur & Campus

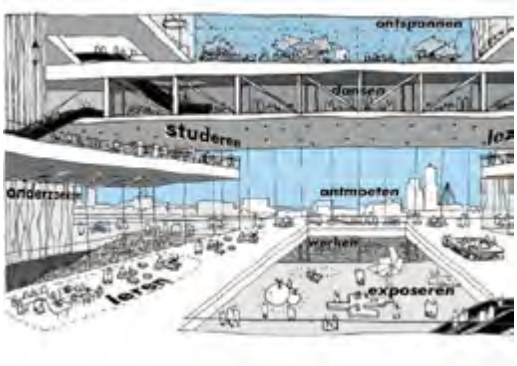

Tot slot een locatie aan het Charloisse Hoofd in Rotterdam Zuid, waar eind jaren twintig een Cultuur & Campus gerealiseerd moet zijn. Codarts, Erasmus Universiteit Rotterdam, Hogeschool Rotterdam en de Willem de Kooning Academie realiseren hier een nieuw opleidingsinstituut. Daarnaast komt er ook een brede culturele programmering, aansluitend op het profiel van de onderwijs- en onderzoeksactiviteiten. Hiervoor is 10.000 m² gereserveerd, variërend van atelierruimtes tot horeca en een platformfunctie voor lokale makers. Ook het concept PLAY maakt hier onderdeel van uit. Hier komen hoogwaardige culturele belevingstentoonstellingen, elk gewijd aan een actueel maatschappelijk thema, zoals identiteit, macht of technoliefde, waarbij interactie voorop staat.

Het plan voor Cultuur & Campus en daarbinnen voor PLAY is nog niet geheel uitgekristalliseerd. Eventuele huisvesting van het nieuwe stadsmuseum als onderdeel van Cultuur & Campus kan alleen plaatsvinden als vervanger voor PLAY. We merken op dat de functie van het nieuwe stadsmuseum niet optimaal aansluit op het profiel van Cultuur & Campus en het concept Play. Daarnaast kan binnen het volume van 10.000 m² voor cultuur waarschijnlijk maximaal 3.800 m² worden vrijgespeeld voor het nieuwe stadsmuseum. Wij stellen vast dat daarmee noch scenario Anker van de stad, noch scenario Thuishaven inpasbaar is. Wel kunnen we ons voorstellen dat het nieuwe stadsmuseum op projectbasis participeert in het PLAY-concept.

6.3 Voorkeursscenario

Gedacht kan worden dat het nieuwe stadsmuseum met scenario *Thuishaven* toe zou kunnen met een kleinere organisatie en minder programmeringsbudget dan in *Anker van de Stad*, maar dat is niet het geval. In scenario *Thuishaven* zorgt het nieuwe stadsmuseum voor substantieel meer programmering op locatie dan in *Anker van de Stad*. Naast de capaciteit voor de eigen programmering in huis, heeft het museum in *Thuishaven* ook personeel en programmeringsbudget nodig om op (wisselende) locaties actief te zijn. Wij gaan er vanuit dat beide scenario's in beginsel evenveel kosten aan organisatie en programmabudget.

De scenario's verschillen wel qua huisvesting. *Anker van de Stad* is qua m^2 bijna een keer zo groot als *Thuishaven*. Daardoor bedragen de huisvestingslasten van *Anker van de Stad* bijna het dubbele van *Thuishaven*. Onder verwijzing naar hoofdstuk 7 kunnen we hier al melden dat de huisvestingslasten (huur + servicekosten) van *Anker van de Stad* jaarlijks zo'n € 1,5 miljoen hoger liggen dan in *Thuishaven*. Daar staat tegenover dat *Anker van de Stad* in de exploitatie meer eigen inkomsten kan genereren:

- Het aantal betalende bezoekers bij *Anker van de Stad* ligt ongeveer 50.000 hoger dan in *Thuishaven*. We gaan uit van ca. 200.000 betalende bezoekers Dit betekent ca. € 500.000,- meer aan entreegelden en winkelopbrengst. We merken op dat ook in scenario T*huishaven* het publieksbereik op 200.000 kan uitkomen, maar die komen niet allemaal naar de hoofdlocatie en dat zijn dus geen betalende bezoekers die meetellen in de museumexploitatie.
- Scenario *Anker van de Stad* kent een aanzienlijk grotere Hub, met meer (verhuurbare) ruimtes. In dit scenario kan dan ook gerekend worden met meer opbrengsten uit verhuur. Stel dat dat het dubbele is van *Thuishaven* dan levert verhuur bij *Anker van de Stad* zo'n € 75.000,- meer aan verhuur op; zie onderbouwing hoofdstuk 7.

Anker van de Stad zal ook meer bezoekers in de horeca trekken, maar voor de horeca gaan we uit van een kostendekkende exploitatie-opzet, maar ook niet meer dan dat. We hebben in de cultuur- en museumsector al te vaak gezien dat men zich vooraf rijk rekent met hoge opbrengsten, terwijl dat in de praktijk vaak tegenvalt.

We concluderen dat de hogere inkomsten die met *Anker van de Stad* haalbaar zijn, bij lange na niet opwegen tegen de sterk hogere huisvestingslasten. Per saldo is *Anker van de Stad* structureel ca. € 1 miljoen duurder dan *Thuishaven*. Vanuit financiële overwegingen verdient scenario *Thuishaven* daarom de voorkeur.

Wij adviseren om te kiezen voor scenario Thuishaven

Niet alleen om financiële redenen heeft scenario *Thuishaven* onze voorkeur. Met een programmering samen met andere organisaties en op verschillende, laagdrempelige locaties in de stad biedt scenario *Thuishaven* ook twee belangrijke inhoudelijke voordelen die in de Rotterdamse situatie uitermate relevant zijn:

- Scenario *Thuishaven* brengt het nieuwe stadsmuseum beter (dan *Anker van de Stad*) in positie om samenhang en samenwerking in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld waar te maken. En dat is in Rotterdam hard nodig.

- Scenario *Thuishaven* zorgt voor meer (dan *Anker van de Stad*) laagdrempelige activiteiten, dichtbij de inwoners, in de wijken en de kernen in het buitengebied. Dat is van groot belang om ook die inwoners te bereiken voor wie museumbezoek geen automatisme is.

6.4 Voorkeurslocatie

Voor de beoordeling van de verschillende locaties stelden we een afwegingskader op met onderstaande criteria. Onder verwijzing naar bijlage 4 (Locatieonderzoek) geven we hier de uitkomst van onze beoordeling weer. We merken op dat elke beoordeling een zekere mate van subjectiviteit kent. Niettemin denken wij dat op deze manier het aanwijzen van een voorkeurslocatie in ieder geval transparant wordt gemaakt. De beoordeling + betekent dat de locatie zich verhoudt tot het criterium; de beoordeling - dat de locatie zich slecht tot het criterium verhoudt en de beoordeling +/- dat de locatie zich noch goed noch slecht tot het criterium verhoudt. Wanneer geen beoordeling is ingevuld, betekent dit er onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een beoordeling te kunnen maken. Voor een meer uitgebreide toelichting van het locatieonderzoek en de beoordeling van locaties, verwijzen wij naar de bijlage.

Criterium	Oog-ziekenhuis	Metro Beurs	De Hef	Provimi Rijnhaven
De locatie ligt aan een voor het publiek aantrekkelijke route (historisch, stedenbouwkundige, architectonisch, nabijheid andere publieksfuncties)	+	+	+	+
De locatie draagt als zodanig bij aan het Verhaal van Rotterdam.	+	-	+	+
'Anker van de Stad' en 'Thuishaven' zijn op basis van het nader uitgewerkte PvE en vlekkenplan ruimtelijk inpasbaar op de locatie.	+	+	+	+
Het nieuwe stadsmuseum kan zich als een eigen identiteit presenteren.	+	+/-	+	+
Het nieuwe stadsmuseum draagt bij aan de gebieds-ontwikkeling in algemene zin.	+/-	+	+	+
De gemeente kan sturen op gebieds- en vastgoedontwikkeling, bijvoorbeeld op basis van een (eigen) grondpositie.	-	+/-	+/-	+
De doorlooptijd van de gebieds- en vastgoedontwikkeling ligt bij de huidige inzichten naar verwachting in een tijdspanne van 5 - 10 jaar.	+	+/-	-	+
Een gecombineerde ontwikkeling nieuw stadsmuseum en CCR is op de locatie in beginsel te realiseren.	+/-	-	-	+

Het Provimi-gebouw in Rijnhaven scoort het beste op de criteria. Wij stellen dan ook voor dit fabriekspand (het Magazijngebouw) als voorkeurslocatie aan te merken. Ook financieel is deze optie relatief gunstig.

Voorkeur voor Rijnhaven, Provimi-gebouw

Enige bedenking is de matige score in OV-bereikbaarheid. Daar staat tegenover dat, met alle ontwikkelingen die in gang zijn gezet en nog worden gezet, Rijnhaven als geheel een grote aantrekkingskracht op een breed publiek zal hebben en dat het nieuwe stadsmuseum in het beoogde fabriekspand daar volop van mee zal profiteren. De omstandigheden voor het nieuwe stadsmuseum zijn wat dat betreft gelijk aan die van het naastgelegen FENIX. En de combinatie van die twee zorgt ook voor extra aantrekkingskracht. Verder merken we op dat de nabijgelegen Rijnhavenbrug bijdraagt aan een 'rondje Rijnhaven': het nieuwe stadsmuseum zal daarvan profiteren.

Wij adviseren in een volgende stadium van planontwikkeling te focussen op het Provimi-gebouw. Daarmee zeggen wij niet dat nu definitief afscheid genomen moet worden van de andere mogelijke locaties, met uitzondering van Cultuur & Campus, waar beide varianten van het nieuwe stadsmuseum ruimtelijk niet inpasbaar zijn. In het bijzonder het Oogziekenhuis lijkt ons een goede tweede, die ook op relatief korte termijn beschikbaar komt. Denkbaar is dat er in de komende periode nieuwe inzichten ontstaan en/of omstandigheden veranderen, waardoor alsnog gekozen wordt voor een van de andere locaties. Niet in de laatste plaats adviseren wij dit omdat in de meeste opties sprake is van een onderhandelingscomponent die nog van substantiële invloed kan zijn op verwervingskosten.

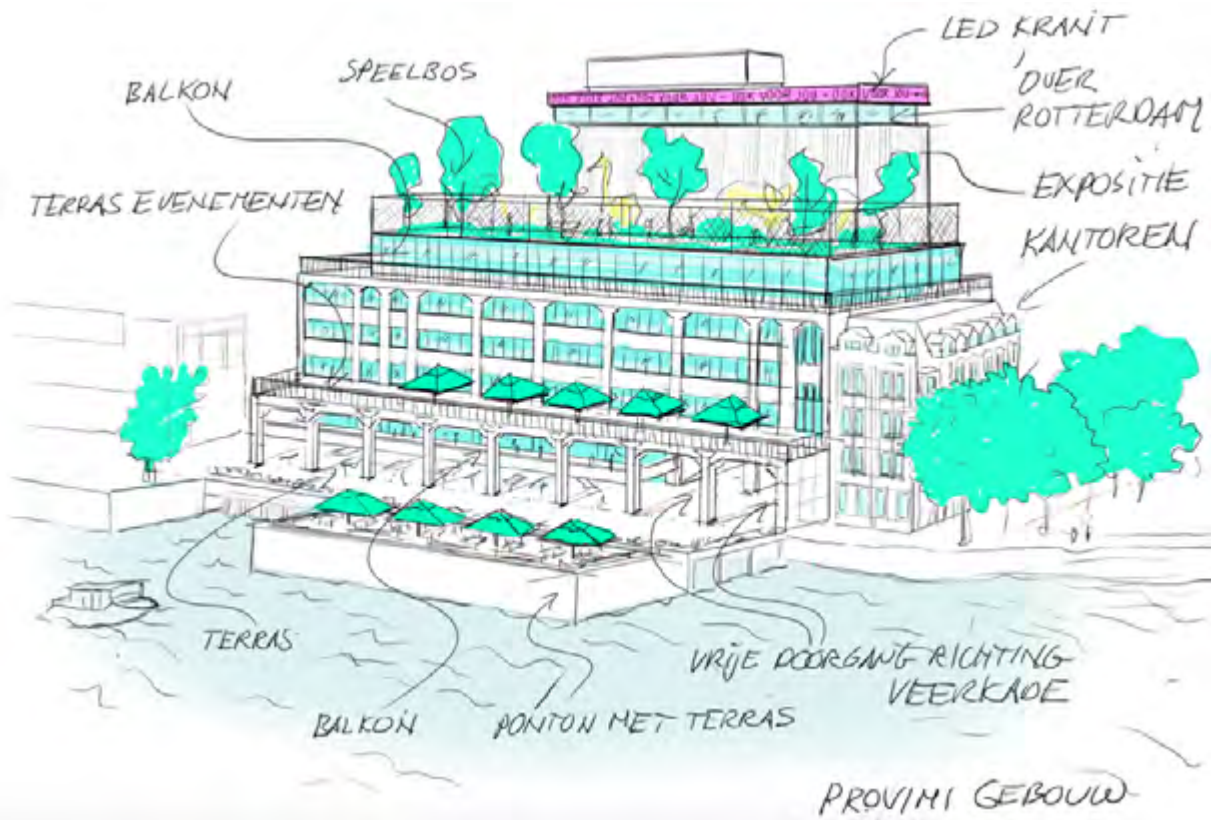

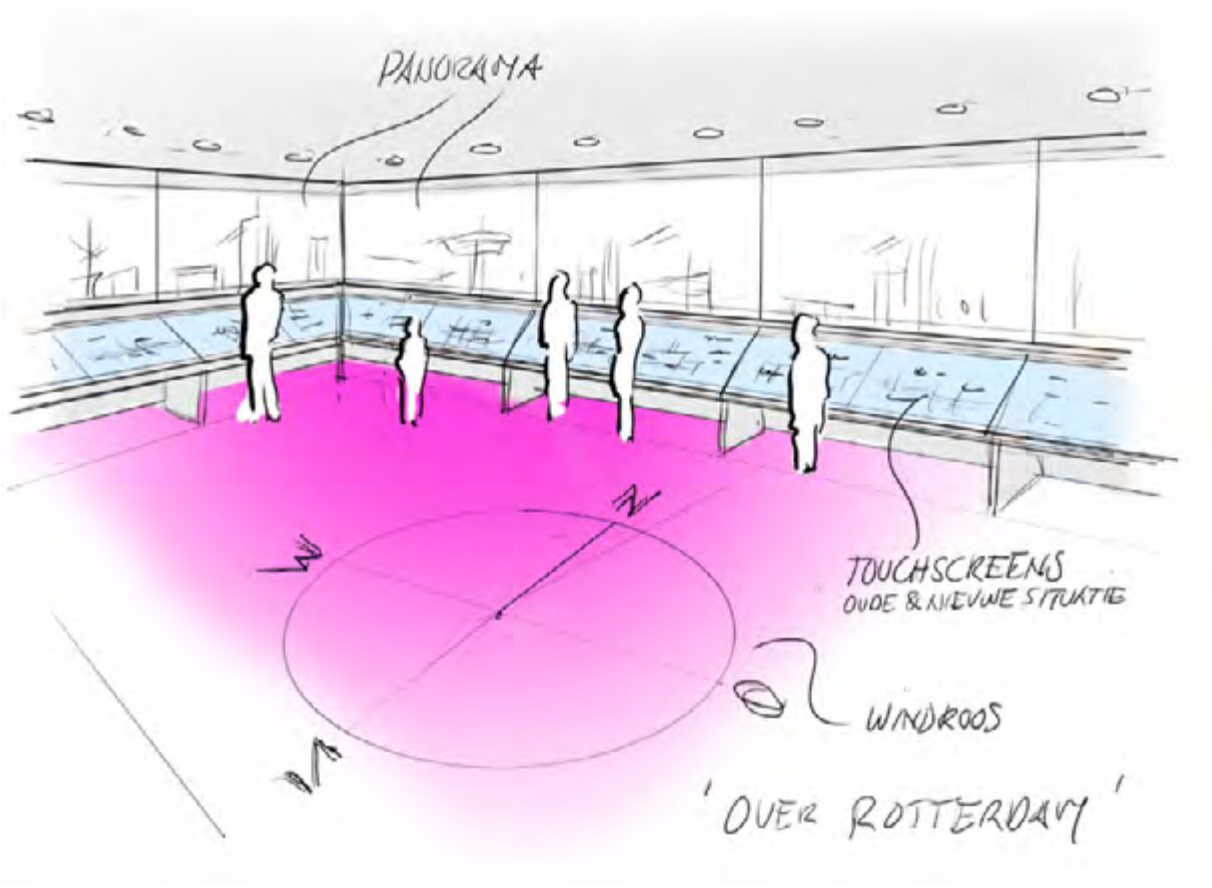
PANORAMA
TOUCHSCREENS
OUDE & NIEUWE SITUATIE
WINDROOS
'OVER ROTTERDAM'

7 EXPLOITATIE

7.1 Ondernemerschap

Publieksinkomsten

De basis van goed (cultureel) ondernemen schuilt in een aantrekkelijke programmering waarmee het nieuwe stadsmuseum een groot publiek bereikt. Met de huisvesting in het Provimi-gebouw, op een unieke locatie met fantastisch uitzicht en de verdere Rijnhaven-ontwikkeling in het vooruitzicht, zet het nieuwe stadsmuseum in op jaarlijks 150.000 bezoekers in de hoofdlocatie. Het feitelijke publieksbereik zal groter zijn vanwege de programmering op partnerlocaties. De inkomsten daarvan zijn beperkt en dragen niet direct bij aan de exploitatie van het stadsmuseum, maar vallen toe aan de betreffende instellingen. Dat is op zichzelf ook een mooie verdienste van het stadsmuseum.

Uitgaande van een voltarief van € 14,- en een gemiddelde opbrengst van ⅔ van het voltarief (= € 9,24) leveren die 150.000 bezoekers jaarlijks € 1.386.000,- aan inkomsten op. Ter toelichting: voor elk bezoek van een museumkaarthouder ontvangt het museum 62% van het voltarief. Daarnaast zijn er andere kortingsregelingen, zoals de Rotterdampas en gereduceerde tarieven voor o.a. schoolklassen. Kengetal in de museumsector is een bezoeker gemiddeld ⅔ van het voltarief oplevert aan entreegeld. Bedragen zijn exclusief BTW.

De horeca speelt een cruciale rol in het concept van het nieuwe stadsmuseum en de gratis toegankelijke Hub

Die 150.000 bezoekers zorgen ook voor inkomsten uit de horeca en uit de winkel. Voor wat betreft de horeca adviseren wij deze in eigen beheer te houden, zodat regie kan worden gevoerd op het samenspel tussen programmering en horeca, en/of ten behoeve van een eenduidig concept (gebouw, publieksservice). Wel is het wenselijk de horeca-exploitatie in een afzonderlijke rechtspersoon onder te brengen. De horeca speelt een cruciale rol in het concept van het nieuwe stadsmuseum, in het bijzonder in het gratis toegankelijke deel van de Hub. Dat moet de centrale ontmoetingsplek worden voor iedereen die zich betrokken voelt bij het erfgoed en het Verhaal van Rotterdam. Ook moet de horeca flexibel inspelen op het hosten van bijeenkomsten en optredens en het cateren van verhuringen. De horeca is daarnaast vrij toegankelijk voor iedereen. Ondanks de belangrijke rol die we aan de horeca toekennen, adviseren we terughoudend te zijn in het ramen van aanzienlijke meeropbrengsten. Er zijn legio voorbeelden van culturele instellingen, ook musea, die de hoge winstverwachtingen niet waar konden maken. Het is wenselijk vooralsnog in te zetten op een horeca-exploitatie die kostendekkend is. Voor de rechtspersoon waarin de horeca wordt ondergebracht wordt een afzonderlijke exploitatieopzet gemaakt. In bijlage 6 hebben we daartoe alvast eerste uitgangspunten op een rij gezet. In de exploitatiebegroting van het nieuwe stadsmuseum hebben we niet gerekend met nettowinst; wel hebben we een huuropbrengst geraamd van € 135,- per m^2 + € 50,- per m^2 servicekosten.
Voor wat betreft de winkel gaan we wel uit van een netto positief resultaat. Juist het nieuwe

stadsmuseum kan een aantrekkelijke winkelformule neerzetten, waarin niet alleen eigen assortiment (kaarten, posters, boeken, mini-monumenten enz.) en algemeen museum assortiment wordt geboden, maar ook een selectie van het winkelaanbod van de themamusea in de stad. Tevens is een rijk aanbod typisch Rotterdamse producten mogelijk. Met zo'n breed assortiment kan een stevige winkel worden neergezet. De winkel kan draaien met inzet van vrijwilligers, onder professionele aansturing. We gaan uit van een netto-marge van € 2,- per bezoeker (inkoop gemiddeld € 4,- per bezoeker; gemiddelde omzet € 6,-).

Groepsbezoek en arrangementen

Het nieuwe stadsmuseum biedt combitickets aan met andere themamusea in de stad en als het even kan ook met het naastgelegen Landverhuizers Museum FENIX, wanneer dit de definitieve huisvestingslocatie wordt. Met andere publieksvoorzieningen aan de Rijnhaven neemt het stadsmuseum deel aan arrangementen 'Rondje Rijnhaven'.

Voor groepsbezoek biedt het nieuwe stadsmuseum verschillende mogelijkheden:

- Groepsbezoek in eigen huis
- Groepsbezoek naar het Collectiecentrum Rotterdam
- Rondleidingen door de stad

De bezoekersaantallen via groepsbezoek maken deel uit van het totale bezoekersaantal dat we voor het nieuwe stadsmuseum haalbaar achten (150.000 jaarlijks).

Verhuur

Het nieuwe stadsmuseum kan dienen als incidentele verhuurlocatie in de vergader- en congresmarkt. Met de horecafaciliteit en 500 m^2 aan vergader-, workshop- en auditoriumruimte is het nieuwe stadsmuseum daar zeer geschikt voor. Het is nog lastig in te schatten wat een reële opbrengst is. Met een eerste aanname komen we uit op drie verhuringen per week met een nettoresultaat van € 500,- gemiddeld per verhuring. Dat levert € 75.000,- aan inkomsten op. Dit ligt nog iets onder het niveau van wat het Amsterdam Museum realiseert aan verhuur. Behalve incidentele verhuur kent het nieuwe stadsmuseum ook vaste huurders: de drie gemeentelijke erfgoeddiensten en de horeca. In totaal gaat het om 530 m^2 te verhuren ruimte. Het nieuwe stadsmuseum kan hiervoor een huur in rekening brengen van € 135,- per m^2 en € 50,- per m^2 aan gebruikerslasten/servicekosten (energie, water, klein onderhoud, verzekering). Dit betekent een inkomstenbron van bijna € 100.000,- per jaar.

Partnerships bedrijfsleven

Rotterdam kent een sterke economie en veel kapitaalkrachtige bedrijven. Het nieuwe stadsmuseum zal ook het bedrijfsleven aan zich moeten binden, o.a. in de vorm van partnerships met een aantal grote bedrijven. Vanzelfsprekend wordt hiervoor een plan ontwikkeld. Maar wij gaan ervan uit dat het moet lukken om een businessclub met een groot aantal bedrijven op te zetten en daarnaast te werken met vijf bedrijven die zich verbinden aan een hoofdthema. Daarnaast verdient het nieuwe stadsmuseum een hoofdsponsor. We gaan uit van een nettoopbrengst uit partnerships van in totaal € 300.000,- per jaar. Dit kan als volgt gerealiseerd worden:

- Businessclub: 50 bedrijven a € 2.500,- = 125.000,-
- Elk hoofdthema (5) wordt geadopteerd door een bedrijf: 5 x € 25.000,- = € 125.000,-
- Hoofdsponsor nieuwe stadsmuseum: € 50.000,-

In de personeelsopbouw is voorzien in formatie voor relatiebeheer en fondswerving.

Private middelen door fondsenwerving

Het nieuwe stadsmuseum zet fors in op fondswerving. We gaan ervan uit dat het stadsmuseum zich weet te kwalificeren voor een vaste bijdrage van € 200.000,- uit de Bankgiroloterij, zoals ook veel andere musea. Daarnaast zal het stadsmuseum voor de wisseltentoonstellingen, locatieprojecten, educatie- en participatieprogramma's en onderzoeks- en samenwerkingsprogramma's met betrekking tot de Collectie Rotterdam een beroep doen op een breed scala aan fondsen, zoals het Fonds Cultuur Participatie, VSB fonds, Mondriaan Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, et cetera. Wij denken dat hiermee jaarlijks een bedrag van € 300.000,- te genereren valt. Dit ligt nog ruim onder het niveau wat het Amsterdam Museum aan fondsenwerving realiseert.

In de peroneelsopbouw is voorzien in formatie voor relatiebeheer en fondswerving.

7.2 Exploitatiebegroting definitieve situatie

Onderstaand presenteren we een eerste exploitatieopzet voor het nieuwe stadsmuseum in het scenario Thuishaven, geprojecteerd op de voorkeurslocatie van het Provimi-gebouw. Als vertrekpunt hebben we goed gekeken naar de exploitatieopzet van Museum Rotterdam van voor de bezuiniging (jaarrekening 2019 / begroting 2020) en naar de exploitatieopzet van het Amsterdam Museum van voor de tijdelijke huisvesting (jaarrekening 2019 / begroting 2020). Op basis van de visie die we voor het nieuwe stadsmuseum hebben aangereikt en de vertaling daarvan in programmering, organisatie en huisvesting hebben we voor elke begrotingspost zorgvuldig gekeken wat realistisch is, zowel voor wat betreft de uitgaven als voor wat betreft de inkomsten. In een volgende fase van planontwikkeling zal het nieuwe stadsmuseum een uitgewerkte meerjarenbegroting en financieringsplan moeten opstellen, als onderdeel van een nieuw ondernemingsplan.

Over de gehele exploitatie-opzet hebben we ook gekeken naar de verhouding subsidie : eigen inkomsten. In onderstaande exploitatiebegroting ligt die verhouding ongeveer op ⅔ : ⅓. In vergelijking met andere stadsmusea elders is dit een gemiddelde verhouding. Ter vergelijk: Amsterdam Museum kruipt langzamerhand naar een verhouding van 60% subsidie : 40% eigen inkomsten, maar daar tekenen wij bij aan dat hierin meegerekend is de Portretgallerij in de Hermitage, waar alleen al zo'n 400.000 betalende bezoekers komen. Museum Rotterdam van voor de bezuiniging / sluiting van het Timmerhuis realiseerde ca. 20% eigen inkomsten versus 80% subsidie.

BATEN	
Entreegelden	€ 1.386.000
Huurinkomsten Horeca	€ 42.550
Winkel	€ 900.000
Huurinkomsten Erfgoedcentrale	€ 55.500
Partnerships bedrijfsleven	€ 300.000
Fondsen/private bijdragen	€ 500.000
Verhuur	€ 75.000
Subsidie	€ 7.206.904
TOTAAL BATEN	**€ 10.465.954**

LASTEN	
Personeelskosten vaste organisatie	€ 3.660.000
Personeelskosten inhuur	€ 300.000
Huur hoofdgebouw	€ 2.300.000
Servicekosten	€ 262.750
Huur depot	€ 353.204
Afschrijvingen	€ 50.000
Programmering/publieksfunctie	€ 1.800.000
Marketing/publiciteit	€ 200.000
Aankopen	€ 40.000
Collectiebeheer	€ 300.000
Inkoop winkel	€ 600.000
Automatisering	€ 300.000
Kantoorkosten	€ 300.000
TOTAAL LASTEN	**€ 10.465.954**

RESULTAAT	**€ 0**

Toelichting baten

- Entreegelden: 150.000 bezoekers tegen gemiddelde opbrengst van € 9,24,-.
- Horeca: we gaan uit van horeca in eigen beheer, maar wel ondergebracht in afzonderlijke stichting of BV. We gaan uit van kostendekkende horeca; dus geen nettowinst. Wel is rekening gehouden met huurinkomsten. Gerekend is met € 135,- per m² kale huur + € 50,- per m² aan servicekosten (energie, water, schoonmaak, klein onderhoud).
- Winkel: stevige winkelformule. We gaan uit van gemiddeld € 6,- aan netto-opbrengst per museumbezoeker.
- Erfgoedcentrale: gerekend is € 135,- huur + € 50,- servicekosten per m² aan huur-inkomsten voor de 3 gemeentelijke erfgoeddiensten.
- Partnerships bedrijfsleven uitgegaan is van een businessclub (50 leden x € 2.500,-), 5 zaalsponsoren (elk hoofdthema een zaalsponsor a € 25.000,-) en een hoofdsponsor a € 50.000,-.
- Fondsen/private middelen: we gaan uit van jaarlijkse bijdrage van de Bankgiro Loterij a € 200.000,- en daarnaast € 300.000,- jaarlijks uit verschillende fondsen. We hebben voor deze post goed gekeken naar Amsterdam Museum. dat jaarlijks ca. € 1 miljoen uit fondsen/private middelen haalt. Voor Rotterdam moet minimaal de helft hiervan haalbaar zijn.
- Verhuur: we gaan uit van gemiddeld 3 verhuringen per week, 50 weken lang a € 500,- opbrengst.
- Subsidie: is de subsidie van de gemeente om de exploitatie van het nieuwe stads-museum sluitend te krijgen. Bedraagt dus ongeveer ⅔ van het totaal aan inkomsten.

Toelichting lasten

- Personeelskosten: gerekend is met 48,8 fte x gemiddeld loonkosten a € 75.000,-
- Personeel inhuur: naast de vaste organisatie gaan we uit van inhuur op projectbasis van gemiddeld 4 fte.
- Huur hoofdgebouw: de jaarlijkse huurlasten voor het Provimi-gebouw zijn indicatief geraamd op € 438,- per m^2. Voor scenario Thuishaven is 5.255 m^2 nodig. Uitgegaan is van een kostprijsdekkende huur, dat wil zeggen de kapitaallast over de gehele investering, inclusief de (museale) inrichting + de lasten voor het onderhoud en het beheer door de eigenaar.
- Servicekosten: gerekend is met € 50,- per m^2 aan energie, water, schoonmaak, klein onderhoud, verzekering.
- Huur depot: dit is het bedrag dat thans ook betaald wordt voor huur van de Metaalhof.
- Afschrijvingen: is relatief laag bedrag. Alleen bedoeld voor afschrijving op inventaris. Afschrijving op vaste inrichting is meegenomen in de huur van het hoofdgebouw.
- Programmering/publieksfunctie. Groot bedrag; is nodig om de ambities qua programmering in eigen huis (tentoonstellingen, programmering van de Hub), programmering op locatie en de online programmering mogelijk te maken. Ter vergelijk: dit bedrag is ongeveer het dubbele van wat Museum Rotterdam in de oude situatie had. En ongeveer ⅔ van wat Amsterdam Museum jaarlijks aan programmering besteedt. Amsterdam Museum is met de vaste nevenvestigingen (Hermitage, Museum Willet Holthuysen) en actieve programmering op locatie wat groter dan het beoogde nieuwe stadsmuseum voor Rotterdam.
- Marketing/publiciteit. Betreft out of pocket kosten naast de personele middelen die voor marketing en publiciteit geraamd zijn. Het opgevoerde bedrag is gelijk aan wat Amsterdam Museum in de begroting raamt. Is ook nodig om het nieuwe stadsmuseum actief in de markt te zetten.
- Aankopen: basisbedrag voor jaarlijkse aankopen in de collectie. Kan worden aangevuld met cofinanciering van bijvoorbeeld de Vereniging Rembrandt, zoals recent is gebeurd met de verwerving van het topstuk ‘Veemarkt’ van Cornelis Saftleven.
- Collectiebeheer: bedrag is ongeveer gelijk aan wat Amsterdam Museum uitgeeft voor een in omvang vergelijkbare collectie (120.000 objecten).
- Inkoop winkel: uitgegaan is van gemiddeld € 4,- per bezoeker aan inkoop assortiment.
- Automatisering: bedrag is afgeleid van wat Amsterdam Museum in de begroting heeft staan.
- Kantoorkosten: idem.

8 TRANSITIEPERIODE

8.1 Programmering: topstukken tonen en gastcuratoren betrekken

De aanpak en het verloop van de opdracht tot experiment met programma en collectie tijdens het eerste half jaar (januari - juni 2022) worden geschetst in bijlage 5. Onderdeel van deze opdracht is het verhaal van de stad te verspreiden, het meervoudige perspectief op de collectie daarbij te belichten en tegelijkertijd diverse presentatievormen te hanteren. Dit doel is alleen te bereiken door zoveel mogelijk mensen te betrekken, en naar hen te luisteren. De aanpak leest u zoals aangegeven in bijlage 5, het resultaat van de gesprekken en activiteiten leest u hieronder.

Eerste 6 maanden experiment en dialoog: smaakt naar meer!

Het positieve nieuws: in de eerste fase van experiment werd enorm enthousiast en verrast gereageerd op de stadscollectie. *Ook van jou!* drukt mensen met hun neus op de Collectie Rotterdam en dit blijkt voor velen een openbaring. Uit alle gesprekken komt naar voren dat het zeer spijtig én een gemiste kans is dat de collectie momenteel niet (echt) te zien is, want 'op zijn minst de topstukken uit je geschiedenis moet je als grote stad te allen tijde zichtbaar maken en houden.' Dat is de strekking van wat velen zeggen en denken bij een gesprek hierover. Op basis van enerzijds de collectie zelf en anderzijds de geluiden en behoeften van 'de Rotterdammer', op basis van gesprekken en experiment, is het advies met betrekking tot de Collectie Rotterdam:

- Laat de topstukken uit de collectie zien en link vanuit die basis steeds weer naar de actualiteit, om het steeds weer relevantie te geven.
- Laat vanuit deze basis makers, gastcuratoren, Rotterdammers, experimenteren, onderzoeken en bevragen, om zo steeds opnieuw mensen te betrekken bij en verbinden aan de collectie en het Verhaal van Rotterdam.

Een herkenbaar gezicht is noodzaak voor het nieuwe stadsmuseum, ook in de transitieperiode, want het is lastig verbinden aan iets zonder eigen naam, gezicht of plek

Een paar jaar experimenteren tot de volgende cultuurperiode: dat was de eerder geschetste lijn. Dit lijkt nu onwenselijk, helemaal nu die periode misschien langer lijkt te duren. Om écht te experimenteren, moet er een collectiebasis te zien zijn. Een basis die kan worden getest en bevraagd, waarop kan worden gereageerd. Een eigen, herkenbaar gezicht, dat is noodzakelijk voor het nieuwe stadsmuseum in een volgende fase. Want het blijkt voor het grote publiek lastig om te verbinden aan iets zonder eigen naam, gezicht of plek. Daarnaast is pop-uppen relatief kostbaar: steeds weer nieuwe locaties moeten in een korte periode geschikt gemaakt worden voor presentatie. Als we toch streven naar een 'vaste tijdelijke' situatie, waarom dan niet direct starten? Hiertoe is een compacte, krachtige organisatie nodig die zijn tanden in de

programmering zet. Deze moet in lijn zijn met wat door *Ook van jou!* is ingezet. Aanvullend is in de volgende fase dringend behoefte aan tijdelijke huisvesting op een vaste plek. Het nieuwe stadsmuseum moet zichtbaar zijn. Natuurlijk op verschillende plekken in de stad, maar wel met een aantrekkelijk ankerpunt.

8.2 Organisatie: slagkrachtig in transitiefase

Vanaf het moment van (positieve) besluitvorming over dit advies *Naar een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam*, moet de organisatie van een nieuw stadsmuseum worden opgebouwd. Vooralsnog met het oog op de programmering en huisvesting in de transitieperiode.

Voor de opbouw van de organisatie zijn bij aanvang twee bouwstenen beschikbaar:
- De bestaande organisatie van Museum Rotterdam (14 fte vaste medewerkers)
- Het Transitieteam *Ook van jou!* (ca. 2 fte tijdelijke medewerkers)

Met deze twee bouwstenen beschikt het nieuwe stadsmuseum nog niet over de slagkracht die nodig is om de ambities in de transitieperiode waar te maken. Een kernorganisatie is nodig die voldoende is toegerust om de programmering uit te voeren, de samenwerkingsverbanden op te zetten, de tijdelijke huisvesting te verzorgen en kernpartner te zijn in de verdere ontwikkeling en realisering van de definitieve huisvesting en het beoogde Collectie Centrum Rotterdam.

Wij adviseren om voor de transitieperiode onderstaande kernorganisatie beschikbaar te krijgen. Daarbij maken we een onderscheid tussen 2023 en 2024 e.v. In de eerste helft van 2023 wordt de nieuwe kernorganisatie opgebouwd; vanaf het moment van ingebruikname/opening van de tijdelijke huisvesting (zie onder) zal de kernorganisatie staan. De zien wij in de transitieperiode als volgt:

• Stadscurator/inhoudelijk directeur	1 fte (per 2023)
• Zakelijk directeur	1 fte (medio 2023)
• Medewerker marketing/communicatie	0,5 fte (medio 2023)
• Pool projectleiders/producenten	2 fte (per 2023)
• Beheerder/huismeester tijdelijke huisvesting	0,5 fte (medio 2023)
• Zaalwacht/balie/ticketing tijdelijke huisvesting	2 fte (medio 2023)
• Stadsconservator/collectiebeheer	PM formatie Museum Rotterdam
• Educatie	PM formatie Museum Rotterdam
• (Financiële) administratie	PM formatie Museum Rotterdam

Hiermee ontstaat in de loop van 2023 een kernorganisatie van alles bijelkaar 20 fte (14 fte Museum Rotterdam + 7 fte versterking). Vanuit het beschikbare programmabudget worden gericht flexibele krachten op projectbasis aangetrokken.

8.3 Tijdelijke huisvesting

STC-gebouw Wilhelminakade

Met het besluit om de publieksfunctie van Museum Rotterdam vooralsnog te minimaliseren en eerst aan de slag te gaan met experimentele programmering zonder vaste huisvesting (met uitzondering van Museum 40-45NU), is er van uitgegaan dat de footloose-situatie een aantal jaren zou duren. We adviseren echter om deze periode zo kort mogelijk te houden. Er is dringend behoefte aan een vaste plek van waaruit het nieuwe stadsmuseum zich kan manifesteren, ook in de tijdelijke situatie tot aan definitieve huisvesting. De vele contacten die we hebben gehad met inwoners van de stad en met organisaties in het Rotterdamse museum- en erfgoedveld onderschrijven de urgentie van een stevige thuisbasis.

In de afgelopen periode zochten we samen met de gemeente naar locaties voor tijdelijke huisvesting. De mogelijkheden daarvoor zijn beperkt, helemaal omdat een Timmerhuis-situatie voorkomen dient te worden. Niettemin doet zich een zeer interessante mogelijkheid voor: het STC-gebouw naast de Cruise Terminal aan de Wilhelminakade 701. Dit gebouw ligt uitermate gunstig qua publieksroutes en op een locatie die zeer relevant is voor het Verhaal van Rotterdam. En deze locatie is op korte termijn beschikbaar. Dat maakt deze mogelijkheid tot een unieke kans, die wat ons betreft gegrepen moet worden.

Overigens laten we hierbij Museum 40-45NU buiten beschouwing. We adviseren om de ten-toonstelling gedurende de transitieperiode aan de Coolhaven te laten en pas over te brengen naar het definitieve gebouw. Dit doet recht aan het onderwerp en de inmiddels opgebouwde publieksstroom.

De locatie van het STC-gebouw is gunstig en zeer relevant voor het Verhaal van Rotterdam

Het gebouw is gemeentelijk eigendom en tijdelijke huur is mogelijk, in afwachting van verdere gebiedsontwikkeling. De huurprijs bedraagt € 132,- per m^2, excl. btw en excl. servicekosten/gebruikerslasten (energiekosten, water, klein onderhoud, schoonmaak).

Het gebouw is qua indeling zeer geschikt voor een tijdelijke museale functie. In totaal biedt het STC-gebouw zo'n 1500 m² bvo aan programmeerbare ruimte (1.100 m² begane grond + 400 m² 1e verdieping). Ook bestaat de mogelijkheid om de gevel van het STC-gebouw en de gevel van de Cruise Terminal te gebruiken als één doorlopende straat-etalage om het Verhaal van Rotterdam te verbeelden.

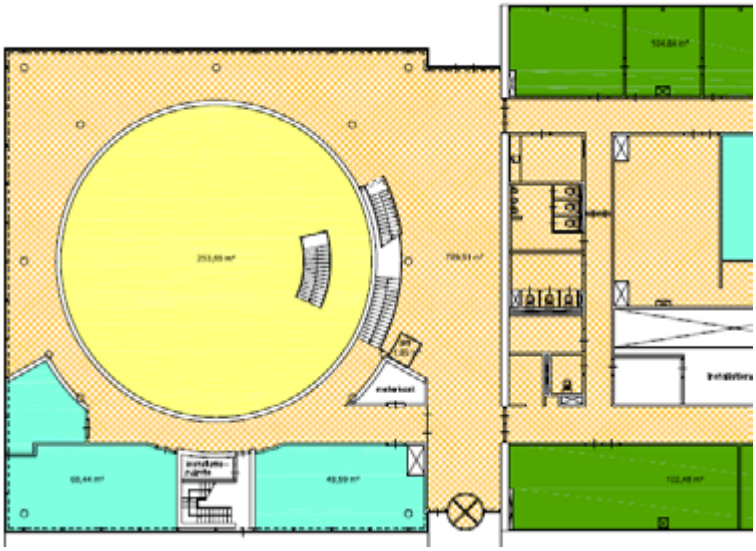

Begane grond STC-gebouw (1100 m²)

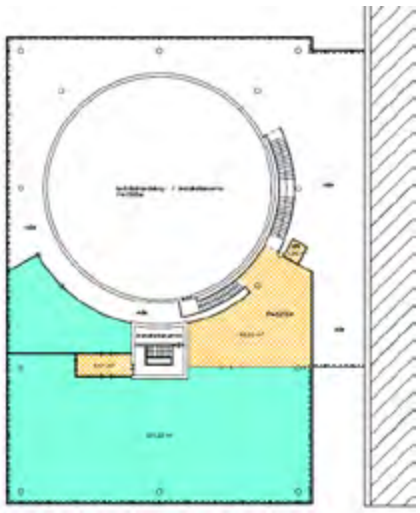

Eerste verdieping STC-gebouw (400 m²)

Tijdelijke inrichting

Tijdelijke inrichting van het STC-gebouw is bij ingebruikname nodig, waarbij de begane grond zich goed leent voor een vaste presentatie van het Verhaal van Rotterdam. Hier kunnen de nodige collectiestukken schitteren!
Klimatisering is daarbij een aandachtspunt, met de kanttekening dat het STC-gebouw goed geïsoleerd is en een constante temperatuur biedt. De in het midden gelegen ronde zaal nodigt uit tot een spannende, tot de verbeelding sprekende, presentatievorm: een perfecte filmzaal voor totaalbeleving van compilaties en filminstallaties (ligstoelen erin, niks meer aan doen). De eerste verdieping kan dienen voor wisseltentoonstellingen.

Op de begane grond van het STC-gebouw kunnen collectie-stukken schitteren, de ronde zaal nodigt uit tot spannende presentatievormen

Voor de tijdelijke inrichting keken we goed naar Amsterdam Museum, dat thans tijdelijk (drie jaar) in de Hermitage huist. De hoofdlocatie van Amsterdam Museum (Burgerweeshuis) wordt geheel gerenoveerd en heringericht, naar een ontwerp van het Rotterdamse architectenbureau Neutelings Riedijk (kosten: € 55 miljoen). De inrichting van de tijdelijke huisvesting (2500 m²) in de Hermitage heeft € 1,5 miljoen gekost (all in: voorbereidingskosten + uitvoeringskosten). De tijdelijke inrichting van het museum bestaat uit een vaste opstelling 'Panorama Amsterdam', en een reeks kabinetten voor 'meerstemmige perspectieven' op het Panorama Amsterdam. Naast deze tentoonstellingsruimte beschikt Amsterdam Museum in de tijdelijke huisvesting over twee ruimtes voor wisseltentoonstellingen en een educatieruimte.

Artist Impression tentoonstelling Panorama Amsterdam: een levende geschiedenis van de stad. Amsterdam Museum in de Hermitage Amsterdam.
(Foto: Studio L A.)

8.4 Financiën

Kosten tijdelijke huisvesting STC-gebouw

• Huur (per jaar): 1500 m² x € 132,- per m²	€ 200.000,- (afgerond)
• Servicekosten (energie, water, schoonmaak, klein onderhoud) 1500 m² x € 50,-	€ 75.000,-
Totaal	**€ 275.000,-**

De geadviseerde definitieve huisvesting in het Provimi-gebouw zal na verbouwing eind 2026 beschikbaar kunnen komen. Dat betekent dat voor ca. vier jaar het STC-gebouw uitkomst kan bieden. De kosten van tijdelijke huisvesting in het STC-gebouw bedragen dan: 4 x € 275.000,- = **€ 1.100.000,-**.

Kosten inrichting tijdelijke huisvesting

Voor de kostenberekening van de inrichting nemen we het voorbeeld van Amsterdam Museum als uitgangspunt: € 600,- per m^2. Voor de herinrichting van de tijdelijke huisvesting van het nieuwe stadsmuseum in het STC-gebouw bedragen de kosten dan: 1500 m^2 x € 600,- = € 900.000,-. We ronden dit af tot **€ 1.000.000,-** omdat het STC-gebouw wat minder ruimte biedt aan (goedkoper in te richten) educatieruimte en ruimte voor wisseltentoonstellingen en en relatief meer aan (duurder in te richten) ruimte voor vaste presentatie. Het bedrag van € 1.000.000,- is all-in (voorbereidingskosten en uitvoeringskosten).

Kosten organisatie transitieperiode

Naast het beschikbare budget voor de (om te vormen) organisatie van Museum Rotterdam is behoefte aan versterking van de organisatie, te beginnen in de transitieperiode. Hiervoor (paragraaf 8.2) is een versterking van de organisatie met 7 fte nodig. De kosten hiervan bedragen afgerond € 550.000,- per jaar. De transitieperiode tot aan de definitieve huisvesting in het Provimi gebouw (eind 2026) duurt vier jaar. Daarmee bedragen de kosten voor versterking van de organisatie gedurende de transitieperiode tot eind 2026: 4 jaar x € 550.000,- = **€ 2.200.000,-**. We merken hierbij op dat de tijdelijke huisvesting pas in de loop van 2023 een feit zal zijn, maar dat juist ook in de voorbereiding een stevige personele inzet nodig zal zijn. Daarom rekenen we ook voor het eerste jaar (2023) met de 7 fte uitbreiding.

Kosten programmering transitieperiode

Voor de ontwikkeling van het nieuwe stadsmuseum heeft de gemeente jaarlijks € 500.000,- beschikbaar. Hiervan wordt afgerond € 300.000,- gebruikt voor programmering en € 200.000,- voor organisatiekosten (o.a. Transitieteam). Met een mooie presentatie in het tijdelijke STC-gebouw als basis, kan ook de komende jaren worden volstaan met een bedrag van € 300.000,- voor programmering. Voor programmering ramen we daarom 4 jaar x € 300.000,- = **€ 1.200.000,-**

Inkomsten transitieperiode

Het nieuwe stadsmuseum vraagt in de transitieperiode een stevige investering. Het is reëel daar ook inkomsten tegenover te stellen:

- Aan fondsenwerving voor specifieke projecten zetten we in op jaarlijks € 100.000,-. Voor vier jaar is dat **€ 400.000,-**.
- Het tijdelijke museum in het STC-gebouw trekt ook betaald publiek. Het is lastig in te schatten hoeveel bezoekers dat zullen zijn. We stellen voor uit te gaan van jaarlijks 25.000 bezoekers tegen een gemiddeld tarief van € 5,- = € 125.000,- = **€ 500.000,-** voor vier jaar. Het eerste jaar (2023) is geen volledig jaar, omdat het museum pas in de loop van 2023 voor het publiek open kan. Daar staat tegenover dat juist vanaf de opening extra toeloop te verwachten mag zijn. We rekenen daarom ook voor 2023 met € 125.000,- aan publieksinkomsten.

De gemeente heeft in de begroting reeds € 500.000,- per jaar beschikbaar voor een nieuw stadsmuseum. Over een periode van vier jaar is dat: **€ 2.000.000,-**.

Overzicht totale baten en lasten transitieperiode (2023 - 2026)

Lasten transitieperiode		
Huisvesting STC-gebouw	€	1.100.000,-
(Museale) inrichting STC-gebouw	€	1.000.000,-
Versterking organisatie nieuw stadsmuseum	€	2.200.000,-
Programmering	€	1.200.000,-
Totaal lasten transitieperiode 2023-2026	**€**	**5.500.000,-**

Baten transitieperiode		
Fondswerving	€	400.000,-
Entreegelden	€	500.000,-
Beschikbaar budget gemeente stadsmuseale functie 2023-2026	€	2.000.000,-
Totaal baten transitieperiode	**€**	**2.900,000,-**

Tekort transitieperiode 2023-2026	**€**	**2.600.000,-**

Alles overziend denken wij dat met een aanvullende eenmalige bijdrage van € 2.600.000,- de transitieperiode naar een nieuw stadsmuseum op niveau uitvoerbaar is.

9 VERVOLGTRAJECT

Het vervolgtraject om daadwerkelijk te komen tot een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam bestaat uit de volgende stappen:

2022 Augustus
Presentatie advies/rapportage

Najaar
Besluitvorming Gemeente over:

- Transitieperiode: incidentele financiering & huisvesting voor tijdelijke programmering tijdens de Transitie-periode
- Transformatie Museum Rotterdam (inclusief voorwaarden voor transformatie)
- Actualiseren visie/beleidskader Erfgoedsector
- Uitwerken huisvestingslocatie(s)

Uitvoering:

- Sluiten huurovereenkomst & opdracht inrichting STC-gebouw
- Afspraken Museum Rotterdam over proces & voorwaarden (werving leden Raad van Toezicht en directie, opstellen Beleidsplan Stadsmuseum o.b.v. uitgangspunten rapport)
- Aansluitend werving leden Raad van Toezicht (in opdracht van gemeente)
- Opstellen geactualiseerde visie/beleidskader Erfgoedsector

2023

Besluitvorming Gemeente over:

- Vaststellen geactualiseerde visie/beleidskader Erfgoedsector
- Missie, ambities en uitwerking Stadsmuseum, inclusief financiering
- Definitieve locatiekeuze (op basis van uitgewerkte huisvesting-scenario's)
- Nieuw Beleidsplan Stadsmuseum (na ontvangst)

Uitvoering:

- Werving directie Stadsmuseum & opstellen nieuw Beleidsplan (door MR)
- Ontwerp en inrichting tijdelijke huisvesting STC-gebouw
- Opbouw organisatie: werven zakelijk directeur en aantrekken essentiële functies voor tussenperiode
- Intrek in tijdelijke huisvesting STC-gebouw
- Aankoop, planontwikkeling en opdrachtverlening definitieve huisvesting

2024-2026

Transitieperiode:

- Tijdelijke programmering Transitie-periode
- Oprichting Erfgoedberaad
- Opbouw organisatie Stadsmuseum
- Verbouw en inrichting definitieve huisvesting

Per 2027

Intrek nieuw gebouw

BIJLAGEN

Bijlage 1

CONCEPT-PROFIELEN

Profiel

Raad van Toezicht

Conform de statuten van Museum Rotterdam (5 april 2011, gewijzigd 21 mei 2015) is er een Raad van Toezicht (RvT) en worden de leden daarvan benoemd door het College van B&W van Rotterdam. Leden worden voor een periode van vier jaar benoemd en zijn maximaal eenmaal voor eenzelfde termijn herbenoembaar. Statutair bestaat de Raad van Toezicht uit minimaal vijf en maximaal zeven natuurlijke personen. In de transformatie naar het Stadsmuseum adviseren wij om de Raad van Toezicht uit te breiden naar 7 leden. Dat geeft meer ruimte om de diversiteit van de stad in de samenstelling van de Raad tot uitdrukking te brengen en verschillende expertises in huis te halen.

De werving van nieuwe leden gebeurt op basis van een profielschets. Deze profielschets wordt opgesteld door het museum en ter goedkeuring voorgelegd aan de gemeente. De profielschets wordt in het jaarverslag van de Raad van Toezicht opgenomen.

Taken en algemeen profiel leden Raad van Toezicht

De RvT heeft als hoofdtaken:

- Toezicht houden op de algemene gang van zaken en op de kwaliteit van het gevoerde beheer en beleid;
- De werkgeversrol vervullen voor de directeur en hem met raad terzijde staan in de rol van sparringpartner;
- Een aantal specifieke zaken zoals het kopen, vervreemden of bezwaren van register-goederen, het benoemen van de accountant en het vaststellen van de begroting en jaarrekening.
- De leden van de Raad fungeren als ‘antennes’ voor de samenleving in Rotterdam en houden de vinger aan de pols in verschillende delen en lagen van de stad. Ze hebben een netwerk tot in de haarvaten van de stad. Ze voeden en inspireren de directie en de organisatie met hun observaties en denken constructief mee over een programmering die relevant en ‘op de huid’ van de ontwikkelingen zit.

Algemeen kwaliteitsprofiel voor leden RvT

De samenstelling van de RvT is zodanig dat er een multidisciplinair team ontstaat dat collegiaal elkaar in kennis, kunde en ervaring aanvult en versterkt. Teneinde tot integrale besluitvorming te komen is het noodzakelijk dat naast het specifieke aandachtsgebied beschikt wordt over de mogelijkheid als generalist te kunnen denken, oordelen en handelen. Van de leden van de RvT wordt verwacht dat zij hun kennis en ervaring inzetten en kunnen omzetten in eenduidige oordelen en adviezen. Zij onderschrijven de Governance Code Cultuur.

Samengevat dienen de leden van de RvT te beschikken over de volgende kwaliteiten:

- Strategisch en analytisch denken;
- Ruime ervaring met (complexe) bestuurlijke processen;
- Kennis en ervaring hebben met het openbaar bestuur;
- Alert en respectvol toezicht houden;
- Kunnen functioneren als sparringpartner voor de directeur;
- Vaardigheden in het beargumenteren en afwegen van besluiten;
- Gevoel voor sociale verhoudingen, inlevingsvermogen;
- Belang hechten aan het erfgoed van de stad;
- Affiniteit dan wel kennis hebben van het werkterrein van het museum
- Tijd en aandacht beschikbaar willen en kunnen stellen.

Voor de voorzitter geldt bovendien dat hij/zij:

- Beschikt over ruime bestuurlijke en toezichthoudende ervaring;
- Beschikt over een uitstekende reputatie en een uitgebreid netwerk in Rotterdam;
- Beschikt over bindend vermogen en bestuurlijk gezag;
- In staat is van de RvT een open en constructief team te maken met oog voor verschillende perspectieven;
- Een scherp gevoel heeft voor maatschappelijke verhoudingen;
- Een constructief klankbord is voor de directie;
- Met gezag kan optreden als ambassadeur en vertegenwoordiger van het museum.
- Bij voorkeur kennis van of in ieder geval affiniteit heeft met cultureel erfgoed.

Aandachtsgebieden van de RvT

De Raad als geheel dient over voldoende kennis en ervaring te beschikken over kennis op de volgende terreinen. Kandidaten die kennis en ervaring hebben op meerdere terreinen verdienen de voorkeur. Van de kandidaten wordt verwacht dat zij een bijdrage leveren aan de continuïteit en de doelstellingen van het museum en hiervoor hun inzichten en visie inbrengen.

De culturele praktijk (erfgoed, museaal perspectief, publieksbereik)

Deze expertise richt zich op kennis van erfgoed en museumstudies en van de wijze waarop de bezoekers van het museum dit zullen ervaren. Daarnaast is kennis van de culturele praktijk, ontwikkelingen en trends vereist.

Diepgaande kennis over en netwerken in de stad Rotterdam

De leden van de Raad zijn in meerderheid woonachtig of werkzaam in Rotterdam. Ze kennen de stad en haar inwoners en beschikken gezamenlijk over een uitgebreid netwerk in de samenleving, de publieke, private en culturele sector. Ze zijn goed op de hoogte van trends, ontwikkelingen en ambities van de stad.

Financiën & bedrijfsvoering

Specifieke kennis van en ruime ervaring op het terrein van financiën, bedrijfsvoering, geldstromen en risicobeheersing. Dat vraagt een goed inzicht in financiële rapportages, investeringsvoorstellen en andere financieel-economische vraagstukken. Op deze terreinen wordt verwacht dat een bijdrage geleverd wordt aan de continuïteit van het museum. Ook cultureel ondernemerschap (het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen en aanboren van nieuwe subsidiestromen) valt onder dit aandachtsgebied.

Juridische zaken & personeelsmanagement (HRM)

Deze expertise richt zich met name op het toezicht houden op de 'spelregels' die worden afgesproken met derden, bijvoorbeeld het voorzien van valkuilen in de vraagstukken van contracten, overeenkomsten en allerlei vormen van aansprakelijkheid. Daarnaast is specifieke kennis van personeelsmanagement en organisatieontwikkeling in met name culturele organisaties gewenst. Kennis en ervaring met de sociale wetgeving en het arbeidsrecht in het bijzonder kunnen behoren tot dit aandachtsgebied.

Marketing, communicatie en digitalisering

Gelet op het diverse karakter van de samenstelling van de bevolking is (strategische) ervaring met doelgroepenbeleid, marketing en communicatie van belang. Naast bestuurlijke kennis is ervaring met het vergroten van de focus op marktgerichtheid / doelgroepen voor non-profit instellingen gewenst, gelet op de nieuwe wegen die het museum dient in te slaan. Daarbij is het van groot belang dat het museum nieuwe media inzet om nieuwe doelgroepen te bereiken. Naast marketing en communicatie is de nieuwe profilering van het museum van cruciaal belang. Ervaring op gebied van branding en merkenstrategie strekt tot aanbeveling.

Openbaar bestuur

Als gemeentelijke instelling die kan rekenen op een substantiële subsidie van de stad, die bovendien eigenaar is van het grootste deel van de collectie en opdrachtgever voor de positie van het museum is kennis van de werking en doelen van het openbaar bestuur een must. De Raad van Toezicht is gesprekspartner van de wethouder Cultuur in het bijzonder.

Onverenigbare functies

Een aantal (voormalige) functies zijn onverenigbaar met het lidmaatschap van de Raad van Toezicht:

- Een lid kan niet werkzaam zijn bij een van de andere collectiebeherende instellingen in Rotterdam
- Een lid heeft in de afgelopen 5 jaar geen functie vervuld binnen het Stadsmuseum/Museum Rotterdam
- Een lid is niet werkzaam bij de Gemeente Rotterdam of een gemeentelijke dienst
- Een lid heeft geen zitting in de Gemeenteraad van Rotterdam
- Een lid is niet werkzaam bij een organisatie die betaalde diensten verleent aan het museum
- Een lid is geen vertegenwoordiger van of bestuurslid bij een bruikleengever van het museum

Profiel

Inhoudelijk directeur

Voor het Stadsmuseum wordt een inhoudelijk directeur aangesteld, die de ambities uit de rapporten *Ook van Jou!* en *Naar een nieuwe stadsmuseum voor Rotterdam* kan vertalen naar een heldere missie, een strategie en een meerjarig inhoudelijk programma. De inhoudelijk directeur geeft, samen met de zakelijk directeur, leiding aan de transitie van Museum Rotterdam naar het Stadsmuseum.

Het Stadsmuseum zoekt voor deze positie een inhoudelijk directeur, die het boegbeeld vormt van het te bouwen museum en die veel en verschillende instellingen, mensen en organisaties op een inspirerende wijze kan verbinden.

De inhoudelijk directeur:

- Zet de koers uit voor het nieuwe Stadsmuseum van Rotterdam: een bruisende, dynamische en diverse stad, waar aanpakken hoog in het vaandel staat.
- Heeft een inhoudelijke visie op de rol van een stadsmuseum in de stad en koppelt die aan actuele maatschappelijke ontwikkelingen.
- Ziet kansen en beschouwt het museum als vehikel om bevolkingsgroepen samen te brengen.
- Kent de museale praktijk en heeft een helder idee over de inhoudelijke richting, zowel met de collectie als met de programmering.
- Is een vernieuwer, die de stad kent en uitstekend in staat is om het museum en de inwoners op een vernieuwende manier met elkaar te verbinden.
- Vindt het een uitdaging om alle Rotterdammers over de drempel te krijgen en ze de kracht, de mogelijkheden en de uitdagingen van de stad te laten zien.
- Houdt van samenwerken met veel verschillende mensen en organisaties, zowel uit de cultuursector als uit de brede samenleving.
- Inspireert de stad, de instellingen en de medewerkers om samen het Verhaal van Rotterdam van veel verschillende kanten te presenteren op een iconische plek.
- Kan als voorzitter van het Erfgoedberaad verschillende organisaties, belangen, onderwerpen en ambities samenbrengen tot een gezamenlijk doel.
- Ontwikkelt samen met het team een samenhangend programma voor alle onderdelen van het museum: op het gebied van de collectie, voor de vaste en tijdelijke tentoonstellingen, voor een innovatief educatief programma en voor de Hub, zowel in het museum, in de stad en online.

Functie-eisen:

- Kennis van Rotterdam.
- Functioneert op academisch werk- en denkniveau.
- Uitgebreide ervaring in de museale sector.
- Ervaring als curator en/of programmeur rond culturele en maatschappelijke thema's.
- Ervaring in het leidinggeven aan een (culturele) organisatie en in het aansturen van complexe samenwerkingen.
- Collegiale teamplayer die als helft van een duo kan acteren.
- Uitstekende sociale vaardigheden, toegankelijk, betrouwbaar en koersvast.

Concept-profiel

Zakelijk directeur

Voor het Stadsmuseum wordt een zakelijk directeur aangesteld, die de ambities uit de rapporten *Ook van Jou!* en *Naar een nieuwe stadsmuseum voor Rotterdam* kan vertalen naar een slagvaardige en energieke organisatie met een gezonde bedrijfsvoering. De zakelijk directeur geeft, samen met de inhoudelijk directeur, leiding aan de transitie van Museum Rotterdam naar het Stadsmuseum.

Het Stadsmuseum zoekt voor deze positie een zakelijk directeur, die de financiële doelstellingen van het museum realiseert binnen de maatschappelijke opdracht van het Stadsmuseum. De zakelijk directeur is verantwoordelijk voor een gezonde exploitatie en het management van de interne organisatie.

De zakelijk directeur:

- Is een ondernemende spil in de organisatie, die de medewerkers kan motiveren en een open, flexibele en inclusieve bedrijfscultuur kan opbouwen.
- Vindt het een uitdaging om het inhoudelijke proces van het museum zo goed mogelijk te faciliteren met een gezonde financiële basis.
- Werkt samen met de inhoudelijk directeur aan het opstellen van het meerjarenbeleidsplan en (strategische) jaarplannen en de operationele uitvoering daarvan;
- Is uitstekend in staat om publieke en private partijen aan het museum te binden.
- Heeft een actuele en onderbouwde visie op museumexploitatie en -innovatie, inclusief horeca, winkel en commerciële aspecten en ontwikkelt nieuwe activiteiten en samenwerkingsverbanden op het terrein van bedrijfsvoering.
- Geeft duidelijk richting aan, heeft oog voor processen en structuren, is besluitvaardig en resultaatgericht.
- Is verantwoordelijk voor de financiën, analyses en rapportages, (financieel) risicobeheer, begroting, jaarrekening en jaarverslag, planning & control cyclus.
- Is opdrachtgever voor de (ver)bouw van het museum en verantwoordelijk voor het daarmee verband houdende projectmanagement.
- Begrijpt de context van publiek gefinancierde organisaties en kan daarin soepel opereren

Functie-eisen:

- Ervaring als zakelijk leider of directeur van culturele (bij voorkeur museale) organisaties.
- Kennis en ervaring in een relevante werkomgeving waarin de verschillende aspecten van de bedrijfsvoering aan bod kwamen.
- Ervaring met transitie-processen.
- Goed bekend met verschillende vormen van culturele financiering (subsidies, fondsenwerving, commerciële activiteiten).
- Collegiale teamplayer die als helft van een duo kan acteren.
- Ervaring met ver- of nieuwbouw zijn een pré.

Bijlage 2

FUNCTIEGEBOUW

Om de ambities waar te maken en de in dit rapport beschreven taken uit te voeren, is de volgende opbouw van de organisatie nodig:

Directie	**3,8 fte**
Inhoudelijk directeur & zakelijk directeur	2 fte
Directieassistent	0,8
Medewerker Development & fondsenwerving	1

Collectie	**10 fte**
Hoofd Collectie & onderzoek	1
Conservator Stadscultuur	1
Conservator Mode	1
Collectiemedewerkers/junior conservator	2
Restauratie	0,5
Collectieregistratie	0,5
Informatiespecialist/databeheer	1
Beheer Collectiecentrum*	pm

Educatie	
Educator onderwijs & talentontwikkeling	1
Educator participatie	1
Projectleider educatie en participatie	1

Programmering	**12**
Curator stadscultuur	1
Curator Verhaal van de Stad	1
Junior programmeur stadscultuur	2
Curator Publieksprogramma	1
Medewerker innovatie, onderzoek & publicaties	1
Programmamanager online programmering	1
Hoofd Projecten & productie	1
Projectleiders	2
Projectassistent	2

Bedrijfsvoering	**17,5**
Hoofd Beveiliging	1
Security officer	0,5
Medewerker zaalbeveiliging/suppoost	7
Medewerker financiën	1,5
HR medewerker	0,5
Hoofd service & hospitality	1
Medewerker Publieksdienst & servicedesk	2,5
Medewerker Service & informatie	1
Floormanager	1
Medewerker facility management & gebouw	1,5
Communicatie & marketing	**5,5**
Hoofd communicatie & marketing	1
Medewerker pers & pr	1
Marketeer	1
Medewerker communicatie	1
Medewerker nieuwe media & socials	1
Ondersteuning	0,5
Totaal	**48,8 fte**

* NB: benodigde formatie beheer Collectie Centrum Rotterdam nader te bezien.

Bijlage 3

RUIMTESTATEN GLOBAAL PVE TOEKOMSTSCENARIO'S

Ruimtestaat, Globaal Ruimtelijk Programma van Eisen

2100655 versie 02 220701

Anker van de Stad Nieuwe Stadsmuseale Functie (NSF) Rotterdam Nr	Ruimteomschrijving	benodigde m² (fno) ruimte [m²]	aantal [stuks]	totaal [m²]	m² bvo	vrije hoogte [m]		Opmerkingen
A	**Ontvangst, entreegebied, publieksvoorzieningen c.a.**			**419**	**600**			
pub.01	entreeruimte, ontvangsthal	180	1	180		4,5		met eyecatcher
pub.02	ontvangst- en ticketbalie	24	1	24		3,5	3 werkpl.	incl kassabalie, uitgifte audiotours
pub.03	museumwinkel	54	1	54		3,5		
pub.04	magazijn museumwinkel	20	1	20		3,5		
pub.05	garderobe bezoekers individueel	32	1	32		3	320 jassen	incl opstelruimte rollators, buggy's e.d.
pub.06	garderobe groepen, evenementenruimtes	40	1	40		3	400 jassen	incl opstelruimte rollators, buggy's e.d.
pub.07a	toiletten bezoekers D,H	2,5	22	55		3		meerdere toil.groepen, te verdelen over ontvangstgebied ABCD en museumgebied EF
pub.07b	toiletten bezoekers miva	5	3	15		3		te verdelen over ontvangstgebied en museumgebied
B	**Etalagefuncie gemeentelijke erfgoeddiensten**			**315**	**450**			Stadsarchief, Archeologie, Monumenten
erf.01	informatiedesk en etalage	45	1	45		3,5		
erf.02	studiezaal (werkplekken)	90	1	90		3,5		
erf.03	erfgoedbibliotheek	120	1	120		3,5		
erf.04	erfgoedkabinetten	20	3	60		3,5		
C	**Horeca**			**315**	**450**			
hor.01	horeca/museumcafé/coffeecorner -publieksruimte	225	1	225		3,5	ca. 150 pers.	
hor.02	keukenruimtes horeca/museumcafé	90	1	90		3,5		
D	**Evenementenruimtes**			**1397**	**2000**			
even.01	educatieruimtes/stadslab	120	3	360		4,5		
even.02	publieksruimte sociale ontmoetingen/events/vergaderruimtes (te verhuren)	82	5	408		4,5		
even.03	auditorium (lezingen, seminars, etc.)	350	1	350		6,5	ca. 300 pers.	
even.04	filmzaal	280	1	280		6,5	ca. 200 pers.	
E	**Museumruimtes semi permanente presentatie**			**1746**	**2500**			
mus.01	thema presentatie	175	5	873	1249	6,5		
mus.02	focus presentatie	105	5	524	750	4,5		
mus.03	interactieve labs	175	2	349	500	4,5		
F	**Museumruimtes wisseltentoonstellingen**			**1571**	**2250**			
wis.01	wisseltentoonstelling groot	873	1	873	1250	6,5		
wis.02	wisseltentoonstelling middelgroot	349	1	349	500	4,5		
wis.03	wisseltentoonstelling klein/kabinetten	70	5	349	500	3,5		
	Logistieke ruimtes expositie			**454**	**650**			
log.01	laad-losruimte	90	2	180		4,5		
log.02	tussendepot	24	2	48		4,5		
log.03	uitpak - en fotografieruimte	24	2	48		4,5		
log.04	schone werkplaats, inlijstruimte	40	2	81		4,5		
log.05	werkplaats (tentoonstellingsbouw)	48	2	97		4,5		
	Kantoorruimtes			**349**	**500**			
kant.01	kantoorwerkplekken	28	7	196		3,5	ca. 28 werkpl.	
kant.02	spreek/vergaderruimte	12	2	24		3,5		
kant.03	vergaderruimte	24	2	48		3,5		
kant.04	print/kopieerruimte	8	1	8		3,5		
kant.05	berging kantoormiddelen, PR materialen	5	1	5		3,5		
kant.06	archief	4	1	4		3,5		
kant.07	personeelsruimte, koffieruimte, kantine	30	1	30		3,5		
kant.08	pantry	4	1	4		3,5		
kant.09	kolfruimte, BHV-ruimte	8	1	8		3		
kant.10	kleedruimte medewerkers	6	2	12		3		
kant.11a	toiletten medewerkers D,H	2,5	2	5		3		
kant.11b	toiletten medewerkers miva	5	1	5		3		
	Dienstruimtes			**157**	**225**			
die.01	beveiligingsloge	16	1	16		3,5		met eigen pantry, toilet
die.02	opslag meubilair/algemeen	32	1	32		3,5		
die.03	opslag tentoonstellingsmaterialen	45	1	45		4,5		
die.04	schoonmaakberging	12	1	12		3		
die.05	werkkasten	4	10	40		3		
die.06	afvalberging	12	1	12		3		
	fietsenstalling medewerkers	PM						

Ruimtestaat, Globaal Ruimtelijk Programma van Eisen

2100655 versie 02 220701

Thuishaven Nieuwe Stadsmuseale Functie (NSF) Rotterdam Nr	Ruimteomschrijving	benodigde m^2 (fno) ruimte [m^2]	aantal [stuks]	totaal [m^2]	m^2 bvo	vrije hoogte [m]		Opmerkingen
A	**Ontvangst, entreegebied, publieksvoorzieningen c.a.**			**279**	**400**			
pub.01	entreeruimte	100	1	100		4,5		
pub.02	ontvangst- en ticketbalie	18	1	18		3,5	2 werkpl.	incl kassabalie, uitgifte audiotours
pub.03	museumwinkel	45	1	45		3,5		
pub.04	magazijn museumwinkel	12	1	12		3,5		
pub.05	garderobe bezoekers individueel	24	1	24		3	240 jassen	incl opstelruimte rollators, buggy's e.d.
pub.06	garderobe groepen, evenementenruimtes	30	1	30		3	300 jassen	incl opstelruimte rollators, buggy's e.d.
pub.07a	toiletten bezoekers D,H	2,5	16	40		3		meerdere toil.groepen, te verdelen over ontvangstgebied ABCD en museumgebied EF
pub.07b	toiletten bezoekers miva	5	2	10		3		te verdelen over ontvangstgebied en museumgebied
B	**Etalagefuncie gemeentelijke erfgoeddiensten**			**315**	**450**			Stadsarchief, Archeologie, Monumenten
erf.01	informatiedesk en etalage	45	1	45		3,5		
erf.02	studiezaal (werkplekken)	90	1	90		3,5		
erf.03	erfgoedbibliotheek	120	1	120		3,5		
erf.04	erfgoedkabinetten	20	3	60		3,5		
C	**Horeca**			**161**	**230**			
hor.01	horeca/museumcafé/coffeecorner -publieksruimte	116	1	116		3,5	ca. 75 pers.	
hor.02	keukenruimtes horeca/museumcafé	45	1	45		3,5		
D	**Evenementenruimtes**			**349**	**500**			
even.01	educatieruimtes/stadslab	70	3	210		4,5		
even.02	publieksruimte sociale ontmoetingen/events (te verhuren)	pm						
even.03	auditorium/filmzaal (lezingen, seminars, etc.)	140	1	140		6,5	ca. 100 pers.	
E	**Museumruimtes semi permanente presentatie**			**1397**	**2000**			
mus.01	thema presentatie	175	4	698		6,5		
mus.02	focus presentatie	105	5	524		4,5		
mus.03	interactieve labs	175	1	175		4,5		
F	**Museumruimtes wisseltentoonstellingen**			**559**	**800**			
wis.01	wisseltentoonstelling groot	210	2	419		6,5		
wis.02	wisseltentoonstelling klein	70	2	140		3,5		
	Logistieke ruimtes expositie			**231**	**330**			
log.01	laad-losruimte	90	1	90		4,5		
log.02	tussendepot	24	1	24		4,5		
log.03	uitpak - en fotografieruimte	24	1	24		4,5		
log.04	schone werkplaats, inlijstruimte	43	1	43		4,5		
log.05	werkplaats (tentoonstellingsbouw)	50	1	50		4,5		
	Kantoorruimtes			**293**	**420**			
kant.01	kantoorwerkplekken	28	6	168		3,5	ca. 24 werkpl.	
kant.02	spreek/vergaderruimte	12	1	12		3,5		
kant.03	vergaderruimte	20	2	39		3,5		
kant.04	print/kopieerruimte	8	1	8		3,5		
kant.05	berging kantoormiddelen, PR materialen	4	1	4		3,5		
kant.06	archief	4	1	4		3,5		
kant.07	personeelsruimte, koffieruimte, kantine	24	1	24		3,5		
kant.08	pantry	4	1	4		3,5		
kant.09	kolfruimte, BHV-ruimte	8	1	8		3		
kant.10	kleedruimte medewerkers	6	2	12		3		
kant.11a	toiletten medewerkers D,H	2,5	2	5		3		
kant.11b	toiletten medewerkers miva	5	1	5		3		
	Dienstruimtes			**122**	**175**			
die.01	beveiligingsloge	16	1	16		3,5		met eigen pantry, toilet
die.02	opslag meubilair/algemeen	30	1	30		3,5		
die.03	opslag tentoonstellingsmaterialen	40	1	40		4,5		
die.04	schoonmaakberging	8	1	8		3		
die.05	werkkasten	4	5	20		3		
die.06	afvalberging	8	1	8		3		
	fietsenstalling medewerkers	PM						

Bijlage 4

LOCATIEONDERZOEK

Omdat we op basis van de huidige inzichten moeten vaststellen dat zowel 'Thuishaven' als 'Anker van de Stad' ruimtelijk niet inpasbaar is in het concept 'Cultuur & Campus' werken we deze variant hieronder niet meer uit.

Oogziekenhuis (locatie Schiedamse Vest 180

Criterium	Beoordeling	Toelichting
De locatie ligt aan een voor het publiek aantrekkelijke route (historisch, stedenbouwkundige, architectonisch, nabijheid andere publieksfuncties)	+	Witte de Withstraat vormt een as tussen het Museumpark en het Maritiem Museum. aan deze as wordt dan een nieuw museum toegevoegd.
De locatie draagt als zodanig bij aan het Verhaal van Rotterdam.	+	Karakteristiek pand (wederopbouw).
'Anker van de Stad' en 'Thuishaven' zijn op basis van het nader uitgewerkte PvE en vlekkenplan ruimtelijk inpasbaar op de locatie	+	Er is circa 13.000 m² beschikbaar (inclusief kelder en tuin). Dit betekent dat zowel 'Thuishaven' als 'Anker van de Stad' op deze locatie inpasbaar zijn.
Het nieuwe stadsmuseum kan zich als een eigen identiteit presenteren.	+	Gebouw met monumentale uitstraling en interessante architectuur (wederopbouw).
Het nieuwe stadsmuseum draagt bij aan de gebiedsontwikkeling in algemene zin.	+/-	Een maatschappelijke functie als een NSF kan een bijdrage leveren aan de grotere gebiedsontwikkeling. Het kan mogelijk zorgen voor een bredere spreiding van bezoekers in het grotere gebied (Witte de Withstraat en Museumpark) Kan verder mogelijk ook een positieve bijdrage leveren aan de herinrichting van het Landje,
De gemeente kan sturen op gebieds- en vastgoedontwikkeling, bijvoorbeeld op basis van een (eigen) grondpositie.	-	Het vastgoed en de grond zijn privaat eigendom. Herontwikkeling van Schiedamse Vest 180 is onderdeel van de businesscase voor de verhuizing van het Oogziekenhuis naar het Erasmus MC.
De doorlooptijd van de gebieds- en vastgoedontwikkeling ligt bij de huidige inzichten naar verwachting in een tijdspanne van 5 - 10 jaar.	+	
Een gecombineerde ontwikkeling van een nieuw stadsmuseum en een collectiecentrum is op de locatie in beginsel te realiseren.	+/-	Indien de locatie Schiedamse Vest 160 (Het OOG huis) betrokken zou worden bij deze ontwikkeling, dan is in beginsel een combinatie van een NSF en een Collectiegebouw mogelijk. Echter, gelet op de ligging van de locatie lijkt dit om financieel-technische en logistieke redenen niet opportuun.

5 x +
2 x +/-
1 x -

Churchillplein: herontwikkeling en uitbreiding metrostation Beurs

Criterium	Beoordeling	Toelichting
De locatie ligt aan een voor het publiek aantrekkelijke route (historisch, stedenbouwkundige, architectonisch, nabijheid andere publieksfuncties).	+	Aansprekende centrumlocatie. Ligt op één van grootste OV verkeersknooppunten van Nederland. Toevoeging nieuw stadsmuseum zou kunnen leiden tot een uitbreiding/versterking van het Museumpark vanwege het ontstaan van een nieuwe 'museum-as', haaks op het Museumpark.
De locatie draagt als zodanig bij aan het Verhaal van Rotterdam.	-	Het is een locatie waar de invloed van de wederopbouw van Rotterdam zeer goed zichtbaar is. Vlakbij de historische dam van de stad achter het Schielandhuis (kruising Binnenrotte/Hoogstraat).
'Anker van de Stad' en 'Thuishaven' zijn op basis van het nader uitgewerkte PvE en vlekkenplan ruimtelijk inpasbaar op de locatie.	+	Er is hier circa 8.000 m² beschikbaar. Dit betekent dat 'Thuishaven' op deze locatie inpasbaar is. De logistieke ontsluiting is op deze locatie wel complex en dient verder onderzocht te worden.
Het nieuwe stadsmuseum kan zich als een eigen identiteit presenteren.	+/-	Er is sprake van een geïntegreerde vastgoedontwikkeling: metrostation, museum en mogelijk retail. Bijgevolg ligt er een uitdagende ontwerpopgave, met mogelijk beperkingen ten aanzien van de mate waarop een eigen (architectonische) identiteit van het gebouw kan worden gecreëerd.
Het nieuwe stadsmuseum draagt bij aan de gebiedsontwikkeling in algemene zin.	+	Museale functie kan bijdrage leveren aan gebiedsontwikkeling: herontwikkeling Coolse Poort, revitalisering Westblaak en herontwikkeling metrostation Beurs. Ook de relatie met het Maritiem Museum is van belang.
De gemeente kan sturen op gebieds- en vastgoedontwikkeling, bijvoorbeeld op basis van een (eigen) grondpositie.	-	Vanwege de verknoping van diverse opgaven (afhankelijkheidspositie MRDH Stadsregio inzake het OV-knooppunt) met een eigen dynamiek is het perspectief op realisatie binnen een afzienbare tijd onzeker. De gemeente heeft hier wel een eigen grondpositie.
De doorlooptijd van de gebieds- en vastgoedontwikkeling ligt bij de huidige inzichten naar verwachting in een tijdspanne van 5 - 10 jaar.	+/-	Zie hiervoor.
Een gecombineerde ontwikkeling nieuw stadsmuseum en collectiecentrum is op de locatie in beginsel te realiseren.	-	Op grond van het beschikbare aantal m² is een gecombineerde ontwikkeling nieuw stadsmuseum en collectiecentrum op deze locatie niet te realiseren.

3 x +
3 x +/-
3 x -

Hef, Stieltjesstraat

Criterium	Beoordeling	Toelichting
De locatie ligt aan een voor het publiek aantrekkelijke route (historisch, stedenbouwkundige, architectonisch, nabijheid andere publieksfuncties)	+	Hartje stad, tevens verbinding Noord-Zuid, fysiek en mentaal. De Hef is een iconische plek die de geschiedenis van Rotterdam op verschillende manieren symboliseert De locatie is minder goed ontsloten door het OV.
De locatie draagt als zodanig bij aan het Verhaal van Rotterdam.	+	Zie hiervoor.
'Anker van de Stad' en 'Thuishaven' zijn op basis van het nader uitgewerkte PvE en vlekkenplan ruimtelijk inpasbaar op de locatie.	+	In verband met de spoortunnel die hier ligt en de daaruit voortvloeiende bouwbeperkingen is er alleen ruimte voor inpassing van 'Thuishaven' op basis van nieuwbouw.
Het nieuwe stadsmuseum kan zich als een eigen identiteit presenteren.	+	Locatie biedt mogelijkheden voor een eigenstandige ontwikkeling (nieuwbouw).
Het nieuwe stadsmuseum draagt bij aan de gebiedsontwikkeling in algemene zin.	+	De Hef is een van de belangrijkste rijksmonumenten; kan mogelijk onderdeel gaan vormen van de museum-accommodatie/-attractie.
De gemeente kan sturen op gebieds- en vastgoedontwikkeling, bijvoorbeeld op basis van een (eigen) grondpositie.	+/-	De gemeente heeft hier voor langere tijd (10 jaar) grond uitgegeven + opgebouwde rechten gebruikers.
De doorlooptijd van de gebieds- en vastgoedontwikkeling ligt bij de huidige inzichten naar verwachting in een tijdspanne van 5 - 10 jaar.	-	Zie hiervoor.
Een gecombineerde ontwikkeling nieuw stadsmuseum en collectiecentrum is op de locatie in beginsel te realiseren.	-	De locatie biedt geen ruimte voor een gecombineerde ontwikkeling nieuw stadsmuseum en collectiecentrum.

5 x +
1 x +/-
2 x -

Rijnhaven: Veem in Blok 3

Criterium	Beoordeling	Toelichting
De locatie ligt aan een voor het publiek aantrekkelijke route (historisch, stedenbouwkundige, architectonisch, nabijheid andere publieksfuncties)	+	Gelegen in het hart van de Rijnhaven naast Luxor, een nieuw te realiseren stadsplein en park aan het water, en met een zeer goede bereikbaarheid.
De locatie draagt als zodanig bij aan het Verhaal van Rotterdam	+	Relatie met nautisch verleden en de traditie van grote projecten in de stad (ontgravingen, landwinning).
'Anker van de Stad' en 'Thuishaven' zijn op basis van het nader uitgewerkte PvE en vlekkenplan ruimtelijk inpasbaar op de locatie.	+	Er is ruim 10.000 m^2 beschikbaar. Bijgevolg zijn zowel 'Thuishaven' en 'Anker van de Stad' in deze ontwikkeling inpasbaar.
Het nieuwe stadsmuseum kan zich als een eigen identiteit presenteren.	+/-	Het museum is hier onderdeel van een groter bouwblok (plint + toren), maar wel gelegen aan een nieuw centraal stadsplein naast Luxor.
Het nieuwe stadsmuseum draagt bij aan de gebiedsontwikkeling in algemene zin.	+	Museum draagt als grootstedelijke functie in belangrijke mate bij aan de grotere gebiedsontwikkeling.
De gemeente kan sturen op gebieds- en vastgoedontwikkeling, bijvoorbeeld op basis van een (eigen) grondpositie.	+	De gemeente heeft hier een grondpositie.
De doorlooptijd van de gebieds- en vastgoedontwikkeling ligt bij de huidige inzichten naar verwachting in een tijdspanne van 5 - 10 jaar.	-	Realisatie van Veem in Blok 3 wordt niet eerder dan 2035 verwacht.
Een gecombineerde ontwikkeling nieuw stadsmuseum en collectiecentrum is op de locatie in beginsel te realiseren.	-	Een combinatie van museum en collectiecentrum is op deze locatie niet te realiseren.

5 x +
1 x +/-
2 x -

Rijnhaven: Gargill/Provimi

Criterium	Beoordeling	Toelichting
De locatie ligt aan een voor het publiek aantrekkelijke route (historisch, stedenbouwkundige, architectonisch, nabijheid andere publieksfuncties)	+	Gelegen op de Kop van Katendrecht (laatste pand) en als onderdeel van de Fenixloodsen cultuurhistorisch relevant en beeldbepalend. De weg naar deze locatie is al onderdeel van de museale ervaring. Dit wordt nog versterkt door de nabijheid van FENIX (het Landverhuizers Museum). Samen met FENIX, Belvedere en Walhalla zou dit een nieuw cultureel cluster vormen. Combinatie van park met (museum)horeca is een uitgelezen kans om er aantrekkelijke plek voor de buurt en de stad van te maken. Rotterdam
De locatie draagt als zodanig bij aan het Verhaal van Rotterdam	+	Relatie met nautisch verleden en blik op rivier/ Maastunnel.
'Anker van de Stad' en 'Thuishaven' zijn op basis van het nader uitgewerkte PvE en vlekkenplan ruimtelijk inpasbaar op de locatie.	+	Het magazijngebouw met 4 lagen blijft behouden en biedt circa 9.000 m^2 aan vloeroppervlakte. Omdat een 'optopping' met een aantal extra bouwlagen in beginsel mogelijk is, zijn zowel *Thuishaven* als *Anker van de Stad* hier inpasbaar. De nabijgelegen silo, waarvoor zowel sloop als behoud een optie is, beslaat circa 5.500 m^2 en zou dus uitsluitend ruimte kunnen bieden aan *Thuishaven*, onder de voorwaarde dat de zware constructie relatief gemakkelijk is aan te passen.
Het nieuwe museum kan zich als een eigen identiteit presenteren.	+	Het karakteristieke Magazijngebouw biedt goede mogelijkheden voor een iconisch museumgebouw.
Het nieuwe museum draagt bij aan de gebiedsontwikkeling in algemene zin.	+	Zie hiervoor.
De gemeente kan sturen op gebieds- en vastgoedontwikkeling, bijvoorbeeld op basis van een (eigen) grondpositie.	+	De gemeente is eigenaar van de grond. Opstallen vallen toe aan de gemeente.
De doorlooptijd van de gebieds- en vastgoedontwikkeling ligt bij de huidige inzichten naar verwachting in een tijdspanne van 5 - 10 jaar.	+	Verwachting is dat op z'n vroegst in 2025 met de realisatie kan worden gestart. In ieder geval is er sprake van een relatief snelle beschikbaarheid.
Een combinatie van museum en collectiecentrum is op deze locatie in beginsel te realiseren.	+	Er is in beginsel voldoende ruimte voor een combinatie van museum en collectiecentrum. Maar ook voor deze locatie geldt dat de plek in de stad voor de realisatie van een collectiegebouw om financieel-technische redenen niet opportuun is.

8 x +

NB. Bereikbaarheid is wel een belangrijk aandachtspunt, evenzo het feit deze locatie staat op de overgang tussen het levendige cluster Fenix 1 en 2 en het Deliplein naar een meer woongebied en park. Er mag weerstand worden verwacht tegen de hoge verdichting van Katendrecht.

Bijlage 5

SVZ PROGRAMMAPLAN EXPERIMENTEREN 2022-2023

OOK
HET VERHAAL
VAN
VAN ROTTERDAM
JOU!

Een vruchtbaar half jaar: opstarten, creëren, informeren, betrekken, spreken, inzichten en een gericht advies.

Aanleiding: experimenteren met de stadscollectie

'Ook van Jou!' is de titel van het adviesrapport dat eind september 2021 werd ingediend, ten behoeve van een nieuwe stadsmuseale functie (NSF) voor Rotterdam. Deze titel verwoordt de ambitie om tot een museum te komen waar elke Rotterdammer zich onderdeel van voelt. Het refereert aan het verhaal van de stad, de discussie erover, aan de Collectie Rotterdam én aan het toekomstige stadsmuseum. De strekking van het rapport, 'Rotterdam heeft een ambitieus stadsmuseum nodig', werd omarmt door de politiek en daaruit voortvloeiend werden drie vervolgopdrachten verstrekt: adviseer over de gouvernance, adviseer over huisvesting én experimenteer en programmeer met collectie. Hierbij een tussentijdse rapportage over de opdracht tot experiment. Het geeft inzicht in de aanpak, toont tussentijdse resultaten en adviseert dringend - op basis van deze eerste bevindingen - voor een vervolg van de experimenteerfase.

Het uiteindelijke doel? Een relevant stadsmuseum voor alle Rotterdammers!

Doelen: bekend maken en betrekken

Experimenteren en programmeren met collectie dient meerdere doelen: iedereen - bewoner en bezoeker - informeren en enthousiasmeren voor het verleden van hun stad in relatie tot heden en toekomst én onderzoeken op welke wijze Rotterdammers het beste te betrekken zijn bij dit verhaal. Een ander doel is het zichtbaar houden van de stadscollectie en Rotterdammers bekend te maken met deze collectie: hún collectie. Dit laatste ook om zoveel mogelijk perspectieven op het verhaal van de stad te krijgen, ter voorbereiding op het uiteindelijke doel: een relevant stadsmuseum voor alle Rotterdammers.

Aanpak en strategie: campagne 'Ook van jou!'

Hoe te werk te gaan zonder (geklimatiseerde) huisvesting, naam/afzender en organisatie? Als je zoveel mogelijk mensen wil betrekken, moet je herkenbaar en vindbaar zijn. Mensen behoeven duidelijkheid: wie is de organisatie of afzender en waar kan ik ze bereiken? Om aanwezig te zijn, helderheid te creëren, een gevoel van vernieuwing, enthousiasme en urgentie op te roepen én aan te geven dat het om een tijdelijke organisatie gaat (met als doel tot een permanent en relevant museum te komen), kozen we als strategie een campagnevorm als tussenfase. Een campagne kan afstand nemen van wat was, definieert geen eindresultaat, wekt energie en is uitnodigend: 'Rotterdam denkt na over een nieuw stadsmuseum, denk je mee? 'Ook van jou! Het verhaal van Rotterdam.' Duidelijk. Urgent. Uitnodigend

'Rotterdam denkt na over een nieuw stadsmuseum, denk je mee? Ook van jou! Het verhaal van Rotterdam'.

Zie, de 'iconen' uit de collectie!

De basis van deze inhoudelijke campagne is de Collectie Rotterdam. Deze collectie is veelomvattend. Alleen al de collectie van Museum Rotterdam bevat meer dan 115.000 objecten. De bekendheid met deze collectie onder de Rotterdammers is minimaal. Dat is jammer, want wat je niet kent, zal je ook niet koesteren, delen, promoten en doorgeven. Daar brengen we verandering in door een aantal objecten als 'iconen' te kiezen en die steeds weer in beeld te brengen. De collectie krijgt zo een herkenbaar gezicht. Natuurlijk is de collectie veel uitgebreider en gelaagder dan de 'snippers' die we steeds tonen, maar die snippers vormen een optelsom. Waar mogelijk en wenselijk vertellen we over de rijkheid van de collectie.

Collectie(f) afstoffen en activeren

Erfgoed en geschiedenis zijn begrippen die men vaak associeert met 'saai en stoffig' en staan ver af van de wijze waarop Rotterdam zich presenteert: een dynamische, jonge en toekomstgerichte stad, immer in ontwikkeling. Het belang van erfgoed en geschiedenis beschreven we in het adviesrapport en saai is dat zeker niet: iedereen houdt van een goed verhaal, zeker als je daarin zelf een rol speelt! Of 'jouw' stad, in dit geval. Ons verhaal is inhoudelijk, maar met 'slechts' inhoud bereiken we lang niet iedereen. We moeten onze boodschap daarom relevant en actueel maken en de collectiestukken 'afstoffen' door ze in een nieuwe context en met een nieuwe beeldtaal te presenteren. Het is belangrijk om - naast goede inhoudelijke programmering - te komen tot een beeldtaal die aansluit bij Rotterdam.

We stoffen de collectiestukken af, presenteren ze in een nieuwe context met nieuwe beeldtaal én gezamenlijke uitstraling

Collectieonderzoek in zowel het stadsarchief als bij Museum Rotterdam toont dat het barst van de bijzondere en aansprekende foto's, filmbeelden en objecten. Onder het motto *less is more*: tonen we op allerlei plekken parels uit deze collectie en gebruiken we beeldtaal die past bij het huidige Rotterdam. Een aansprekende foto of object, een opvallende (lila) kleur, korte heldere teksten en een verwijzing naar de website Ookvanjou.nl voor meer informatie. Bij de objecten vermelden we tevens Collectie Rotterdam. Het is voor een toeschouwer niet belangrijk of iets uit het stadsarchief komt, uit de collectie van Museum Rotterdam of de afdelingen archeologie of monumenten: het is allemaal Collectie Rotterdam. Zo draagt deze inhoudelijke campagne meteen bij aan een gezamenlijke uitstraling en gevoel van en voor erfgoedpartijen in de stad. Met deze aanpak activeren we zowel de collectie als het collectief!

Communicatie

Al in 2021 werd de domeinnaam Ookvanjou.nl aangekocht (door webexpert Toastdesign). Een heldere, gebruiksvriendelijke website op dit domein dient als kanaal en platform waar vanuit we informeren, verhalen vertellen en updates geven over Ook van jou! en de zoektocht naar een nieuw stadsmuseum. Maar het is ook de plek waar mensen zich per mail kunnen aanmelden om mee te denken of op andere wijze bij te dragen of te reageren. Hier kunnen geïnteresseerden zich ook aanmelden voor de nieuwsbrief. Uiteraard is op deze website ook het adviesrapport *Ook van jou!* te vinden, wordt de missie en insteek van Ook van jou! uit de doeken gedaan. Via Instagram (@ookvanjou.hetverhaalvanrdam) zetten we alles wat we doen kracht bij. Hier stellen we vragen, delen we updates en stories en bijvoorbeeld ook de campagnebeelden en video's die we lieten maken, waarover hieronder meer.

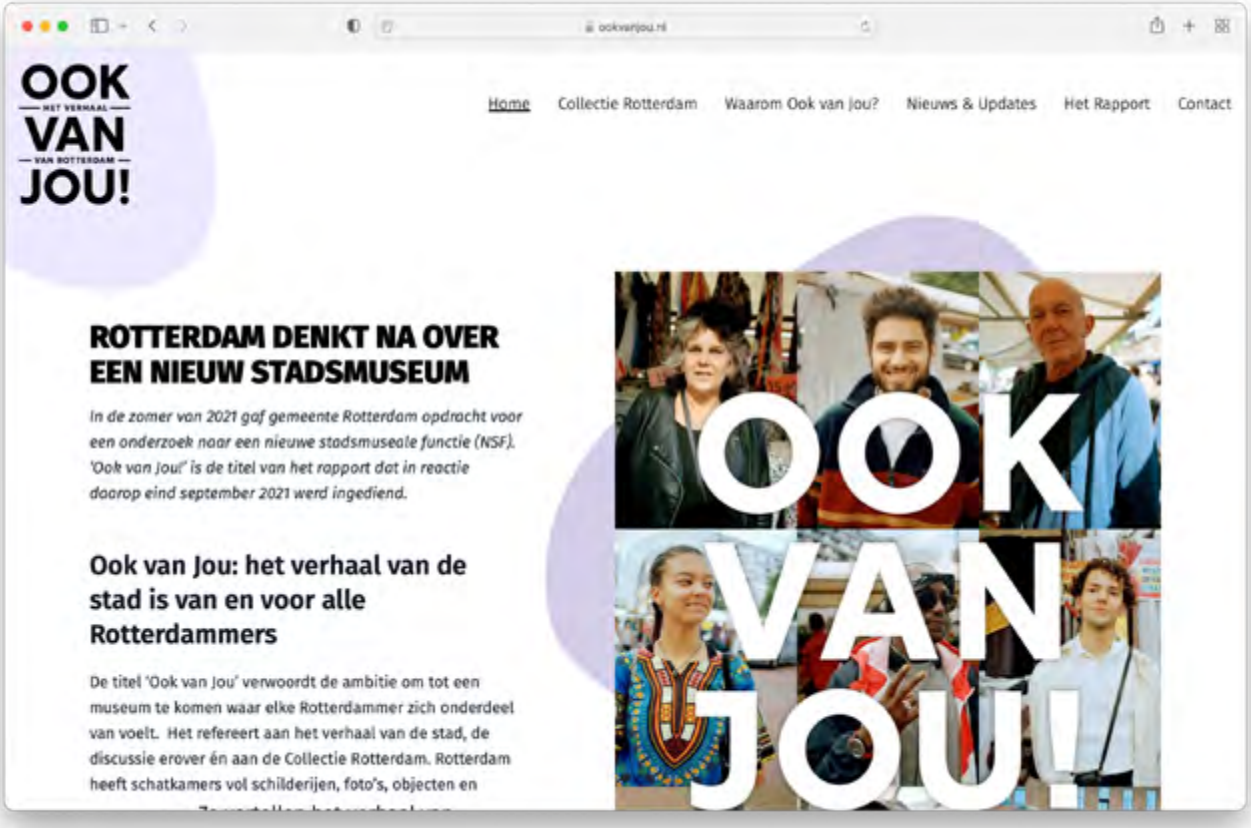

Makers ontmoeten de Collectie Rotterdam, ook online

De stadscollectie is een middel om het verhaal van de stad te tonen, te bewaren en over te brengen, zoveel is inmiddels duidelijk. Belangrijk is te beseffen dat er niet één verhaal is, maar er meerdere perspectieven op een gebeurtenis mogelijk zijn. Dat kan per mens, maar ook per generatie of tijd verschillen. Stadscollectie is bij uitstek geschikt als basis voor dit gesprek, om deze verschillende perspectieven op eenzelfde gebeurtenis te belichten en te bediscussiëren. Als eerste programmering voor Ook van jou! vroegen we zeven Rotterdamse makers om creatief, vanuit hun eigen expertise, te reageren op stadscollectie. We namen deze makers mee naar een aantal schatkamers van de stad en interviewden ze ter plekke. We vroegen onder andere naar het belang van een museum van en voor de stad. Zeven verschillende mensen, zeven verschillende levens en geschiedenissen: allemaal vinden ze een museum voor de stad, hún stad, belangrijk. Daarnaast waren ze alle zeven stuk voor stuk vereerd én verrast dat ze in deze schatkamers mochten rondlopen én dat er zo'n enorme collectie blijkt te zijn waar ze geen weet van hadden. Ze gaven aan graag meer en vaker collectie te willen zien, ter inspiratie voor hun eigen werk en vanuit interesse voor de bijbehorende verhalen over de stad waarin zij leven.

We namen de makers mee naar een aantal schatkamers van de stad en interviewden ze ter plekke

Van de verschillende interviews lieten we een compilatievideo laten maken die de diversiteit van de collectie, expertises en personen toont. Bekijk 'm via deze link: https://ookvanjou.nl/waarom-ook-van-jou/. Hier zijn ook de video's met de andere makers te zien, dat zijn:

- Dichter Derek Otte in Museum 40-45 NU met/over de capitulatievlag
- Dansers Rajiv Bhagwanbali en Nyanga Weder in het Stadsarchief Rotterdam bij het slavenregister van de firma Coopstad & Rochussen
- Influencer, stylist en digitale maker Meryem Slimani en haar moeder Najate in het depot de Metaalhof bij de kledingcollectie
- Stadstekenaar Funzig op Rijksmonument Koningshavenbrug 'De Hef'
- Kunstenaar Iwan Smit in het depot de Metaalhof bij de schilderkunstcollectie

Kick-off in HIM

Op donderdag 16 april vond onder leiding van dagvoorzitter Milou Adjanga en in het bijzijn van wethouder Said Kasmi, de Kick-off plaats van Ook van jou! in het bedrijfsverzamelgebouw Het Industriegebouw (HIG). Dit rijksmonument heeft sinds dit jaar ook een expositiefunctie, onder de naam Het Industriegebouw Modern (HIM).

Usual en unusual suspects uit het culturele en erfgoedveld van Rotterdam lieten zich informeren, inspireren en maakte kennis met Ook van jou! en met elkaar. Aangezien het erfgoedveld in Rotterdam veel trouwe medewerkers kent die al jaren actief zijn in deze sector, weet men elkaar te vinden bij vragen en eventuele gezamenlijke projecten. Het nadeel is dat het samenwerkingen vanuit 'goede wil en persoonlijke contacten' betreft en de kennisdeling en het bereik voornamelijk binnen de eigen doelgroep blijft. Om tot een relevant stadsmuseum te komen, waar iedereen zich onderdeel van voelt, moet ook de rest van de stad betrokken worden en aansluiten. Een belangrijk doel van Ook van jou! is dan ook om deze verbinding te leggen. Bij de kick-off was dat te merken aan het publiek, dat zowel in achtergrond, expertise als leeftijd een stuk diverser was dan een gemiddelde bijeenkomst over erfgoed.

Reacties op de presentatie van Pinas gaven goed weer waarom diversiteit zo belangrijk is voor de relevantie van een organisatie

Via drie korte interviews met de leden van het Transitieteam werd geschetst hoe de vervolg-opdrachten - de tijdelijke programmering, de toekomstscenario's en huisvesting en de gouvernance - opgepakt worden. Daarnaast kwamen er voorbeelden aan bod van belangrijke historische gebeurtenissen, met doorwerking in het heden en ons toekomst, waarbij een gezamenlijke aanpak van absolute meerwaarde zou zijn. Gerard Steenbergen vertelde over 150 jaar Nieuwe Waterweg en Latysha Pocorni en Mike Bindraban over het koloniale en slavernijverleden van Rotterdam. Zij deden tevens een oproep tot samenwerking. Max Pinas van Dept Agency was uitgenodigd om een presentatie te geven over de toekomst van musea: welke potentie biedt de virtuele wereld ons? Hoe zorgen we dat we ook die kansen benutten en doelgroepen bedienen. De reacties naar aanleiding van deze presentatie gaven goed weer waarom het belangrijk is een zo groot mogelijke diversiteit na te streven in leeftijd, achtergrond en expertise om relevant te blijven als organisatie. Waar de een aangaf het verhaal niet te kunnen volgen, was de ander enorm enthousiast en wilde meer weten.

Het Industriegebouw was niet toevallig gekozen voor de kick-off, maar een voorbeeld van wat een stadsmuseum zou moeten zijn: sporen uit het verleden, met een relevante functie in het nu én een blik die stevig op de toekomst is gericht. Het wederopbouwpand heeft vandaag de dag een bruisende invulling met een diversiteit aan bedrijven. Daarnaast opende het een week na onze kick-off HIM, Het Industriegebouw Modern, een plek voor kunst en design voor iedereen toegankelijk. Eigenaar Luc Schotsman vertelde hierover en organiseerde een preview voor Ook van jou! van dit nieuwe initiatief.

Gesprek met de stad

Naast het erfgoed- en culturele veld wil Ook van jou! de rest van de Rotterdammers bij het proces naar een nieuw stadsmuseum betrekken. Media zoals stadsomroep Open Rotterdam en de Havenloods doen dat al dagelijks, vandaar dat zij zijn betrokken bij deze ambitie.

Open Rotterdam en De Havenloods zijn waardevolle mediapartners in het bereiken van 'de gewone Rotterdammer' die we bij de Collectie Rotterdam willen betrekken

Open Rotterdam ging de straat op om Rotterdammers te vragen naar hun interesse in een nieuw stadsmuseum. Daarnaast polsten ze hoe het staat met hun kennis van de stadscollectie. Dit laatste om te weten of die kennis er is, maar vooral ook om te vragen of ze het zouden willen weten. Bekijk de video hier: https://ookvanjou.nl/nieuws/ook-van-jou-open-rotterdam/

De Havenloods is dient als platform om vanaf de start te beantwoorden aan de doelstelling 'collectie zichtbaar houden'. De Havenloods valt bij een groot deel van de Rotterdamse huishoudens op de mat (bereik /aantallen). Naast een aantal advertorials heeft de Havenloods veel redactionele aandacht aan Ook van jou! besteed, onder andere tweemaal de voorpagina. Een lezersactie toonde aan dat Rotterdammers zeer zeker interesse hebben in hun geschiedenis: een oproep om een kijkje in het depot de Metaalhof te kunnen winnen, leverde vele aanmeldingen op. Op 21 juni heeft de hoofdredacteur Emile van de Velde met de winnaars van conservator Rob Noordhoek een twee uur durende rondleiding gehad en er vervolgens een artikel aan gewijd. Lees het artikel hier:https://www.dehavenloods.nl/nieuws/algemeen/42551/op-bezoek-bij-de-schatkamer-van-de-stad-in-het-dagobert-duck-pa

Publieksactie: wat wil jij zien in het nieuwe stadsmuseum? Om zoveel mogelijk mensen de kans te geven in gesprek te gaan en bij te dragen is er een publieksactie gestart, met als vraag: 'wat wil jij zien in het nieuwe stadsmuseum'. Het betreft een ideeënbox en invulkaartjes die overal kunnen worden ingezet. Het is voornamelijk een middel om actief in gesprek te gaan. De aftrap was op de Dag van de Rotterdamse Geschiedenis in de Laurenskerk, bij de 75e verjaardag van Historische vereniging Roterodamum. Dat er bij die gelegenheid geen enkele 'nee' is ingevuld bij het de vraag of een stadsmuseum als dan niet wenselijk is, mag geen verrassing heten. Uit de antwoorden op de open vraag wat men er dan zou willen zien, is wel van alles op te maken. Opvallend veel jongeren willen graag beelden van het Rotterdam van vóór het bombardement zien, maar bijvoorbeeld ook een tentoonstelling over Susan Bijl. De oudere generatie vraagt juist om aandacht voor de wederopbouwperiode. Vrijwel iedereen geeft aan dat ze een chronologisch verhaal over de geschiedenis van de stad willen zien op basis van topstukken uit de collectie. Degene die het Timmerhuis hebben bezocht gaven aan dat te missen. We hebben ook best wel wat mensen gesproken die niet weten dat er een museum zat in het Timmerhuis - het Schielandshuis wordt vaker genoemd - maar wel graag zo'n overzicht met topstukken zouden willen zien.

Jongeren willen het Rotterdam van voor WOII zien, maar ook een tentoonstelling over Susan Bijl. Iedereen wil het chronologische verhaal van de stad zien, op basis van de topstukken

Denktanksessies organiseerden we om gericht vragen te kunnen stellen, dilemma's voor te kunnen leggen, het brede perspectief te bewaken en wat dieper op de materie in te kunnen gaan.. Inmiddels hebben iets meer dan 50 personen deelgenomen aan deze sessies (gehouden bij Heilige Boontjes). De sessies, gericht op programmering, worden georganiseerd in samenwerking met Simone da Silva (directeur bij Dig it Up) en voorgezeten door Hasna el Maroudi (journaliste en columniste). Fay van der Wal (schrijver, o.a. Vers Beton) legt verslag van de bijeenkomsten. Deze verslagen worden uitgewerkt tot één overkoepelend verhaal, dat zal worden gedeeld op de website.

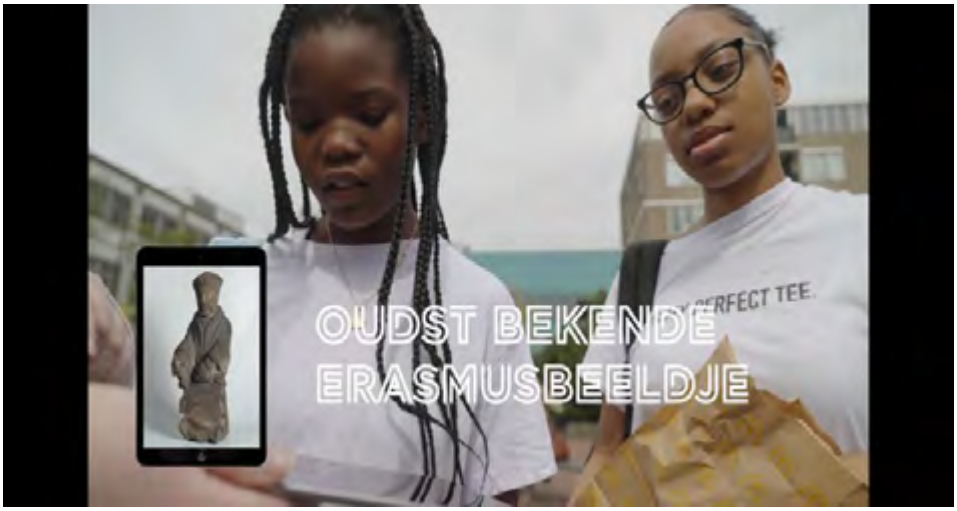

De Havenloods

We doen de schatkamer van onze stad een beetje open

Op weg naar ons nieuwe stadsmuseum

De Havenloods

Op bezoek in de geheime schatkamer van onze stad

ROTTERDAM DENKT NA OVER EEN NIEUW STADSMUSEUM

OOK VAN JOU!

ROTTERDAM DENKT NA OVER EEN NIEUW STADSMUSEUM. DENK JE MEE? www.ookvanjou.nl

ROTTERDAM DENKT NA OVER EEN NIEUW STADSMUSEUM

OOK VAN JOU!

ROTTERDAM DENKT NA OVER EEN NIEUW STADSMUSEUM. DENK JE MEE? www.ookvanjou.nl

Zichtbaarheid in de stad: pop-up-virus

Na het bepalen van de insteek en strategie, startten we zo snel mogelijk met het fysiek zichtbaar maken en houden van de collectie. Grote uitdaging hierbij zijn de strikte regels omtrent de museumwet met betrekking tot klimaat, licht en beveiliging/verzekering. We roeien met de riemen die we hebben en gebruiken collectie die wel geschikt is voor niet-museale omstandigheden. Rotterdam Centraal Station is bij uitstek een geschikte plek om laagdrempelig mensen te bereiken. Op een prominente plek, naast perron 2, is de eerste pop-up expo van Ook van jou! te zien. Natuurlijk vraagt deze locatie om een verhaal en stadscollectie op het gebied van treinvervoer. Gezien de actuele discussie en het feit dat elke Rotterdammer dit icoon kent, konden we niet om de monumentale spoorwegbrug De Hef heen. Daarnaast kozen we bewust voor het tonen van een mix van de collectie. De iconische foto van de Hef in aanbouw komt uit de collectie van het stadsarchief. De Hef zelf is een rijksmonument en valt onder de 'collectie' monumenten en de maquette komt uit de collectie van Museum Rotterdam. De grote illustratie is een hedendaagse reactie van stadstekenaar Funzig en laat de waarde van dit icoon voor Rotterdammers van vandaag zien.

In de CS-expo over De Hef komt alles samen: stadsarchief-collectie, rijksmonument, Museum Rotterdam-collectie en een hedendaagse illustratie belichten samen hetzelfde icoon

De stationsmanager van Rotterdam CS was zo enthousiast over de eerste expositie, dat er een tweede ruimte aangeboden werd. Deze tweede (kleine) pop-up expo is recht tegenover de eerste geopend, zodat reizigers niet om Ook van jou! heen kunnen. Deze pop-up is gewijd aan een belangrijke en unieke deelcollectie van Museum Rotterdam: kleding van het dagelijks leven, een collectie van wel 13.000 objecten! Zowel uit rondleidingen door collectie als gesprekken over de collectie komt steeds weer naar voren dat deze collectie een belangrijke onbekende parel is. Er komen veel bruikleenverzoeken van musea elders uit het land, terwijl er in Rotterdam nauwelijks aandacht voor lijkt. Rotterdam zou deze deelcollectie zelf dus veel sterker kunnen inzetten én positioneren als Rotterdams erfgoed.

De eerste pop-up expo's zijn ontwikkeld vanuit Ook van jou! zelf. Naar aanleiding van deze eerste pop-ups is Ook van jou! benaderd door Dudok op de Meent en Het Industriegebouw aan de Goudsesingel, met het verzoek ook daar pop-ups te creëren. De bedoeling is dat de expo's uitwaaieren over de stad, met per expo een gastcurator, om zoveel mogelijk mensen te betrekken en bekend te maken met de stadscollectie. Welke objecten spreken hen aan en waarom? Waarom zijn deze stukken vandaag de dag relevant en waarom zou je het willen tonen. Welk groter verhaal wil je ermee vertellen? De komende tijd zal *Ook van jou!* het gesprek aangaan met partijen die zichzelf melden en actief locaties en gastcuratoren benaderen, om tot een waar 'pop-up-virus' te komen!

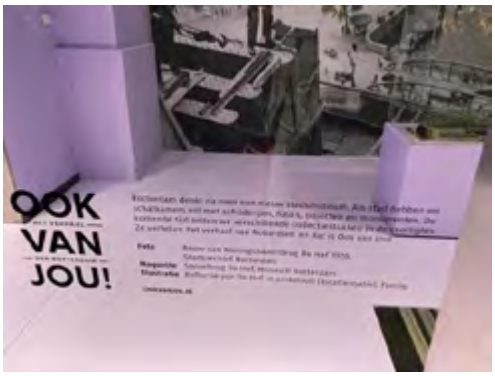

Vuurpijl pop-up: het Diorama Nieuwe Waterweg

Een belangrijke gebeurtenis voor de ontwikkeling van Rotterdam tot multiculturele wereldhaven was het graven van de Nieuwe Waterweg. Dit jaar is dat 150 jaar geleden. Hier willen we dan ook een pop-up XL van maken: een vuurpijl. De Collectie Rotterdam bevat een groot schilderij, volgens een oud archivaris ook wel de Nachtwacht van Rotterdam. Dit is het Diorama Nieuwe Waterweg van de kunstenaar Jaap Gidding. Dit werk van bijna 20 bij 5 meter groot werd gemaakt voor de wereldtentoonstelling in Antwerpen in 1930. Het was te zien in de Kunsthal tijdens Rotterdam Culturele Hoofdstad en is toen volledig gerestaureerd. Gidding is ook geen onbelangrijke Rotterdamse kunstenaar geweest: hij verzorgde alle interieurs van het Tuschinski imperium, de Pauwenzaal van het Tuschinski in Amsterdam is de enige die nog zichtbaar is, de rest overleefde het bombardement niet. Gidding maakte bijvoorbeeld ook de mozaïeken in de Maastunnelgebouwtjes en het GJ de Jong monument in de tuin van Museum Boijmans Van Beuningen. Een echte Rotterdamse maker dus. We hadden het doek bijzonder graag getoond in dit jubileumjaar, maar een locatie van deze afmetingen en klimaat-

omstandigheden bleek niet beschikbaar. Om de Rotterdammers toch bekend te maken met dit belangrijke collectiestuk, zodat ook het verhaal erachter levend blijft na het themajaar, gaan we een replica exposeren in Hoek van Holland. Het geeft namelijk ook het belang van Hoek van Holland als poort voor de wereldhaven van Rotterdam aan. De plannen zijn nog in ontwikkeling, maar in de uiterste Hoek van Holland, bij de bunker Icoon, is een tijdelijke uitkijkpost ontworpen die zowel zicht biedt op een replica van het Diorama (op ware grootte!), op de echte Nieuwe Waterweg én op het monumentale erfgoed van de verdedigingswerken van Hoek van Holland. Heel veel erfgoed in één oogopslag!

Het werk dat nu ongezien en vrijwel onbekend in dozen ligt opgeslagen, heeft Panorama Mesdag kwaliteiten

Het Dioramaproject - door sommigen al omgedoopt tot Doek van Holland - zet met een laagdrempelig publieksevenement zowel het erfgoed, de verdedigingswerken, de historie en belang van de Nieuwe waterweg als dit collectiestuk in de spotlights. Door het te koppelen aan de oplevering van de metro naar HvH, op loopafstand van deze locatie, hopen we het publieksbereik te versterken. Deze tijdelijke pop-up zou een mooie aanloop kunnen zijn (of ter inspiratie kunnen dienen) voor een semi-permanente expositie van het origineel in Hoek van Holland. Het werk dat nu ongezien en vrijwel onbekend in dozen ligt opgeslagen, heeft Panorama Mesdag kwaliteiten. Het zou in geklimatiseerde omstandigheden een mooie plek kunnen krijgen op de begane grond van het te renoveren monumentale stationsgebouw van Hoek van Holland, waar nog een nieuwe bestemming voor wordt gezocht. Maar ook andere plekken in Hoek van Holland zijn denkbaar.

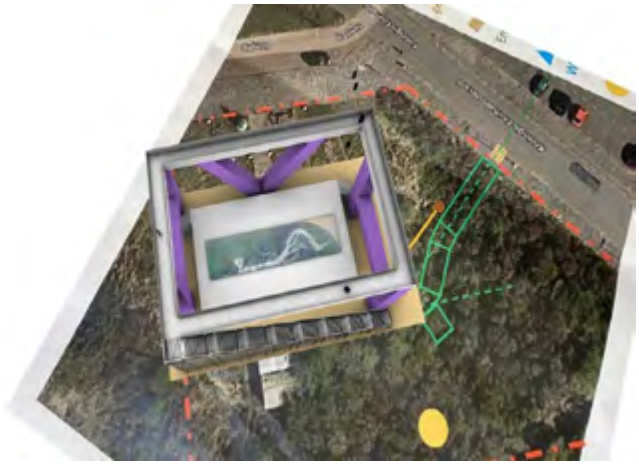

Illustratie ontwerpschets, niet definitieve plan!

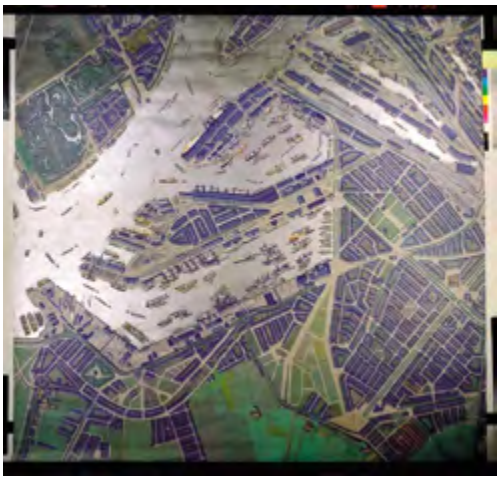

Detail Diorama Gidding

Tweede helft 2022 en voorbereiding 2023

Doorborduren op gelegde basis In de tweede helft van 2022 en ook in 2023 borduren we voort op de basis die in de eerste helft is gelegd: gesprekken met de stad, informeren over en betrekken bij collectie-experimenten en pop-up-expo-locaties realiseren. Vooral het betrekken en uitnodigen van gastcuratoren (personen, bekend, onbekend, organisaties, bedrijven, makers, locaties, et cetera) krijgt hierbij de nadruk. Net als uitbreiding van de communicatie hierover. In de eerste helft van 2022 is, naast samenwerking met de organisatie rond 150 jaar Nieuwe Waterweg, ook de samenwerking opgestart met partijen die stadsprogramma voorbereiden rondom de aangeboden excuses en 150 jaar afschaffing slavernij.

Het heeft prioriteit om organisaties en makers met roots in het koloniale verleden te betrekken, niet als tijdelijke gastcuratoren, maar blijvend verbonden

Samenwerking Ook van jou! organiseerde bijeenkomsten met programmamakers van de stadsbibliotheek, Wereldmuseum, Museum Boijmans Van Beuningen, het Maritiem Museum en het stadsprogramma. Elk van deze partijen werkt aan programma met betrekking tot dit thema. In de gesprekken spraken allen de voorkeur uit om dit programma op elkaar af te stemmen en er gezamenlijk programma aan toe te voegen. De grootste prioriteit heeft het om kleinere organisaties en programmamakers met roots in het koloniale verleden te koppelen aan deze organisaties. Niet enkel als gastcuratoren voor het komende jaar, maar blijvend verbonden, ook daarna. Een eerste blijk van deze samenwerking was een uitnodiging aan Ook van jou! om onderdeel te zijn van History Matters. Het ging om een kort interview over de rol van collectie bij historische gebeurtenissen met meerdere perspectieven. Dit interview werd als instart gebruikt voor een aflevering van History Matters, dat hier is te zien: https://openrotterdam.nl/hoe-maak-je-een-rotterdams-stadsmuseum-van-alle-rotterdammers/

2e Kick-off. In het najaar van 2022 vindt er een 2e kick-off (kick-off 2023) plaats, waarbij dit thema centraal staat.

Nieuwe samenwerkingen, experimenten en programma delen we ook het komende jaar op het overkoepelende platform ookvanjou.nl. We programmeren en experimenteren vol enthousiasme en overtuiging - van het belang en de meerwaarde hiervan - verder. Het eerste advies met betrekking tot het traject naar het nieuwe stadsmuseum en de programmering is in hoofdstuk 8 (Transitieperiode) opgenomen.

Colofon

Transitieteam
Anouk Estourgie, Gitta Luiten, Marco van Vulpen

Deelonderzoek huisvestingslocaties
Dick te Winkel (BMC), in coproductie met bouwkundig adviesbureau BBN

Tekstredactie
Priscilla de Putter

Vormgeving
Bianca Enthoven

Oplevering
augustus 2022

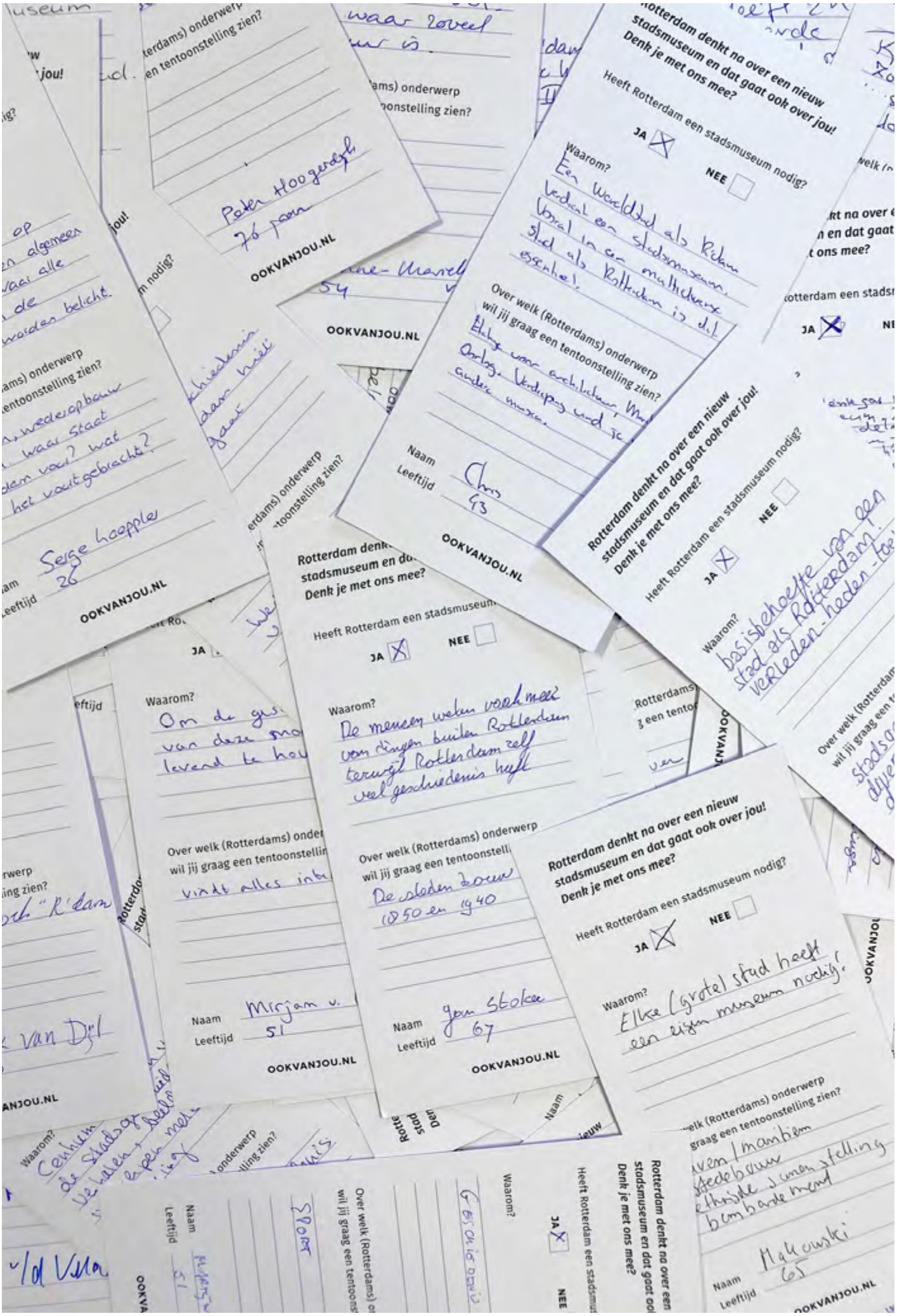
Rotterdam denkt na over een nieuw stadsmuseum en dat gaat ook over jou!
Denk je met ons mee?
Heeft Rotterdam een stadsmuseum nodig?
JA
NEE
Waarom?
Over welk (Rotterdams) onderwerp wil jij graag een tentoonstelling zien?
Naam
Leeftijd
OOKVANJOU.NL